

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrilometodějská teologická fakulta
Katedra křesťanské sociální práce

**INFORMOVANOST OBYVATEL
OLOMOUCKÉHO KRAJE O PĚSTOUNSKÉ
PÉČI NA PŘECHODNOU DOBU A O
SLUŽBÁCH DOPROVÁZEJÍCÍCH
ORGANIZACÍ**

Bakalářský projekt

Studijní program

Sociální práce

Autor: Silvie Hrabalová
Vedoucí práce: Mgr. Hana Štěpánková

Olomouc 2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci zpracovala samostatně na základě použitých pramenů a literatury uvedených v bibliografickém seznamu.

V Olomouci 25. 4. 2023

Silvie Hrabalová

Poděkování

Na tomto místě chci poděkovat vedoucí práce paní Mgr. Haně Štěpánkové za její obětavé a vstřícné vedení v průběhu psaní práce. Jsem vděčná za připomínky, trpělivost a zpětnou vazbu, kterou mi vždy ochotně poskytla. Poděkování také patří celé mé rodině, za podporu ve studiu.

Obsah

Úvod.....	9
1 Náhradní rodinná péče	11
1.1 Historický vývoj NRP	11
1.2 Definice NRP	13
1.3 Důvody k NRP	14
1.4 Srovnání NRP s ústavní péčí.....	14
2 Pěstounská péče na přechodnou dobu.....	19
2.1 Definice PPPD	19
2.2 Práva a povinnosti	20
2.3 Historický vývoj PPPD	21
2.4 Důvody k PPPD a účel PPPD	23
2.5 Doprovázení	24
2.6 Služby poskytované doprovázejícími organizacemi.....	25
3 Role sociálního pracovníka.....	27
3.1 Sociální pracovník na OSPOD obecního úřadu obce s rozšířenou působností... 28	
3.1.1 Sociální práce při práci s dítětem.....	28
3.1.2 Sociální práce při práci s rodičem.....	30
3.1.3 Sociální práce se zájemcem o zařazení do evidence žadatelů vhodných stát se pěstouny	31
3.2 Sociální pracovník na OSPOD krajského úřadu	32
3.2.1 Proces zprostředkování NRP a podmínky	32
3.3 Sociální pracovník na Úřadu práce – oddělení státní sociální podpory a dávek pěstounské péče.....	34
3.3.1 Hmotné zabezpečení dětí a pěstounů.....	34
3.4 Sociální pracovník jako klíčový pracovník doprovázející organizace.....	37
3.4.1 Dohody o výkonu PPPD	37
3.5 Sociální práce při práci s veřejností	38
3.5.1 Obhajování klientových zájmů – advokacie	38
3.5.2 Ovlivňování systému sociální ochrany	39
3.5.3 Prezentace vlastní práce.....	39
4 Rešerše výzkumů a zdrojů	41
5 Propojení tématu s teoriemi sociální práce, sociální politikou a etikou.....	47
5.1 Sociální politika	47
5.1.1 Principy	47
5.1.2 Funkce.....	48
5.1.3 Nástroje.....	49
5.2 Rodinná politika.....	49

5.3	Politika zaměstnanosti	49
6	Legislativní zakotvení.....	51
7	Analýza potřebnosti.....	53
7.1	Příčiny, důsledky a dopady na cílovou skupinu	53
7.2	Příklady řešení dané problematiky	56
7.2.1	Hledáme rodiče o.p.s.	57
7.2.2	Sdružení pěstounských rodin.....	57
7.2.3	Dobrá rodina.....	59
7.2.4	Dejme dětem rodinu v MSK	59
7.2.5	Pěstounské rodiny Vysočina	59
7.2.6	Adopce.com.....	60
7.2.7	Narodit se do rodiny	60
7.3	Cílová skupina	60
7.4	Popis metod získání dat a vyhodnocení stavu	63
7.5	Stakeholdeři	72
8	Představení návrhu projektu	75
8.1	Cíl projektu	75
8.2	Cílová skupina	76
8.3	Klíčové aktivity	77
8.4	Indikátory splnění	89
8.5	Provedení terénního průzkumu.....	90
8.6	Management rizik.....	90
8.6.1	SWOT analýza	92
8.7	Výstupy a výsledky	94
8.8	Popis přidané hodnoty	95
8.9	Harmonogram – Ganttův diagram	96
8.10	Rozpočet.....	96
8.11	Logframe projektu	99
	Závěr.....	103
	Bibliografie.....	105
	Seznam zkratk a pojmů	111
	Seznam tabulek a obrázků.....	113
	Přílohy	115
	Anotace.....	121
	Annotation	121

Úvod

V předkládané bakalářské práci se zabývám informovaností veřejnosti o pěstounské péči na přechodnou dobu a o doprovázejících organizacích působících na území Olomouckého kraje, neboť rušení ústavní péče pro děti do tří let věku s výjimkou dětí s vážným zdravotním postižením a sourozeneckých skupin je aktuálně diskutovaným tématem. Tato skutečnost vychází z novelizace zákona o sociálně právní ochraně dětí a má vejít v platnost od 1.ledna 2025.

Jak už samotný název napovídá, PPPD má sloužit pouze dočasně dětem ve věku 0-18 let po dobu maximálně jednoho roku, pokud se ocitnou v ohrožení, kdy se o ně nemůže postarat biologická rodina z různých důvodů. Nemusí se nutně jednat pouze o jednotlivce, ale klidně i o více sourozenců.

Každé dítě nemá to štěstí vyrůstat v láskyplné a milující rodině. Vyrůstat ve fungující rodině není dnes pro každé dítě samozřejmostí. Dobro dítěte je základním prvkem sociální práce s rodinou. Dítě patří do rodiny, nikoliv do ústavu. Už v roce 1986 Zdeněk Matějček ve svých knihách píše o poruše citové vazby u nejmenších dětí, které vyrůstaly v ústavní péči a následky si tyto děti nesou po celý život.

Jednou z nejčastějších forem náhradní rodinné péče v ČR je již několik let pěstounská. Institut pěstounské péče na přechodnou dobu existuje již od roku 2006, avšak do novelizace zákona v roce 2013 nebyla PPPD vykonávána. Z počátku se počty přechodných pěstounů zvyšovaly, v roce 2018 však nastal zlom a jak ukazují statistiky, počty pěstounů začaly celorepublikově klesat.

Přijetím novely zákona 359/1999 v roce 2013 došlo i k dalším velkým změnám. Vznikl institut doprovázejících organizací, které mají za úkol nejen dohlížet na průběh výkonu PP, ale také poradenství, vzdělávání, odlehčovací služby, podpora kontaktu dítěte s biologickou rodinou, zprostředkování terapeutické, psychologické i jiné odborné pomoci. Doprovázející organizace jsou v současnosti nezbytnou součástí náhradní rodinné péče.

O náhradní rodinné péči a pěstounské péči jako takové můžeme nalézt mnoho literatury od českých autorů a odborníků a i přesto, že jsou některé starší i více než 20 let, některé pasáže jsou stále aktuální.

Toto téma jsem si vybrala proto, že považuji za důležité propagovat osvětu mezi veřejností o pěstounské péči na přechodnou dobu a všeobecně o náhradní rodinné péči a službách doprovázejících organizací, aby se opět zvedaly počty zájemců o výkon pěstounství a následně i nových přechodných pěstounů, aby nemusely děti vyrůstat v ústavních zařízeních, které je nejen po finanční stránce dražší než rodinná péče a také z hlediska psychického.

Bakalářská práce se dělí na 2 části. První část je teoretická, kde seznámím čtenáře s tématem a problematikou, s legislativou týkající se PPPD a fungováním doprovodných organizací. Nebude chybět propojení tématu se sociální politikou a teoriemi a metodami sociální práce. Součástí teoretické části je i rešerše literatury a projektů na podobné téma. Jedná se o teoretickou přípravu návrhu projektu. V druhé části pak již navazuje část praktická, která je pojata jako návrh projektu na zvýšení informovanosti obyvatel Olomouckého kraje o pěstounské péči na přechodnou dobu a o doprovázejících organizacích.

Cílem předkládané bakalářské práce je návrh projektu na zvýšení informovanosti obyvatel Olomouckého kraje o pěstounské péči na přechodnou dobu a o službách doprovázejících organizací pro pěstouny.

1 Náhradní rodinná péče

Jak už bylo zmíněno v úvodu, tato práce se zabývá převážně pěstounskou péčí na přechodnou dobu, která je jednou ze čtyř forem náhradní rodinné péče, a fungováním doprovázejících organizací v Olomouckém kraji.

Nejprve se pokusím čtenáře seznámit s historickým vývojem NRP, definuji pojmy vztahující se k tématu NRP, uvedu důvody vedoucí k NRP a srovnám systém NRP v ČR a na Slovensku. Pro lepší orientaci graficky znázorním všechny 4 formy náhradní rodinné péče.

V souvislosti s blížící se novelou zákona č.359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí, která má vejít v platnost od ledna 2025 a hovoří o rušení kojeneckých ústavů pro děti do tří let věku vyvstává otázka kam s dětmi, když už nyní je celorepublikově málo pěstounů a z toho důvodu končí děti v ústavní péči. Dále uvedu výhody a nevýhody ústavní péče v porovnání s rodinnou péčí.

1.1 Historický vývoj NRP

Ohlédneme-li se do historie náhradní rodinné péče v ČR, odborná literatura popisuje situaci od 18.století. Na konci 18.století v dobách osvícenství byly zřizovány nalezince. Za předchůdce placené pěstounské péče je považován „institut kojných“. Kojné i placené chůvy fungovaly i nadále, avšak ve druhé polovině 19.století dostaly název „pěstoun“. V té době se již začal angažovat i stát, a ne pouze soukromé subjekty. Dítě po narození bylo předáno do péče „kojné“ na venkov, kde setrvalo 6 let.

První nalezinec v ČR byl založen v Praze. Z porodnice byly děti předány osmý den do péče pěstounky, jejíž kvality musela prokazovat svým vysvědčením. Za péči o dítě pobírala pěstounka plat, jehož výše byla oproti dnešní době s přibývajícím věkem dítěte sestupná. Potvrzení o skutečnosti, že dítě žije, musel každý měsíc potvrdit kněz z dané obce a na základě tohoto potvrzení si mohla pěstounka jít vyzvednout svou odměnu do pokladny nalezince. (Bubleová, Matějček, IN Matějček 1999, str. 25-30).

Po druhé světové válce se dostala do popředí kolektivní výchova a tím pádem docházelo k výraznému navyšování kapacit ústavních zařízení. Po roce 1950 byly děti přemísťovány z ústavů do kláštera v Praze v Karlíně, který fungoval jako „třídící stanice“. Odtud pak děti putovaly do své rodné obce. Tam bylo dítě svěřeno rodině, která o něj zrovna jevila zájem. Záruka řádné výchovy a péče zde nebyla zaručena, neboť mnohé rodiny posílaly dítě do pastoušky k pastýři. Děti chodily po domech a žebrały. (Bubleová, Matějček, IN Matějček 1999, str. 25-30).

Na základě výsledků výzkumu o psychické deprivaci dětí byla znovu povolena pěstounská péče, která byla ukotvena v zákoně o rodině z roku 1963. Zdeněk Matějček úzce spolupracoval s pediatrem Jiřím Dunovským. V roce 1968 proběhla celonárodní sbírka v níž se vybralo 28 milionů z níž se financovala výstavba SOS dětských vesniček. Na území ČR tak vznikly dvě SOS dětské vesničky – jedna byla v Karlových Varech a druhá ve Chvalčově u Bystřice pod Hostýnem. Od roku 1969 tak fungovaly SOS dětské vesničky, kde měla každá pěstounka max. 8 dětí v jedné domácnosti. Počátkem 70.let se podařilo Jiřímu Dunovskému prosadit vznik zákona o pěstounské péči, jehož součástí byly i pravidelné příspěvky pro pěstouny. (SOS vesničky, 2023, [online]).

V roce 1999 byl přijat zákon o sociálně právní ochraně dětí, který existuje doposud a je průběžně novelizován. Novelou zákona v roce 2006 byl zaveden institut pěstounské péče na přechodnou dobu, avšak do roku 2012 nebyla PPPD vykonávána.

Zlom nastal při novele zákona v roce 2013, kdy SOS vesničky se staly doprovázející organizací pro pěstounské rodiny, nesetřvaly už jako zařízení pro výkon pěstounské péče. Až doposud je jediným zprostředkovatelem PP stát prostřednictvím krajských úřadů, které vyhledávají a schvalují nové pěstouny. Novela upravila i příspěvky pro přechodné i dlouhodobé pěstouny. Na výkon pěstounské péče dohlíží místně příslušný orgán sociálně právní ochrany dětí (OSPOD). Jednou z povinností pěstouna je vybrat si doprovázející organizaci, se kterou podepíše „Dohodu o výkonu pěstounské péče.“ Dohoda vychází z § 47b zákona č.359/1999 Sb. o sociálně právní ochraně dětí. (SOS dětské vesničky, 2023, [online]). Službám doprovázejících organizací se budu věnovat v závěru následující kapitoly.

V roce 2006 došlo mimo jiné v rámci novely zákona i k zavedení standardů kvality poskytovaných služeb s platností od 1.1.2007. (MPSV, [online]). Jako reakce organizací na novelu zákona narůstal počet organizací, které směřovaly svou pomoc a podporu pěstounům, a to po stránce doprovázení, ale i tvorby osvěty NRP a kampaní v rámci náhradního rodičovství. (Smolíková, 2014).

Rok 2022 byl dalším milníkem změn v zákoně o SPOD. Jednou ze změn byl systém dávek pěstounské péče a také zavedení nové dávky a sice příspěvku při pěstounské péči, jednorázového a opakujícího se zaopatřovacího příspěvku. Nově se pěstounská péče rozděluje na zprostředkovanou a nezprostředkovanou, čímž bylo nahrazeno dosavadní dělení na příbuzenskou a nepříbuzenskou. (MPSV, 2022, [online]).

Hlavním principem této změny bylo ocenit profesionální, tedy přechodné pěstouny od příbuzných, kteří se starají o děti s příbuzenskými svazky. U příbuzenské PP se vychází i ze skutečnosti, že tyto osoby mají vůči sobě navzájem podle občanského zákona č.89/2012 vyživovací povinnost. Vzhledem ke krátkosti účinnosti novely nelze zatím posuzovat výsledky efektivnosti těchto zavedených změn. (MPSV, 2022, [online]).

1.2 Definice NRP

V literatuře můžeme najít několik definicí náhradní rodinné péče od různých autorů. Každý z nich definuje NRP trochu odlišně. Náhradní rodinnou péčí se myslí rodinné prostředí (4 formy rodinné péče) a ústavní péče.

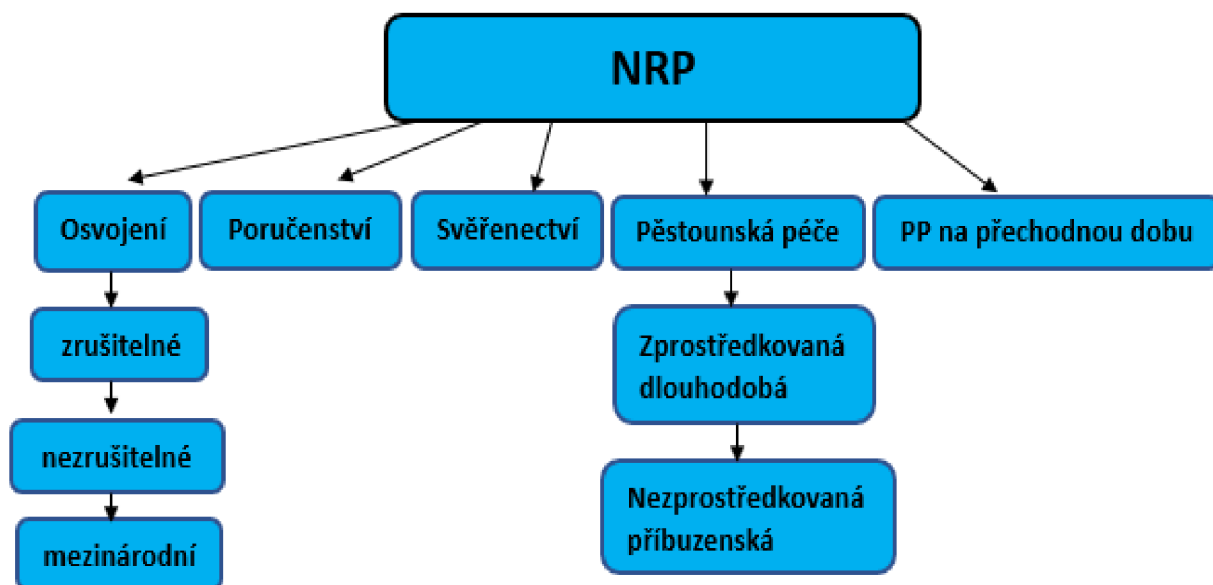
Například Zdeněk Matějček (1999, str. 31) definuje náhradní rodinnou péči jako „formu péče o děti, kde je dítě vychováváno „náhradními rodiči v prostředí, které se nejvíce podobá životu v přirozené rodině“. Tou je u nás zejména adopce (osvojení) a pěstounská péče.“

Mně osobně se nejvíce zamlouvá definice od docenta Matouška (2018, str.107-108) uvedená ve Slovníku sociální práce, a to z důvodu jasnosti a stručnosti. V ČR se tímto termínem rozumí všechny formy náhrady rodiny u dětí bez vlastního funkčního rodinného zázemí, tj. kojenecké ústavy, dětské domovy, diagnostické a výchovné ústavy, aj. NRP má dvě formy: ústavní a rodinnou.

Úmluva o právech dítěte nám říká, že byl měl být v první řadě upřednostněn zájem dítěte před svými vlastními (rodičů či zákonných zástupců). (Bechyňová, 2007, str.207). Zájemem o dítě se rozumí pozitivní vztah rodičů k dítěti, a to především po stránce emoční. Pozitivní citové vztahy jsou důležité pro všestranný rozvoj dítěte. (Dunovský, 1986, str. 122).

„Ústředním subjektem všech forem náhradní rodinné péče je dítě, o nějž je v každém jednotlivém případě rozhodováno.“ Trnková rozlišuje dva směry NRP – ústavní výchovu zajišťovanou ústavními zařízeními a náhradní péčí rodinného typu. (2018, str. 11-12).

Podle některých právních norem České republiky je za dítě považována osoba do 15 let věku, dle norem OSN člověk mladší 18 let. Podle občanského zákoníku vznikají práva a povinnosti narozením. Tuto způsobilost má i počaté dítě, pokud se narodí živé. Dítě mladší 15 let není trestně odpovědné. (Matoušek, 2008, s.47).

Zdroj: MPSV, 2023, online, vlastní zpracování

1.3 Důvody k NRP

Důvodů, proč děti nemohou vyrůstat se svými biologickými rodiči je hned několik. Nejčastějšími důvody ohrožující dítě a rozdělující rodinu jsou: špatné sociální podmínky, ztráta rodičovské odpovědnosti, násilí na dětech, týrání a zneužívání, opuštění samotného dítěte, zanedbávání, speciální či specifické potřeby dítěte o něž není rodič schopen se postarat, chudoba, závislosti, problémy s alkoholem aj. (Gudbrandsson, 2004, str.9).

Také autorka Trubačová (2011) uvádí hned několik důvodů, proč se dítě ocitne v NRP. Jedná se například o případy, kdy je rodič ve výkonu trestu a v rodině není nikdo jiný kdo by se o dítě po tu dobu postaral. Další situací je že se nemůže rodič ze zdravotních důvodů o dítě starat. Důvodem k NRP mohou být i případy kdy rodiče nezvládají výchovu, nebo ani nemají zájem se na výchově dítěte podílet. Souhrnně lze tyto děti označit za ohrožené. K nim se dále řadí děti, které se ocitly mimo rodinu, týrané, zanedbané či zneužívané, ale i děti migrantů či cizinců bez doprovodu dospělého.

1.4 Srovnání NRP s ústavní péčí

Ústavní péče znamená nepřetržitou péči kvalifikovanými profesionály v ústavním zařízení různého typu a z různého důvodu. U ústavní výchovy převládají negativní důsledky, neboť pobyt v ústavu s sebou přináší vysoké riziko sociálního vyloučení klienta, zneužívání moci personálu a riziko nepříznivých vlivů klientů mezi sebou. Z tohoto důvodu se považuje ve vyspělých zemích vyrůstání v ústavním zařízení až jako poslední možnost po vyčerpání všech alternativních možností, které by měly být klientovi nabídnuty. Při dlouhodobé ústavní péči dochází k hospitalismu, což je přizpůsobení se prostředí ústavu. Jako následek propuštění z ústavní péče je neschopnost adaptovat se na život v běžné společnosti a prostředí. Podíváme-li se na stránku finanční, ústavní péče je podstatně dražší než rodinná péče. (Matoušek, 2008, str. 239-240).

Ústavní výchova byla dříve zakotvena v zákoně o rodině č.94/1963 Sb. Tento zákon však nahradil v roce 1999 zákon č.359/1999 o sociálně právní ochraně dětí. Návrh na ústavní výchovu podává OSPOD a schvaluje ho soud. K tomuto kroku se přistupuje v případech, kdy se rodina není schopna o dítě postarat, nebo není ochotna náležitě pečovat a výchovu nelze zajistit jiným způsobem. Před rozhodnutím však soud zkoumá, jestli nelze zajistit náhradní rodinou péčí nebo péčí v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Jedná-li se o akutní situaci, je soud povinen do 24 hod. vydat předběžné opatření. Toto opatření může trvat nejdéle 3 měsíce. Ukončení ústavní výchovy je navrhováno soudem ze strany OSPOD. V ústavní výchově zůstávají děti maximálně do dovršení 19 let. Soud může ústavní výchovu změnit v momentě, kdy pomínou důvody, které k tomuto nařízení vedly, nebo pokud lze dítěti zajistit NRP. V ČR je ve srovnání s jinými státy ústavní výchova nadužívána. Ústavní výchova bývá někdy vykonávána ve stejných zařízeních jako ochranná výchova, což bývá také kritizováno. (Matoušek, 2008, str. 240).

Ústavní výchovu navrhuje soud v případě, že biologická rodina z nějakého důvodu péči o dítě nezvládá. Jde především o zanedbávání péče o dítě, jeho duševní, fyzický a rozumový stav a o zanedbání jeho řádného vývoje. (Vyskočil, 2014, str. 13).

Ústavní výchova je poslední možností, pokud není možné nebo vhodné zvolit pro dítěte umístění v NRP. Z toho důvodu je potřeba zajistit jiné prostředí pro výchovu. Zařízení pro ústavní výchovu se rozdělují na školská, zdravotní a sociální (kojenecké ústavy, dětské domovy a výchovné a diagnostické ústavy. (Matějček, 1999, str.30). Každý z nich spadá do gesce jiného ministerstva a řídí se jinými zákony. Konkrétně se jedná o Ministerstvo zdravotnictví (MZ), Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) a Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV). Protože kojenecké ústavy spadají pod resort Ministerstva zdravotnictví ČR, o děti se zde starají zdravotní sestry.

Oproti českému systému ústavních zařízení, která spadají pod tři různá ministerstva, došlo již dříve na Slovensku ke sjednocení ústavní zařízení pod jedno Ministerstvo práce, sociálních věcí a rodiny. Slovenský zákon č.305/2005 o sociálně-právní ochraně dětí a o sociální kuratele je velmi podobný našemu českému zákonu o sociálně-právní ochraně dětí. Také polský zákon o podpoře rodin a systému náhradní péče se podobá tomu slovenskému. (Macela a kol., 2019, str.19-20).

Na Slovensku mají tzv. profesionální rodičovství, což je evropská rarita. Jde o to, že rodič je zaměstnancem daného dětského domova a před přijetím dítěte působí v dětském domova jako vychovatel. Po bližším navázání vztahu dítěte s rodičem může dítě odejít za profesionálními rodiči. Zdroj uvádí, že je na Slovensku o profesionální rodičovství velký zájem. Nevýhodou je fixace dítěte na matku a pro matku může být odchod dítěte bolestivý. (Smatana, 2010, [online]). Posledním faktem, že v ČR je lhůta max. 1 rok kdy může dítě setrvat v PPPD, u našich sousedů žádný takový zákonný limit již neexistuje (Kolektiv autorů 8000důvodů, 2022, [online]).

Česko je poslední země vyspělého světa, kde jsou tak malé děti umisťovány do dlouhodobé ústavní péče (Němcová, 2021). Zároveň je Česko také jediným státem ze zemí EU, který má už od roku 1961 oblast NRP rozdělenou pod tři ministerstva. (Macela, 2022, [online]).

Výhodou vyrůstání dítěte v rodinném prostředí je individuální péče, která je pro dítě prospěšná. To je dáno tím, že o dítě pečuje stále stejná osoba nebo osoby, se kterými dítě společně bydlí, dochází ke vzájemnému uspokojování potřeb, k navazování citových vztahů, intimnímu prožívání, aj. (Smutková, 2007. str. 47-48).

Z vypovědí odborníků kteří byli zapojeni do výzkumu provedeným Hanou Konečnou vyplývá, že se dělí na dvě skupiny názorů. První skupina zastává názor, že dítěti mnohem méně ublíží vyrůstát 3 roky v ústavním zařízení než neustálé stěhování a budování důvěry. Tito odborníci se přiklání spíše k variantě vylepšení stávajících ústavních zařízení, nebo nalezení dlouhodobých pěstounů pro dítě. V neposlední řadě poukazují na zdravotní péči, která by jim u pěstounů nemusela být poskytnuta, oproti ústavnímu zařízení (Konečná, Sudová, 2011, str. 12-17).

Podle Konečné a Sudové (tamtéž) druhá skupina odborníků zastává názor, že „normální rodina je lepší než sebelepší ústav“, s čímž se ztotožňují i já. Výhodou rodinného prostředí je poskytování individuální péče a stálost pečující osoby.

Ústavní péče nedokáže nahradit rodinný život, neboť vzhledem k množství dětí nelze zcela uplatnit individuální přístup. Z důvodu vyrůstání s vrstevníky může získat špatné vzorce chování (Mühlpachr, 2001).

Děti po odchodu z ústavní péče se střetávají s realitou, na kterou nebyly zvyklé a připravené. Výzkumy dělí problémy do tří skupin:

- Sociální nepřipravenost – obtíže s hledáním a udržením zaměstnání, nižší vzdělání, chybějící samostatnost jedince

- Ekonomická nesamostatnost – hledání bydlení a možnosti placení
- Absence emocionální podpory – jedinec nemá po opuštění ústavního zařízení ochranu před biologickou rodinou nebo partou (Běhounková, 2012, str.158-159).

Teorie attachmentu = teorie vztahové vazby

Vazbou je v tomto slova smyslu myšlen vztah jednotlivce k blízké pečující osobě, z něhož jedinec cítí základní životní jistoty. Pro zdravý psychický vývoj dítěte je tato vazba důležitou podmínkou. U dětí v rozmezí jednoho až tří let věku života je vazba na pečující osobu nejvíce patrná. S přibývajícím věkem dítěte se potřeby dítěte mění, proto je nezbytné, aby se měnil i vztah mezi pečující osobou a dítětem. Jestliže nemá dítě uspokojovány základní potřeby, protože jej pečující osoby nedokážou uspokojovat, trpí tzv. „psychickou deprivací“. Po prostudování teorie vazby zjistíme, proč je lepší, aby děti vyrůstaly v rodinách, a ne v ústavních zařízeních. (Matoušek, 2013, str. 46-48).

Psychická deprivace

Přední český psycholog Zdeněk Matějček vedl výzkumný tým, se kterým zkoumali sociální deprivaci u dětí vychovávaných v ústavních zařízeních typu kojenecké ústavy, dětské domovy a týdenní jesle. Z výsledku výzkumu jasně vyplynulo, že děti umístěné v ústavní výchově psychicky strádaly, což znamená, že u nich probíhala psychická deprivace oproti dětem vyrůstajícím v rodinném prostředí. (SOS vesničky, 2023, [online]).

K psychické deprivaci neboli psychickému strádání dochází, když není dětem dlouhodobě poskytována některá ze základních psychických potřeb v dostatečné míře, např. láska, empatie, sociální kontakt, vřelost nebo citové pouto k rodičům (Langmaier, Matějček, 2011, str. 23-26).

Kromě psychické deprivace mohou děti vyrůstající v ústavě trpět „hospitalismem“. To znamená, že se adaptovali na podmínky života v ústavním prostředí. Snížila se u nich schopnost i zájem o zpětné začlenění do běžného života mimo ústav. (Goldmann a kol. IN Goldmann, 2006, str. 68).

Autorka Zezulová (2012, str. 174) ve své publikaci konstatuje, že pokud by pěstounská péče na přechodnou dobu nahradila dětem vyrůstání v kojeneckých ústavech, z části by se snížilo riziko deprivacních projevů u dětí. Jedině tak lze citové deprivaci předcházet. Dalo by se to označit za prevenci citové deprivace.

Podíváme-li se na problematiku NRP z ekonomického hlediska, zjistíme, že kromě negativních vlivů na dítě je pobyt v ústavním zařízení podstatně nákladnější, než když by dítě vyrůstalo v rodinném prostředí. Macela (2022, [online]) uvádí, že pobyt dítěte v ústavním zařízení vyjde náš stát zhruba na 59 314 Kč měsíčně a v některých zařízeních to může být více než 100 tisíc Kč. Oproti tomu dítě žijící v náhradní rodině stojí náš stát 20 980 Kč. Tyto údaje jsou z období let 2016-2019. MPSV provádí každé tři roky důkladnou analýzu nákladů. Z toho plyne, že rodinné prostředí je prostě výhodnější ve více ohledech.

Zarážející však mohou být čísla, která uvádí kolik stát investuje do které oblasti. Největší podíl směřuje do institucionální výchovy, následuje náhradní rodinná péče a až na posledním místě s nejmenším podílem jsou preventivní služby. Stát vynakládá finance až na „hašení problémů“, ale jen malou část na předcházení problémů. (Macela, tamtéž).

2 Pěstounská péče na přechodnou dobu

Pěstounská péče na přechodnou dobu je jedna z forem náhradní rodinné péče, která má po dobu maximálně jednoho roku zajistit péči o dítě, jehož rodina se o něj z různých důvodů nemůže nebo nechce postarat. (Pazlarová, 2016, str. 153). PPPD má předcházet tomu, aby dítě neskončilo v ústavní péči, u která jak už bylo zmíněno v předchozí kapitole převažují z větší části negativní vlivy na vývoj dítěte. Např. autoři Gabriel a Novák (2008, str.54) označují přechodné pěstouny za „profesionální pěstouny“.

V této kapitole se budu věnovat PPPD, vysvětlím definici pojmů, zmíním práva a povinnosti týkající se biologických rodičů a přechodných pěstounů. Čtenáře zasvětim do historického kontextu a vývoje PPPD a uvedu důvody vedoucí k PPPD a účel tohoto institutu. Závěr kapitoly je věnován doprovázejícím organizacím, jejich funkci, účelu a poskytovaným službám.

2.1 Definice PPPD

Institut pěstounské péče na přechodnou dobu definují např. autorky Pazlarová, Bubleová, Zezulová, nebo třeba autoři Gabriel s Novákem. Já zde uvedu definici PPPD od autorky Pazlarové (2016, str. 153), která popisuje PPPD jako jednu z forem náhradní rodinné péče, která má po dobu maximálně jednoho roku zajistit péči o dítě, jehož rodina se o něj z různých důvodů nemůže nebo nechce postarat. PPPD má předcházet tomu, aby dítě neskončilo v ústavní péči, u která jak už bylo zmíněno v předchozí kapitole převažují z větší části negativní vlivy na vývoj dítěte.

Institut PPPD se využívá především u dětí, kde existuje reálná šance, že se děti vrátí zpět ke své původní biologické rodině, budou osvojeny nebo budou svěřeny do dlouhodobé pěstounské péče. Zároveň PPPD respektuje a bere v potaz práva biologické matky nebo obou rodičů. (Zezulová, 2012, str. 174-175).

Znaky PPPD:

- Délka trvání maximálně 1 rok
- Dítě do PPPD svěřuje pouze příslušný soud
- Děti mohou být svěřeny do péče pouze pěstounům vedeným ve zvláštní evidenci pěstounů na PD
- Před umístěním dítěte do PPPD neprobíhá proces zprostředkování NRP
- Pěstouni na PD pobírají finanční odměnu i v době, kdy zrovna nepečují o žádné svěřené dítě. Jsou bráni jako, že drží pohotovost pro případ krizové situace, kdy by měli prakticky okamžitě po rozhodnutí soudu převzít dítě do péče.

- Doba přípravy přechodných pěstounů je 72 hodin, což je o 24 hodin více než u běžných pěstounů. Je to dáno zvýšenými nároky na dočasné pěstouny. (MPSV, 2023, [online]).

PPPD je oproti ostatním formám NRP specifická určitými znaky. Mezi ně patří například umístění dítěte do rodiny na základě písemného souhlasu biologických rodičů, spolupráce s rodinou a zachování možnosti návratu zpět do biologické rodiny. (Pazlarová, 2016, str. 155).

PPPD je určena všem dětem od narození do osmnácti let. Proto musí přechodný pěstoun počítat s faktem, že může nastat situace kdy bude muset převzít do své péče i dítě staršího věku než jen kojeneckého. (Královehradecký kraj, Kritéria výběru pěstounů [online]).

Pěstounská péče vzniká pravomocným rozhodnutím příslušného soudu. Účastníky řízení je dítě, které je zastupováno opatrovníkem, rodiče dítěte v případě, že nejsou zbaveni rodičovské zodpovědnosti a volní pěstouni, kteří mají zájem o převzetí dítěte do své osobní péče. (Goldmann, Pitnerová IN Goldmann, 2006, str. 50).

2.2 Práva a povinnosti

V porovnání s osvojením, rodičům dítěte umístěného v pěstounské péči zůstávají zachovány vztahy k původní rodině. Primární povinností pěstouna je teda řádně a osobně pečovat o svěřené dítě. Pěstoun zastupuje dítě v běžných věcech. Co se týká rozhodování v důležitějších záležitostech, přísluší toto rozhodnutí na biologickém rodiči. Pěstoun nemá vůči dítěti vyživovací povinnost – výjimkou jsou pouze u příbuzenské pěstounské péče. (Goldmann, Pitnerová IN Goldmann, 2006, str. 50)

Usoudí-li pěstoun, že rozhodnutí rodičů není v zájmu dítěte, může požádat příslušný soud o rozhodnutí v dané věci. Na rodiče se i nadále vztahuje vyživovací povinnost vůči dítěti i v případě, že byli zbaveni rodičovské zodpovědnosti). Rodiče na základě soudního rozhodnutí posílají výživné státu, neboť ten na dítě svěřené do pěstounské péče vyplácí dávky ze systému státní sociální podpory. (tamtéž).

V následujících řádcích uvedu v bodech **práva a povinnosti pěstounů**.

Práva:

- Na poskytnutí trvalé nebo dočasné pomoci při zajištění osobní péče o svěřené dítě po dobu kdy je pečující osoba nebo osoba v evidenci uznána dočasně práce neschopnou nebo při ošetřování blízké osoby, při narození dítěte, při vyřizování nezbytných osobních záležitostí, při úmrtí blízké osoby.
- Na poskytnutí pomoci se zajištěním celodenní péče o svěřené dítě nebo děti, v rozsahu alespoň 14 dní v kalendářním roce, pro dítě starší 2 let

- Na zprostředkování psychologické, terapeutické nebo jiné odborné pomoci min. 1* za 6 měsíců
- Na zprostředkování nebo zajištění bezplatného vzdělávání za účelem zvyšování dovedností a znalostí
- Na pomoc při zajištění místa pro uskutečňování styku oprávněných osob s dítětem a při zajištění asistence při tomto styku (MPSV, 2023, [online]).

Povinnosti:

- Osobně o dítě pečovat, vykonávat přiměřená práva a povinnosti rodičů
- Rozhodovat jen o běžných záležitostech dítěte, zastupovat dítě a spravovat jeho jmění
- Informovat rodiče dítěte o podstatných záležitostech
- Udržovat, rozvíjet a prohlubovat sounáležitost dítěte s jeho rodiči, příbuznými a osobami blízkými
- Umožnit styk rodičů s dítětem v PP, ledaže soud stanoví jinak
- zvyšovat si znalosti a dovednosti v oblasti výchovy a péče o dítě v rozsahu 24 hod. v době 12 kalendářních měsíců po sobě jdoucích
- umožnit sledování naplňování dohody o výkonu pěstounské péče, spolupracovat se zaměstnancem pověřeným sledovat jeho vývoj
- v souladu s IPOD udržovat, rozvíjet a prohlubovat sounáležitost dítěte s osobami dítěte blízkými, s rodiči a umožnit styk rodičů s dítětem v PP, pokud soud nestanovil jinak (tamtéž).

Pěstoun nemá vyživovací povinnost ke svěřenému dítěti.

Práva a povinnosti rodičů

Podle § 858 občanského zákoníku (89/2012, [online]) jsou práva a povinnosti rodiče součástí rodičovské odpovědnosti. Spočívají v péči o dítě, péči o jeho zdraví, tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj, v ochraně dítěte, v udržování osobního styku s dítětem, v zajišťování jeho výchovy a vzdělání, v určení místa jeho bydliště, v jeho zastupování a spravování jeho jmění. Vzniká narozením dítěte a zaniká momentem nabytí plné svéprávnosti. Trvání a rozsah může změnit jen soud.

2.3 Historický vývoj PPPD

Leč institut pěstounské péče na přechodnou dobu vešel v platnost v roce 2006, až do roku 2013 byl však využíván minimálně, neboť se v nastavení systému objevily nedostatky v oblasti finanční a po stránce sociálního zabezpečení pěstounů na přechodnou dobu, což byla vlastně překážka bránící lidem stát se přechodnými pěstouny (Macela, 2015, str. 33).

K 1. lednu 2013 začala platit novela zákona č.359/1999 o sociálně právní ochraně dětí, ve které nastala změna. Ještě v tom roce díky změně v zákoně prošlo PPPD přes 200 dětí v celé ČR (tamtéž).

Níže uvádím tabulku s přehledem počtu dětí v PPPD a počty přechodných pěstounů v jednotlivém roce na území celé ČR od doby rozvoje institutu PPPD v roce 2013.

Rok	Počet dětí	Počet pěstounů
2013	169	neuvedeno
2014	450	421
2015	614	654
2016	692	799
2017	730	900
2018	671	792
2019	703	825
2020	616	732
2021	665	735

Tabulka 1: vlastní zpracování, údaje: Statistiky MPSV, 2023, online.

Následující tabulka znázorňuje počty pěstounů na PD a počty dětí v PPPD v roce 2022, což jsou nejaktuálnější data. Ze statistik vedených MPSV (2023, [online]) dále vyplývá, že v roce 2022 přibylo 269 nových pěstounů na přechodnou dobu, ale zároveň jich 116 ubylo. Proto ke konci roku 2022 bylo na území ČR 777 pěstounů na přechodnou dobu.

	K 1.1.2022	K 31.12.2022
Počet dětí	671	535
Počet pěstounů na PD	neuvedeno	777

Tabulka 2: vlastní zpracování, údaje: Roční výkazy o výkonu SPOD, MPSV, 2023 online.

2.4 Důvody k PPPD a účel PPPD

Pazlarová (2016, str. 154) uvádí, že existují 3 důvody, proč je PPPD využívána. V prvních dvou níže uvedených případech se jedná o novorozence, tedy děti od narození do věku 6 týdnů po porodu. V posledním třetím případě hovoříme o starších dětech.

V prvním případě se jedná o období, než rodiče udělí souhlas s osvojením dítěte, nebo než soud pravomocně rozhodne, že rodiče o dítě neprojevují skutečný zájem a tím pádem je zbaví rodičovské odpovědnosti a tím pádem je dítě možné osvojit i bez udělení souhlasu rodičů. (Pazlarová, 2016, str. 154).

Ve druhém případě se jedná o situaci, kdy rodiče nemohou převzít dítě do své péče a to např. z důvodu špatného zdravotního stavu, psychického nebo sociálního stavu. Typicky si můžeme představit, že jde o matky závislé na drogách, matky se zhoršeným psychickým stavem (např. po porodu kdy dochází ke změně hormonálních nálad a výkyvů), nebo to mohou být matky bez adekvátního zázemí pro pobyt s dítětem (např. matky bez domova). Výhodou PPPD v tomto případě je, že dává matkám prostor a čas nejen jim, ale i jejím rodinám, aby si urovnali své poměry, vyřešily svou situaci a mohli převzít dítě zpět do své péče. (tamtéž).

Třetí uváděný důvod, proč se dítě naopak staršího věku dostalo do PPPD je ten, že o něho nemohou rodiče z různých vážných důvodů pečovat, ale je u nich velká pravděpodobnost, že se jejich situace stabilizuje nebo zcela vyřeší a dítě se bude moci vrátit zpět ke své rodině. Zde se může jednat např. o rodiče samozivitele, kterému aktuální životní situace brání v péči (může to být např. hospitalizace, výkon trestu odnětí svobody, aj.). (Pazlarová, 2016, str.154).

Dále se může jednat i o děti, jejichž rodiče zemřeli a soudem ustanovený poručník nemá povinnost o dítě pečovat osobně. (Goldmann, Pitnerová, IN Goldmann, 2006, str.50).

Také autoři Gabriel s Novákem (2008, str. 54-55) uvádí jako důvody k PPPD dočasnou krizi v biologické rodině (vážné onemocnění, ztráta zaměstnání, vážné onemocnění, úmrtí v rodině, ztráta bydlení), děti mladých nezralých matek. Dále se může jednat o děti matek drogově závislých, které potřebují čas na doléčení a děti žijící v dlouhodobě nefunkční rodině (výskyt domácího násilí, týrání, zneužívání, aj.). Mezi jedny z dalších důvodů, proč se dítě ocitne v PPPD je situace, kdy rodič musí nastoupit do výkonu trestu odnětí svobody, nebo pečující rodič vážně onemocní a nedokáže se dočasně o dítě postarat. V PPPD mohou skončit i děti, které mají dlouhodobě intenzivní poruchy chování, nebo třeba děti, které byly vráceny z neúspěšné formy NRP.

Účelem PPPD mělo a má být poskytnutí rychlé a efektivní pomoci ohroženým dětem a biologickým rodičům tak dát prostor pro uspořádání si osobního života a ujmout se opět dítěte. Pokud nenastane zlepšení situace, dítěti se hledá stálá náhradní rodina, aby nemuselo putovat do ústavní péče. (Bubleová, 2014, s.9-10).

Hlavním účelem pěstounské péče na přechodnou dobu je předejít umístování dětí do ústavní péče, když nemůže z různých důvodů zůstat v jeho biologické rodině, ale existuje ještě naděje, že se někdy vrátí zpět do své původní rodiny. Po toto období žije dítě u vyškolených přechodných pěstounů. (MPSV, 2011, [online]).

Smyslem PPPD by mělo být podle autorů Gabriela a Nováka (2008, str. 54) hlavně poskytnutí určitého času rodičům na vyřešení problémů či vztahů, ochránit opuštěné děti před ústavní péčí, terapie, prognóza a diagnostika dalšího vývoje dítěte.

Dalo by se říct, že PPPD nahrazuje svou funkcí širší rodinu a přátelé, kteří by za normálních okolností mohli přechodně o dítě pečovat. (Pazlarová, 2016, str.25).

2.5 Doprovázení

„Doprovázení je směřováno k pěstounům, svěřeným dětem i rodině jako celku.“ (Sdružení pěstounských rodin, [online]).

Podle metodiky doprovázení organizace Amalthea (Semerádová, 2013, str. 9) je doprovázení určeno pěstounům, dětem v pěstounské péči, biologickým dětem pěstounů, opatrovníkům, osvojitelům a zájemcům o NRP.

Doprovázení má tři funkce – podpůrnou/preventivní, terapeutickou a vzdělávací. Samotný proces doprovázení má pak 3 části – vstupní, pracovní a hodnotící. (Semerádová, 2011, 6-8).

Ve vstupní fázi je základem si vytvořit důvěrný vztah mezi průvodcem a rodinou. V pracovní fázi je prostor na řešení případných problémů v rodině, doporučení k odborníkům, řešení kontaktu dítěte s biologickou rodinou, případně navázání kontaktu s budoucí rodinou. Po odchodu dítěte z PPPD nastává hodnotící fáze, kdy se s pěstouny reflektuje situace a hodnotí celý proces péče a předání dítěte. (Semerádová, 2011).

V porovnání se systémem na Slovensku je rozdíl v tom, že u nás mají pěstouni podporu doprovázející organizace na základě dohody o výkonu PP, oproti tomu na Slovensku mají podporu ze strany dětského domova. (Smatana, 2010, [online]).

2.6 Služby poskytované doprovázejícími organizacemi

S pěstouny v Olomouckém kraji spolupracují v rámci mezikrajského fungování i ty doprovázející organizace, které nemají sídlo přímo na území Olomouckého kraje. Z údajů získaných od vedoucího oddělení sociálně právní ochrany dětí Krajského úřadu pro Olomoucký kraj, Mgr. Podivínského vyplývá, že aktuálně na území kraje spolupracují s pěstouny tyto doprovázející organizace:

- Vlaštovky, z.s.
- Na dlani, o.p.s.
- Triada – poradenské centrum, z.ú.
- Sdružení pěstounských rodin z.s.
- ISIS – občanské sdružení pro pomoc náhradním rodinám, z.s.
- Dobrá rodina, o.p.s.
- Náruč dětem, z.s.
- Centrum pro rodinu a děti, z.s.
- Středisko sociální prevence Olomouc, p.o.

Prvních 8 zmíněných organizací jsou nestátní neziskové. Poslední z nich Středisko sociální prevence Olomouc je příspěvkovou organizací Olomouckého kraje. Doprovázení pěstounských rodin je financováno ze státního příspěvku na výkon pěstounské péče (Macela, 2022, [online]).

Na všechny doprovázející organizace, které mají pověření k výkonu se vztahují Standardy kvality sociálně právní ochrany, které jsou zakotveny v § 6 vyhlášky č.473/2012.

Každá z výše uvedených doprovázejících organizací má odlišnou historii a rozdílné služby, které poskytuje nejen pěstounům a dětem v pěstounské péči, ale věnuje se i aktivitám pro rodiny s dětmi. Všechny z nich však mají primárně stejnou službu – doprovázení na základě dohody a výkonu pěstounské péče a poradenství. V každé organizaci nepracuje jen sociální pracovník jakožto klíčový pracovník, ale některé organizace zaměstnávají např. psychologa, speciálního pedagoga, aj. Pokud není některý z těchto přímo zaměstnancem organizace, spolupracuje s organizací externě., případně na něj předávají pracovníci organizace kontakty. Další aktivitou doprovázejících organizací je asistovaný kontakt, tzn. při kontaktu dítěte s biologickou rodinou. Mimo jiné např. organizace Dobrá rodina připravuje nové náhradní rodiče a provádí u nich psychologické posouzení. (Dobrá rodina, 2023, [online]).

Z dostupných webových stránek jednotlivých doprovázejících organizací se mi podařilo zjistit, že organizace Vlaštovky z.s., Náruč dětem z.s. a Centrum pro rodinu a děti z.s. využívají při práci s dítětem metodu „My backpack“.

Poradenské centrum Triada z.ú. pořádá vzdělávací kurzy metody „My backpack“, který má akreditaci MPSV. Výuka trvá 24 vyučovacími hodinami a je rozdělena do dvou bloků po 8 a 16 vyučovacími hodinami. Kurz je zpoplatněn a je určen pro odborníky, kteří pracují s ohroženými dětmi – sociální pracovníci na různých pozicích, psychologové, aj. (Triada, 2023, [online]).

3 Role sociálního pracovníka

V této kapitole se zaměřím na roli sociálního pracovníka. Uvedu vzdělání potřebné pro výkon sociálního pracovníka. Každá podkapitola pak bude věnována jinému pracovišti, kde se může sociální pracovník v souvislosti s NRP uplatnit. Jedná se o OSPOD OÚ ORP, OSPOD na Krajském úřadě, Úřad práce ČR na oddělení dávek pěstounské péče, klíčový pracovník v doprovázející organizaci a při práci s veřejností.

Práci sociálního pracovníka na OSPOD OÚ ORP rozdělím ještě na 3 části – práce s ohroženým dítětem, práci s rodičem a práci s pěstounem a zájemcem o zařazení do evidence pěstounů. Součástí textu bude i zmínka o standardech kvality pro OSPOD.

Odbornou způsobilost k výkonu sociálního pracovníka získáme úspěšným absolvováním vyššího odborného vzdělání v akreditovaném vzdělávacím programu v oborech zaměřených na sociální práci a sociální pedagogiku, sociální pedagogiku, sociální a humanitární práci, sociální práci, sociálně právní činnosti, nebo charitní a sociální činnost. (§ 110, odst.4a, zákon 108/2006).

Dále lze odbornou způsobilost pro výkon práce sociálního pracovníka získat absolvováním vysokoškolským studiem v akreditovaném vzdělávacím programu zaměřeném na sociální práci, sociální politiku, sociální pedagogiku, sociální péči, sociální patologii, právo nebo speciální pedagogiku. (§ 110, odst. 4b, zákon 108/2006).

Sociální pracovník je při procesu náhradní rodinné péče stěžejní osobou, ať už v případě zprostředkování dítěte vhodnému pěstounovi, nebo při kontaktu se zájemcem z řad veřejnosti, který projevil zájem stát se pěstounem, ale také v momentě, kdy je dítě v ohrožení a je potřeba vyřešit jeho situaci. Sociální pracovník tak koná v nejlepším zájmu dítěte.

Za počinem stát se pěstounem stojí různé motivy. Někteří bezdětní si chtějí naplnit touhu po dítěti, někdo to dělá čistě z altruismu a jiní z ekonomických důvodů s vidinou pravidelného a jistého příjmu. Většinou se jedná o lidi žijící v partnerském vztahu, objeví se ale i samoživitelé, z větší míry ženy, které vzhledem ke svému věku nebo z jiných důvodů nesplňují podmínky pro osvojení dítěte. (Krtičková, 2015, [online]).

O pozici pěstouna se uchází bezdětné páry, u kterých je neplodnost jednoho z páru, nebo chybějící vhodný protějšek ke zplodění dítěte. Protože nalézt právně volné dítě vhodné k adopci trvá i několik let, z tohoto důvodu se někteří žadatelů rozhodli pro pěstounství. Musí se brát v potaz, že v životě dítěte v pěstounské péči mohou figurovat biologičtí rodiče a tím pádem se může stát, že se k nim může dítě vrátit zpět a pěstouni se tak ocitnou bez dítěte. (Bubleová, 2014, str. 12).

O pěstounství uvažují i lidé, kteří už mají své biologické dítě a chtějí pro něj společníka. V tomto případě zájemci rozvažují nad věkem a pohlavím přijímaného dítěte a přemýšlí o zbytku rodiny, aby nastal co největší soulad.

Mezi práva dítěte patří právo na ochranu, pomoc poskytovanou státem, čímž je chápána některá z forem NRP. (Krausová, Novotná, 2006, str.17).

3.1 Sociální pracovník na OSPOD obecního úřadu obce s rozšířenou působností

Také na sociální pracovníky v oblasti sociálně-právní ochrany dětí se vztahují Standardy kvality. Toto nařízení vychází z § 6 vyhlášky č.473/2012. Jejich znění můžeme nalézt v příloze uvedené vyhlášky.

V současné době existuje 15 standardů kvality a ty se řadí na 3 části:

- Organizační
- Personální
- Technicko-provozní

Tyto standardy platí pro OSPOD a organizace, které mají pověření k výkonu činnosti. (Arnoldová, 2016, str. 244).

3.1.1 Sociální práce při práci s dítětem

První setkání sociálního pracovníka s rodinou, v níž žije dítě je za účelem vyhodnocení situace klienta, v našem případě tedy dítěte. Pokud je sociální šetření v rodině provedeno komplexně a efektivně, je zde zvýšená pravděpodobnost úspěšnosti zvolené intervence. (Navrátil, 2010, IN Matoušek, 2022, s.76).

Z vyhodnocení posouzení situace dítěte má vyplynout, na kolik je prostředí rodiny pro vývoj dítěte příznivé. Protože je sociální práce multidisciplinární obor, využívá při posuzování naplnění potřeb a rizik poznatky z psychologie, pedagogiky, medicíny, ale i dalších vědních oborů. V případě naší cílové skupiny dětí v pěstounské péči se jedná zejména o vývojovou psychologii a teorii vztahové vazby, nebo – li teorie attachmentu, která již byla blíže vysvětlena v předchozích řádcích. (Matoušek, 2022, s.76).

Hlavním účelem úvodního vyhodnocení je posouzení míry ohrožení nezletilého dítěte a určení potřebnosti intervence. (Pemová, Ptáček, 2012, str.61). V případě, že ze závěru hodnocení vzejde míra ohrožení nezletilého dítěte jako nízká, případ se většinou ukončí. Naopak, pokud je potřeba získat více informací o situaci okolo dítěte, přistoupí se ke komplexnímu vyhodnocení s cílem vytvořit individuální plán ochrany dítěte (IPOD). (Pemová, Ptáček, 2012, str. 69). Komplexní vyhodnocení je dáno metodikou MPSV a zaměřuje se na tři oblasti a sice: *vývojové potřeby dítěte, rodičovskou kapacitu a rodinu a prostředí*. (MPSV, 2014). Pro zdravý vývoj dítěte jsou všechny tři výše zmíněné posuzované oblasti zásadní a ani jednu z nich nelze při vyhodnocování opomenout.

Mezi vývojové potřeby dítěte patří např. učení se, zdravotní oblast, emoční vývoj a chování, rodinné a sociální vztahy, identita, samostatnost, aj. (Matoušek, 2022, str. 77).

Podle Hollandové (2011) by mělo být při vyhodnocování použito více technik sběru dat, aby byla zajištěna komplexnost s ohledem na individualitu dítěte a jeho rodiny. Nemělo by jít o domněnky sociálního pracovníka, ale o ověřitelné důkazy. (Hollandová, 2011, IN Matoušek 2022, str. 77). V tomto případě je uplatněn celistvý holistický přístup, kdy se pohlíží na dítě ze všech 4 rovin – bio-psycho-socio-spirituální.

Informace o dítěti lze získat nejen od dítěte samotného, ale od jeho rodičů, příbuzných, ošetřujícího lékaře, pedagogů ze školského zařízení, a dalších osob které jsou s dítětem ve styku. Veškeré zjišťování informací musí být v souladu s nejlepším zájmem dítěte.

Sociální pracovník musí rodičům i dítěti srozumitelně vysvětlit obsah a účel vyhodnocení a seznámit je s výsledkem. V průběhu spolupráce s rodinou by mělo proběhnout několik osobních rozhovorů s rodiči za přítomnosti dětí. Avšak při probírání vážnějších témat jako jsou např. finance, násilí, nevěra, žárlivost, závislosti na návykových látkách, kriminalita, aj., je vhodnější vést rozhovor bez účasti dítěte. Při rozhovorech je vhodné využití techniky aktivního naslouchání. (Matoušek, 2022, str. 77).

Dítě by mělo být sociálním pracovníkem seznámeno s celým procesem a také s možností kdykoliv se obrátit na pracovníka s žádostí o vysvětlení nebo radu. Před začátkem rozhovoru je žádoucí navodit s dítětem přátelskou atmosféru, aby dítě získalo důvěru a bezpečí. (Matoušek, 2022, str. 77).

Sociální pracovník z OSPOD dohlíží na vývoj dítěte tím, že průběžně navštěvuje rodinu a zjišťuje situaci. Nejprve minimálně jednou za tři měsíce, následně alespoň jednou za půl roku. Je vedena spisová dokumentace dítěte, jehož součástí je IPOD. Pracovník dohlíží na naplňování stanovených cílů a průběžně vyhodnocuje situaci. Rovněž pokud to situace dovolí, je v kontaktu s původní rodinou dítěte. (Dohody o výkonu pěstounské péče – vzorová dohoda a formuláře, 2023).

Sociálně-právní ochrana dětí je poskytována dětem do jejich nabytí zletilosti, tedy do 18 let. Základním principem SPOD je blaho dítěte. Výkon sociálně – právní ochrany dětí zajišťují obecní úřady, obecní úřady obce s rozšířenou působností, krajské úřady, Ministerstvo práce a sociálních věcí a v případě řešení záležitostí na mezinárodní úrovni i Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí. (Musilová in Staněk, 2006, str. 55-56).

K nejčastějším úkolům pracovníkům OSPOD patří zprostředkování pěstounské péče. Jejich úkolem je vyhledávat děti a zajišťovat pro ně péči v náhradním rodinném prostředí. Dalším úkolem pracovníků OSPOD je vyhledávání osob, které by se mohly stát pěstouny a přijímáním žádostí od osob, které mají zájem stát se pěstounem. K procesu NRP patří i uzavírání dohod o pěstounské péči a poskytování poradenství, podání návrhů k soudu na svěření dítěte do pěstounské péče na přechodnou dobu, na zachování práv a povinností péče o dítě a osobního styku rodiče omezeného ve svéprávnosti. Sledují vývoj dítěte, které bylo svěřené do NRP, vykonávají funkci poručníka nebo opatrovníka. (OSPOD – Co řeší [online]).

Po umístění dítěte do NRP vykonává sociální pracovník dohled nad pěstounskou rodinou. Z toho důvodu jsou kontrolovány, a to hlavně v zájmu svěřeného dítěte, ale i celé rodiny. Dohled nemá být považován za kontrolu a hledání chyb, ale naopak by měl být vnímán jako podpora pro rodinu a pomoc při řešení případných vzniklých problémů. Jestli-že pracovník shledá vážná pochybení v péči o dítě, je jeho povinností konat a podat i návrh na zrušení péče k příslušnému soudu. (Matějček a kol., 2002, str. 124-125). Jednou z činností OSPOD je i hájení zájmů dítěte v řízení, ve kterých se rozhoduje o nezletilých dětech. Jedná se např. o svěření dítěte do péče, stanovení výše výživného, nebo ve věci úpravy styku s rodiči. (MPSV, Legislativa a systém sociálně-právní ochrany. [online]).

Sociální pracovník/pracovnice po obdržení oznámení o podezření na syndrom CAN se vydá provést do domácnosti spolu s dalším sociálním pracovníkem/pracovnicí sociální šetření za účelem zjištění všech potřebných informací o celé situaci. Cílem šetření je posouzení míry a naléhavosti ohrožení, ve kterém se může dítě nacházet. (Podivínský IN Staněk, 2006, str. 61).

3.1.2 Sociální práce při práci s rodičem

Hodnocení výkonu rodičovské role v rodinách a ohroženými dětmi

Dostane-li se dítě a jeho rodina do databáze OSPOD, následuje také hodnocení kapacity rodičovské role. Tyto informace získává sociální pracovník při rozhovorech se samotným dítětem, nebo dítětem za přítomnosti rodičů, samotnými rodiči, při sociálních šetřeních v domácnosti, od zainteresovaných odborníků, nebo při případové konferenci.

Existuje mnoho metodik na zjišťování a posuzování rodičovské kapacity, avšak všechny vychází z předpokladu, že dítě a jeho rodinu dobře známe. (Matoušek, Pazlarová, 2013, IN Matoušek, 2022, str. 132).

Metodika pro hodnocení rodičovské kapacity vydaná MPSV v roce 2014 se dělí do 6 oblastí. Jedná se o:

- Schopnost rodiče zajistit základní péči a naplňování potřeb dítěte
- Schopnost zajistit bezpečí a ochranu před újmou nebo nebezpečím

- Citová vřelost ve stálém rodinném prostředí
- Stimulace a podněty s cílem přispívat k učení a intelektuálnímu rozvoji dětí
- Vedení a hranice
- Stabilita

Podpora rodičovské způsobilosti

Rodičovskou způsobilost definuje Matoušek (2022, str. 263) jako soubor předpokladů, prostřednictvím nichž dokáže rodič naplňovat základní potřeby dítěte. Mezi tyto potřeby patří zejména zajištění výživy, bezpečí, ochrany zdraví a poskytování podnětů pro vývoj dítěte. Mezi úkoly sociálního pracovníka při práci s rodinou patří mimo jiné i zhodnocení potenciálu ke změně. (Ward et. al., 2014, IN Matoušek, 2022, str. 264).

O smysluplnější komunikaci s dítětem lze uvažovat až u dětí předškolního a školního věku, a to za předpokladu, že u menších dětí bude rozhovor veden formou hry za pomoci hračky. V domácím prostředí je to jednodušší, protože dítě používá svou oblíbenou hračku, naopak v cizím prostředí si zvolí hračku, kterou preferuje. Obrázky nebo figurky mohou představovat blízké osoby dítěte. Tematický rozhovor je možné vést až s dětmi školního věku, u mladších se použije metody pozorování a vyhodnocování zpráv získaných od rodičů či jiných zdrojů z blízkého okolí dítěte. Struktura rozhovoru by měla být od obecnějších témat, které u dětí nevyvolávají emoce (volný čas, zájmy, oblíbené hračky, knížky, aj.) a až později je možno přejít k závažnějším tématům (otázky na školu, spolužáky a učitele). Dále pak se lze dotazovat na fungování rodiny ve všední dny a o víkendy, případně o prázdninách, na vztahy se sourozenci, pokud nějaké má, vztahy s rodiči a širší rodinou. Zeptat se můžeme i na společné trávení času s ostatními členy rodiny.

Dětem je potřeba klást otevřené otázky, nikoliv uzavřené. U některých dětí, které mají strach nebo úzkost se nepodaří kontakt navázat vůbec a to proto, že jim někdo z jejich blízkých vsugeroval, že kontakt s pracovníkem je hrozba. Při komunikaci bychom měli vždy brát v úvahu věk dítěte, mentální vyspělost, zdravotní omezení, aktuální psychické rozpoložení, aj. a komunikaci tomu přizpůsobit např. tempo řeči, tón hlasu, ověření, zda nám dítě porozumělo a my jemu. (Matoušek, 2022, str. 43-45).

3.1.3 Sociální práce se zájemcem o zařazení do evidence žadatelů vhodných stát se pěstouny

Rozhodne-li se jednotlivec či manželé k tomu stát se náhradními rodiči, musí učinit první krok a sice kontaktovat obecní úřad obce s rozšířenou působností podle místa jejich trvalého bydliště. Sociální pracovník je seznámí s postupy a předá jim k vyplnění potřebné žádosti o zařazení do evidence. Následně je každému z nich přidělen klíčový sociální pracovník, který je ústřední osobou během celého procesu zprostředkování. (Královehradecký kraj, Podání žádosti [online]). Po obdržení žádosti provede sociální pracovník sociální šetření, během kterého se zaměřuje hlavně na motivaci pro svěření dítěte do NRP a také jaké má žadatel představy o dítěti. Všechny získané a potřebné informace jsou zaznamenávány ve spisové dokumentaci, která je následně předána krajskému úřadu, sociálnímu odboru, oddělení NRP.

Projeví-li občan zájem stát se pěstounem, musí kontaktovat obecní úřad obce s rozšířenou působností, který má tuto agendu ve své gesci. Respektive sociální pracovník OSPOD ORP v rámci poskytnutí poradenství odešle žadatele na Krajský úřad, který má zprostředkování NRP v kompetenci. (§ 11, Zákon č.359/1999). Žadatel následně spolupracuje po dobu zprostředkování s pracovníky z Krajského úřadu.

3.2 Sociální pracovník na OSPOD krajského úřadu

V momentě, kdy obdrží příslušný Krajský úřad spisovou dokumentaci, rozjízdí se „proces“ absolvování vyšetření a posouzení. Žadatel musí absolvovat posouzení zdravotního stavu posudkovým lékařem a psychologické vyšetření. Tyto posudky jsou dále vyhodnocovány, zda jdou žadatelé vhodní pro výkon některé z forem náhradní rodinné péče. (Bajer, 2006, str. 22-26).

Veškerou přípravu žadatelů již zařizuje sociální pracovník z krajského úřadu. V odborné přípravě, která je povinná pro všechny žadatele, ať už o osvojení či některou z typů pěstounské péče. Pozornost při přípravě pěstounů na přechodnou dobu je věnována tématu vztahu dítěte a biologických rodičů. Za důležitou je považováno vnímat motivaci žadatelů, změnu situace v rodině, a to v souvislosti s dítětem, které v rodině již vyrůstá. (Rotreklová, Hofrová, 2009).

Pokud žadatelé splní všechny požadavky a úspěšně absolvují veškeré vyšetření a posouzení, jsou zařazeni do evidence osob vhodných stát se pěstouny na přechodnou dobu. Tuto evidenci vedou krajské úřady. Úspěšným žadatelům je doporučeno si vyhledat doprovázející organizaci ještě před převzetím dítěte do péče. Pracovník krajského úřadu jim může být nápomocen při výběru doprovázející organizace. (Sdružení pěstounských rodin, Doprovázení, [online]).

3.2.1 Proces zprostředkování NRP a podmínky

Proces zprostředkování NRP upravuje zákon č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí, konkrétně §20 - §27.

Zprostředkování náhradní rodinné péče v rámci ČR zajišťují krajské úřady a Ministerstvo práce a sociálních věcí. Osvojení dětí z České republiky do ciziny nebo děti z ciziny do České republiky má v gesci Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí se sídlem v Brně. (§ 20 odst.2).

Sociální pracovník na úseku NRP má nelehký úkol a sice stojí před rozhodováním, které dítě je vhodné umístit do pěstounské péče na přechodnou dobu a jednak jaká osoba je vhodná stát se přechodným pěstounem. Profesionální pěstoun by měl být odborníkem v tom co dělá. To mají zajistit jeho životní zkušenosti a vzdělání. Obojí je důležitým faktorem. Za zkušenosti lze považovat praxe nejen se svými dětmi, ale i s přidělenými v NRP. Otázku, kterou by měl sociální pracovník brát v úvahu je na ideální věk pěstouna. Odborníci se shodují, že ideální jsou starší lidé, neboť s postupem věku mají i více zkušeností a rovněž mají naplněny své rodičovské potřeby, tím pádem by dokázali lépe přijmout i starší dítě do přechodné péče před menším dítětem do dlouhodobé péče. Starší lidé ani menší dítě do dlouhodobé pěstounské péče nedostanou právě z důvodu věku jich samotných. Lidé důchodového věku by se v oblasti NRP uplatnili jako babičky a dědečkové nejlépe. (Konečná, Sudová, 2011, str. 54-55).

Také autorka Pazlarová (2016) uvádí, že vzhledem k nárokům, jaké jsou na pěstouny kladeny, je stanovena minimální věková hranice 28 let, a to z důvodu, aby byl pěstoun již zralý člověk a s životními zkušenostmi. Maximální doporučená věková hranice je pak stanovena na 65 let. K důležitým předpokladům pěstouna se řadí motivace, schopnost navázat vztah a přijmout dítě, dát mu lásku. Pěstoun musí být smířen se skutečností, že dítě bude mít ve své péči pouze po omezenou dobu a musí být připraven na předání dítěte. Dalším kritériem na pěstouna je, aby žil ve stabilním a dlouhodobém manželství nebo vztahu. Pokud však pěstoun žije sám, nedoporučuje se, aby si aktivně vyhledával nového partnera. Pro zajištění stabilního zázemí pro přijaté dítě je požadavkem, aby se nejednalo o osobu rozvedenou, nebo zrovna v rozvodovém řízení.

Pokud má pěstoun své vlastní děti, jsou do procesu zahrnuty i ony. Pěstounem na přechodnou dobu se nemůže stát osoba, která má své děti mladší 8-10 let, které trpí nějakým duševním onemocněním, výchovné problémy, traumata, okolnosti vyžadující zvýšenou péči nebo pozornost. V první řadě má být myšleno na potřeby dětí vlastních. Děti by měly být vyspělé natolik, aby pochopily smysl a účel přechodné pěstounské péče. Mohly by pociťovat ohrožení nebo zanedbání ze strany rodičů na úkor dítěte svěřeného. Při procesu zprostředkování podstupuje každý člen rodiny individuální rozhovor s psychologem. (Pazlarová, 2016).

Obrázek 1: Vlastní zpracování, zdroj MPSV, 2023, online.

Co doložit:

- doklad o státním občanství nebo povolení k dlouhodobému či trvalému pobytu
- fotografie obou žadatelů
- zpráva o zdravotním stavu (nesmí trpět duševním onemocněním, poruchou osobnosti, aj.)
- potvrzení o stálém příjmu od zaměstnavatele a pokud možno i posudek
- zpráva o sociálních poměrech
- opis rejstříku trestů
- písemný souhlas s absolvováním přípravy na přijetí dítěte
- stanovisko (posudek) obecního úřadu

3.3 Sociální pracovník na Úřadu práce – oddělení státní sociální podpory a dávek pěstounské péče

3.3.1 Hmotné zabezpečení dětí a pěstounů

Hmotné zabezpečení dítěte i odměnu pěstounům zajišťuje stát. (Bubleová, 2014, str.7). Prioritně se jedná o odměnu pěstouna, která se odvíjí od počtu dětí v péči. Výše odměny přechodných pěstounů od dlouhodobých se liší a jiné podmínky jsou stanoveny pro příbuzenskou pěstounskou péči, kdy prarodiče mají ve své péči své vnoučata. Pro zajištění potřeb dítěte slouží samostatný příspěvek, který se vyvíjí od věku dítěte a jeho zdravotního stavu. Příspěvek je vyplácen minimálně do dosažení zletilosti dítěte, nejdéle však do 26 let věku dítěte.

Při převzetí dítěte do péče je pěstounovi vyplácen jednorázový příspěvek. Má-li pěstoun ve své péči 3 a více dětí, může si zažádat o příspěvek na nákup osobního automobilu. V případě, že splní podmínky, může si požádat i o další sociální dávky či pomoc v hmotné nouzi. Jedná se např. o přídavky na dítě, nebo příspěvek na bydlení.

Klasická pěstounská péče i PPPD jsou státem organizované formy NRP a jsou finančně podporovány. (Matějček a kol., 2002, str. 124-125).

V současné době existuje celkem 7 různých dávek pěstounské péče a zaopatřovacích příspěvků. Ne všechny se však vztahují přímo na zprostředkovanou pěstounskou péči na přechodnou dobu. Z tohoto důvod jsem se rozhodla, že zde zmíním pouze ty, které se vztahují k přechodným pěstounům a dětem v přechodné péči. (Úřad práce ČR, [online], 2022).

Jak už bylo dříve zmíněno, přechodní pěstouni bývají označováni i za profesionální pěstouny. Tímto je tento typ péče specifický oproti dlouhodobé pěstounské péče. Z tohoto důvodu jim běží od zařazení do evidence pěstounů pravidelně každý měsíc mzda bez ohledu na to, jestli zrovna mají v péči 1 dítě nebo žádné a čekají na svěřené dítěte do péče a čerpají „povinnou dovolenou“.

Výše odměny pro přechodného pěstouna je odvozena od minimální mzdy pro daný rok. V roce 2023 činí minimální mzda 17 300 Kč. (MPSV, 2023, [online]).

	Odměna pěstouna dle koeficientu MM
Žádné nebo 1 dítě	1,8 x MM
1 dítě stupeň závislosti I	2,0 x MM
1 dítě stupeň závislosti II až IV	2,2 x MM
Za každé další dítě	+ 0,3 x MM
Za každé další dítě stupeň závislosti III nebo IV	+ 0,5 x MM

Tabulka 3: vlastní zpracování, zdroj ÚP ČR, 2023, online.

Při převzetí dítěte do péče je pěstounovi vyplacen jednorázový příspěvek. Jeho výše je opět odvozena od věku dítěte. Viz. tabulka níže.

Věk dítěte	Výše příspěvku
Do 6 let	10 800 Kč
Od 6 do 12 let	12 150 Kč
Od 12 do 18 let	13 500 Kč

Tabulka 4: vlastní zpracování, zdroj ÚP ČR, 2023, online

Dále pěstoun pobírá měsíčně příspěvky na úhradu potřeb svěřeného dítěte. Výše těchto příspěvků se dělí do 4 kategorií podle věku dítěte. (viz. tabulka níže).

Věk	Výše příspěvku
Do 6 let věku dítěte	6 290 Kč
Od 6 let do 12 let věku dítěte	7 750 Kč
Od 12 let do 18 let věku dítěte	8 870 Kč
Od 18 let do 26 let věku dítěte	9 220 Kč

Tabulka 5: vlastní zpracování, zdroj ÚP ČR, 2023, online.

V případě, že je svěřené dítě osobou závislou na pomoci jiné osoby, pobírá pěstoun zvýšenou částku podle věku dítěte a stupně závislosti. Výši příspěvku lze vidět v tabulce níže.

Dítě ve věku	I. stupeň závislosti	II. stupeň závislosti	III. stupeň závislosti	IV. stupeň závislosti
Do 6 let	6 500 Kč	7 750 Kč	8 240 Kč	8 940 Kč
6 – 12 let	7 895 Kč	9 500 Kč	10 130 Kč	10 970 Kč
12 – 18 let	9 010 Kč	10 900 Kč	11 595 Kč	12 155 Kč
18 – 26 let	9 430 Kč	11 315 Kč	12 015 Kč	12 575 Kč

Tabulka 6: vlastní zpracování, zdroj ÚP ČR, 2023, online.

Dávky pěstounské péče a zaopatřovací příspěvky spadají do II. pilíře sociální zabezpečení – tedy jsou jednou z dávek státní sociální podpory. Při žádosti o vyplácení dávek se pěstoun obrátí na příslušnou pobočku Úřadu práce ČR na „oddělení státní sociální podpory a dávek pěstounské péče.“

Rozdílem oproti Česku je, že na Slovensku pobírají pěstouni mzdu, kdežto v ČR dávky, (Smatana, 2010, [online]) avšak i ty podléhají dani z příjmu a odvodům na zdravotní a sociální pojištění, tím pádem se jim doba započítává na důchod (MPSV, 2023, [online]).

3.4 Sociální pracovník jako klíčový pracovník doprovázející organizace

Dávky pěstounské péče a zaopatřovací příspěvky spadají do II. pilíře sociální zabezpečení – tedy jsou jednou z dávek státní sociální podpory. Při žádosti o vyplácení dávek se pěstoun obrátí na příslušnou pobočku Úřadu práce ČR na „oddělení státní sociální podpory a dávek pěstounské péče.“

Rozdílem oproti Česku je, že na Slovensku pobírají pěstouni mzdu, kdežto v ČR dávky, (Smatana, 2010, [online]) avšak i ty podléhají dani z příjmu a odvodům na zdravotní a sociální pojištění, tím pádem se jim doba započítává na důchod (MPSV, 2023, [online]).

3.4.1 Dohody o výkonu PPPD

Přechodným pěstounům je ze zákona poskytována odborná pomoc prostřednictvím doprovázejících organizací a jsou finančně zabezpečeni dávkami pěstounské péče, které pobírají i v mezech kdy zrovna nemají v péči žádné dítě a čekají na převzetí dalšího. (Gabriel, Novák, 2008, str.54).

Samotní pěstouni si dle svého vlastního výběru vybírají doprovázející organizaci, se kterou uzavřou dohodu o spolupráci. Na základě dohody je jim přidělen klíčový pracovník, jehož úkolem je být s rodinou v kontaktu, a to minimálně jednou za dva měsíce. (Trnková, 2018, str.87).

Úspěšný žadatel zařazený do evidence pěstounů na přechodnou dobu je povinen do 30 dnů od zápisu do registru poskytovatelů PPPD uzavřít dohodu o výkonu PPPD s OSPOD nebo s některou nestátní neziskovou doprovázející organizací, kterou si zvolil. (Procházková, 2016, str.22). Výhodou je si vybrat organizaci, kde již absolvoval vzdělávání a již se tak s pracovníky organizace zná. Pokud by si vybral k doprovázení OSPOD, může se cítit, že je pod kontrolou. (Semerádová, 2011).

3.5 Sociální práce při práci s veřejností

3.5.1 Obhajování klientových zájmů – advokacie

K iniciaci změn lze použít několik možných intervencí s různou mírou participace klientů. Pokud je klient schopen participovat, můžeme ho zplnomocnit, nebo uplatnit sociální advokacii, tedy ho zastupovat.

Situace by měla být komplexně posouzena sociálním pracovníkem a nemělo by se zaměřovat jen na nedostatky klienta, ale zkoumat i vliv sociálního prostředí na všech systémových úrovních při vzniku sociálního problému.

Ne vždy lze u každého uplatnit zplnomocnění z důvodu věku, nemoci, statusu, či jiného vážného znevýhodnění, nebo je potřeba jednat rychle z důvodu vysoké míry rizika spojeného se situací. V takovém případě se využívá metoda sociální advokacie. V širším slova smyslu sociální advokacie označuje všechny aktivity, jejichž cílem je podpořit lidi v jejich právech, příležitostech a při zachování jejich lidské důstojnosti. V užším slova smyslu je pojem chápán jako zastupování jednotlivých klientů, skupin s cílem chránit nebo prosazovat jejich zájmy na různých úrovních systému (organizací, komunit). Rozlišuje se případová advokacie, skrze niž prosazují sociální pracovníci práva konkrétního klienta ve vztahu k některému ze systémů, a advokacie zaměřená na změnu systému.

Cílem případové advokacie je, aby klienti obdrželi zdroje, na které mají nárok a aby služby reagovaly na jejich potřeby a byly poskytovány, pokud možno v nejvyšší možné kvalitě. Oproti tomu cílem advokacie zaměřené na změnu systému je dosažení změn na úrovni nespravedlivé organizační, komunitní či celostátní politiky. (Janebová IN Matoušek, 2022, str. 285–287).

3.5.2 Ovlivňování systému sociální ochrany

Jedná se o sociální práci na makroúrovni, spadající do reformního paradigmatu. Ovlivňování může být na různých úrovních – od místní, přes evropskou až po světovou v oblastech jako jsou např. právní předpisy (zákony, vyhlášky), veřejné politické dokumenty (strategie, národní/krajské plány, priority, komunitní plány). Dále pak také o oblasti financování, spolupráce mezi různými aktéry, pravidla fungování organizace či postupy v praxi.

Úkolem sociálního pracovníka je identifikace problému, analýza kontextu, vymezení cíle, analýza zainteresovaných subjektů, výběr a realizace strategie a taktik. Strategie může být založená na spolupráci, kampani nebo boji proti něčemu.

Aktivitami mohou být analýzy, návrhy, přípravy kazuistik, pořádání workshopů, pracovních skupin a nedílnou součástí je pravidelná aktivní komunikace a pořádání kampaní za účelem osvěty veřejnosti.

K dosažení cíle práce lze využít např. i lobbying u politiků, nebo medializaci. (Matoušek, 2022, str.416).

3.5.3 Prezentace vlastní práce

Obhajoba = propagační kampaň. Advokacie je charakteristická činnost profese sociálního pracovníka. Spočívá v pomoci lidem, kteří mají oslabené schopnosti k samotnému prosazování vlastních zájmů, v tomto případě tedy děti v náhradní rodinné péči. Aby byla advokacie účinná, je důležité, aby byly potřebné informace předány správnému okruhu lidí, tedy obyvatelům Olomouckého kraje, na které je v této práci cíleno. (Kodymová a kol. IN Matoušek, 2022, str. 511).

4 Rešerše výzkumů a zdrojů

Nyní se dostáváme k samotné rešerši zdrojů vztahující se k danému tématu. Byly stanoveny otázky: Do jaké míry jsou obyvatelé Olomouckého kraje informováni o institutu pěstounské péče na přechodnou dobu? Jaké povědomí mají obyvatelé Olomouckého kraje o službách doprovázejících organizací?

V sociologické encyklopedii je pojem informovanost definován jako „množství informací, kterými jedinec či určitá skupina disponují a které mohou aktivně šířit. Informovanost nemusí obsahovat jen pravdivé informace, ale může zahrnovat i různé zkreslené údaje, hypotézy, neadekvátní představy. V užším slova smyslu se za informovanost pokládá jen suma prověřených, skutečnosti odpovídajících informací, za informovaného jedince člověk, který disponuje právě tímto druhem informací, resp. má přístup k jejich zdrojům.“ (2023, [online]).

Metodika: Vhodné zdroje pro zpracování rešerše jsem vyhledávala v elektronickém multivyhledávači Discovery Service na Univerzitě Palackého v Olomouci a prostřednictvím elektronické databáze Google Scholar za pomoci klíčových slov: informovanost AND pěstounská péče na přechodnou dobu AND doprovázející organizace. Pro specifičtější dotaz jsem zadala ještě další klíčové slovo „Olomoucký kraj“, avšak nebyly nalezeny žádné odpovídající výsledky.

Ze seznamu nalezených zdrojů jsem postupně vyřazovala texty, které se primárně nezabývaly problematikou informovanosti obyvatel o institutu PPPD a o službách doprovázejících organizací. Vzhledem k tomu, že Institut pěstounství na přechodnou dobu vznikl v roce 2006, filtrovala jsem data z období let 2005 až po současnost. Po odstranění duplicity zbylo 549 zdrojů. Vyřazovacím kritériem byla dostupnost textu v plném rozsahu a také zda se jednalo o odbornou literaturu, či pouze články v denících a bulvárních novinách. Postupným pročitáním nalezených výsledků byly vyřazeny dokumenty, které se nezabývaly přímo informovaností obyvatel o PPPD a o službách doprovázejících organizací, ale jinými oblastmi.

Na základě prvotních výsledků bylo zřejmé, že mnou zvolené téma se sice objevuje ve spoustě prací, ale pouze okrajově a není to hlavním cílem práce. Dále se však ukázalo, že ne všechny zdroje jsou v plném znění, nebo že se nezaměřují primárně přímo na informovanost.

Pro analýzu bylo vybráno celkem 11 vhodných zdrojů, které byly řádně přečteny a průběžně jsou v textu parafrázovány a citovány, dle platné citační normy ISO 690.

Výsledky: Jak již bylo zmíněno, relevantní zdroje jsem vyhledávala ve dvou elektronických databázích. Celkem bylo nalezeno 549 zdrojů, z toho analyzováno 11 zdrojů, které v následujících řádcích zmíním a popíšu. Třídění vyhledaných zdrojů včetně počtu je znázorněno graficky ve Flow diagramu, který je součástí příloh na konci této práce.

Informovanost obyvatel Zlínského kraje o NRP

Autorka Vyoralová (2007, str.31-42) se ve své bakalářské práci zaměřuje na informovanost obyvatel Zlínského kraje o systému NRP v ČR, nikoliv na PPPD nebo služby doprovázejících organizací. Byly stanoveny výzkumné otázky: „Jak obyvatelé Zlínského kraje vnímají pojem NRP?“, „Znají základní rozdíly mezi hlavními typy NRP a který typ považují za nejvhodnější?“, „Odkud čerpají dosavadní informace?“, „Dokáží si sami sebe představit jako náhradní rodiče?“.

Výzkumu byl prováděn prostřednictvím anonymního dotazníku a zapojilo se do něho 120 respondentů. Na otázku odkud mají lidé informace o NRP byla nejčastější odpověď televize. Autorka se však více informovanosti nezabývá. Nezkoumá míru informovanosti obyvatel o dané problematice.

Informovanost veřejnosti o problematice náhradní rodinné péče v oblasti Chomutovska

Autorka Smetanová (2008) se ve své bakalářské práci zabývá informovaností veřejnosti o problematice NRP v oblasti Chomutovska. Tak zní název práce. Cílem práce pak je podat přehled pramenů nabízejících veřejnosti informace o NRP a dále chce zjistit, do jaké míry jsou obyvatelé vybraného regionu informováni o NRP a jaké mají názory na tuto problematiku.

Praktická část je kvantitativní výzkum, kdy jsou stanoveny 4 hypotézy. Sběr dat probíhal za pomoci anonymního dotazníku s 10 otázkami. Po přečtení jsem zjistila, že se výzkumná část práce ne tak zcela zaměřuje pouze na informovanost. O PPPD není zmínka vůbec.

Otázky z dotazníku se zaměřují na rozdíl mezi adoptí a pěstounskou péčí, jak dlouho trvá proces příprav na adopti, jak dlouho asi trvá proces příprav na adopti, jestli může ústav nahradit dítěti rodinu, jaké požadavky mají splňovat žadatelé o adopti a PP, srovnání ČR se zbytkem EU, věková hranice pro osvojení. Pouze v poslední otázce se autorka, jestli respondenti znají nějakou organizaci nebo kampaň, která se snaží NRP podpořit. Z analýzy výsledku dotazníku vyplynulo, že si 75 % respondentů dokáže spojit pojem NRP se zařízením Klokánek a jen málo z respondentů ještě uvedlo Fond ohrožených dětí.

Povědomí veřejnosti o náhradní rodinné péči

Diplomová práce s názvem „Povědomí veřejnosti o náhradní rodinné péči v České republice“ od autorky Smetanové (2008) se ne zcela přímo zabývá informovaností nebo povědomím veřejnosti o NRP. Výzkumné otázky jsou koncipovány spíše na otázku názoru a hodnocení respondentů, než na ověřování a měření míry informovanosti.

Informovanost studentů vysokých škol o formách náhradní rodinné péče

Studentka se ve své bakalářské práci zabývala informovaností studentů různých oborů VŠ o formách NRP. Cílem práce bylo pomocí kvantitativního způsobu zkoumání zjistit jaká je informovanost studentů vysokých škol o formách NRP, tak jak samotný název práce napovídá. Výzkum prováděla za pomoci dotazníků, které distribuovala mezi studenty Univerzity Palackého v Olomouci a Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně.

Byly stanoveny 2 hypotézy: „Informovanost současné mládeže o formách NRP“ a „Studenti, kteří studují na oborech s náplní výuky o NRP, znají problematiku NRP více než studenti studující jiné obory (technické, umělecké apod.).“

Otázky v dotazníku byly zaměřeny na informovanost v oblasti NRP, bohužel však ani v jedné z nich nezazněla otázka na pěstounství na přechodnou dobu. Z odpovědí získaných v dotazníku vyplynulo, že studenti pedagogických a humanitních oborů jsou na tom mnohem lépe s informovaností o formách NRP než studenti jiných oborů. (Bočková, 2015).

Pěstounská péče

Diplomová práce s velmi všeobecným názvem „Pěstounská péče“ v sobě skrývá i oblast míry informovanosti. Cílem diplomové práce bylo zjistit názor veřejnosti na pěstounskou péči, její informovanost o pěstounské péči a motivaci stát se pěstounem.

Autorka vytvořila vlastní dotazník, který rozdala mezi obyvatele Šluknovska. Dotazník obsahoval 16 otázek, z toho první část byla zaměřena na míru informovanosti. Jednou ze tří výzkumných otázek byla „Jaká je míra informovanosti veřejnosti o pěstounské péči?“ Z výsledků dotazníků je patrné, že „veřejnost má jen velmi málo informací o pěstounské péči“. Z výzkumu dále vyplynulo, že veřejnosti chybí dostatek informací o podmínkách pěstounské péče. V práci se opět neobjevila zmínka o PPPD. (Cermanová, 2016).

Informovanost veřejnosti o pěstounské péči na přechodnou dobu

Autorka Procházková (2016) se zabývá v praktické části své bakalářské práce znalostmi vybraných respondentů o podmínkách pěstounské péče na přechodnou dobu v ČR. Znalosti respondentů zjišťovala za pomoci dotazníkového šetření. Hlavním cílem práce bylo zjistit znalosti respondentů o podmínkách PPPD.

Data získávala za pomoci dotazníkové šetření. Dotazník se skládal ze 24 otázek. Dotazník byl sdílen prostřednictvím online prostoru. Otázky týkající se informovanosti byly: „Kdo může být pěstounem na přechodnou dobu?“, „Jaké musí mít pěstoun vzdělání?“, „Musí mít pěstoun na přechodnou dobu vlastní rodičovskou zkušenost?“, „Mohou být v rodině pěstouna vlastní děti?“, „Kolik zdravých dětí může být v rodině pěstouna celkem?“, „Které děti jsou v PPPD?“, „Jak dlouhá je maximální doba pobytu dítěte v rodině pěstouna na přechodnou dobu?“, „Jaké minimální materiální podmínky jsou nutné pro poskytování PPP?“, „Jaký je měsíční plat pěstouna na přechodnou dobu?“, „Má poskytovatel PPPD nárok na dovolenou?“.

Z výsledků dotazníků vyplynulo, že informovanost veřejnosti je na dobré úrovni a že nejdůležitějším zdrojem informací je pro respondenty internet. Autorka na závěr konstatuje, že by lepší informovanost veřejnosti mohla přispět k většímu využití PPPD a ke zvýšení počtu zájemců o PPPD.

Informovanost vysokoškolských studentů o pěstounské péči

Cílem výzkumné části práce bylo zjistit, jaká je informovanost studentů o pěstounské péči. Dalšími cíli pak bylo zjistit, z jakých zdrojů mají studenti informace a zda studenti znají základní informace o pěstounské péči. Posledním dílčím cílem bylo zjistit, zda studenti vědí, kdo je to pěstoun.

Ke sběru dat byl použit autorkou vytvořený dotazník s 22 otázkami. Výsledky dotazníkového šetření ukázaly, že 93 % respondentů zná pěstounskou péči z médií a sice z internetu a televize. Na otázku, kdo se může stát pěstounem odpovědělo správně 82 %, že jednotlivec, manželé či partneři, kteří vyhoví zákonem stanoveným podmínkám. U otázky, jestli má pěstoun stejná práva jako zákonný zástupce odpověděla nadpoloviční většina (58 %) že NE. 53 % respondentů ví, že se sociální dávka, kterou pobírají pěstouni nazývá „odměna pěstouna“.

Součástí výzkumu byly i otázky týkající se pěstounské péče na přechodnou dobu. 70 % respondentů zvolilo správně odpověď, že se jedná o péči, kdy biologičtí rodiče dítěte nejsou po určitou dobu schopni vykonávat své rodičovské povinnosti. Ne příliš potěšující zjištění však je, že 27 % respondentů neví či nezná správnou definici pojmu PPPD a zvolilo variantu „je to péče, kterou si musí projít každé dítě, než se dostane do „klasické“ pěstounské péče. Rovných 50 % respondentů ví, že dítě v PPPD může setrvat maximálně 1 rok. 37 % studentů zvolilo variantu „není to omezeno“ a téměř 13 % vybralo možnost, že nejdéle 2 roky, což nejsou také příliš pozitivní výsledky.

Kam se podává žádost o zprostředkování pěstounské péče věděla správně pouze pětina dotázaných. Téměř 55 % zvolilo, že k soudu a zbylých 24 % že na obecní úřad obce s rozšířenou působností. Tento výsledek je vcelku alarmující. Oproti tomu téměř 92 % dotázaných odpovědělo, že o svěřením dítěte do pěstounské péče rozhoduje soud a 59 % zvolilo variantu ANO, že některá z forem PP může být i zaměstnáním.

U otázky, kdy zaniká „klasická“ pěstounská péče zodpovědělo 66 % studentů, že „dovršením 18 let“ a 24 % „když dítě dostuduje“. Nejzákladnější otázkou z celého dotazníku se mohla zdát otázka týkající se zákona, který upravuje pěstounskou péči. 55 % studentů zvolilo nesprávnou odpověď a 45 % správnou.

Z výsledků výzkumu vyplynulo, že oslovení studenti VŠ mají nedostatečné znalosti o pěstounské péči. (Stránská, 2017).

Autorka **Semencová** (2017, str.6) se ve své diplomové práci domnívá, že je veřejnost neinformovaná o problematice pěstounství na přechodnou dobu a že tento stav může vést k tomu, že je nedostatek profesionálních pěstounů. Také autorka **Podsedníková** ve své diplomové práci zmiňuje, že je koncept PPPD dobře vymyšlen a pro její zlepšení a zdokonalení systému doporučuje zvýšit informovanost odborné i laické veřejnosti. (2017, str. 69).

Autorka **Novotná** (2014, str. 5) ve své diplomové práci píše o příkladech dobré praxe a uvádí, že v našem státě chybí osvěta veřejnosti s využitím osobních příběhů. To by zvýšilo nejen povědomí o PP, ale i prestiž a pozitivní vztah.

Z výzkumu provedeného autorkou Konečnou, Sudovou a kol. (2011, str.22-23) vyplývá, že největší příčinou neúspěchu pěstounství na přechodnou dobu spočívá v neznalosti, nejistotě a nedůvěře k tomuto institutu, neboť chybí osvěta a většina lidí neví, co si vlastně pod pojmem PPPD představit. Další ani neví, že něco takového vůbec existuje a že se v podstatě pěstouny mohou stát také. Chybí mnoho pěstounů, ale bez dostatečné a kvalitní propagace je nemůžeme získat.

Závěr: V období od roku 2005 se tématem informovanosti obyvatel o PPPD zabývalo pouze 11 studentek vysokých škol napříč ČR ve svých závěrečných kvalifikačních pracích a autorky Konečná se Sudovou ve svém výzkumu, který publikují pod hlavičkou Nadace Sírius a Střediskem náhradní rodinné péče. Informovaností obyvatel o službách doprovázejících organizací se v období od roku 2012 nezabýval nikdo v žádné práci ani výzkumu. Co se týká zahraničních zdrojů, bohužel se mi nepodařilo dohledat adekvátní výzkumy či projekty, z toho důvodu zde nejsou zahrnuty.

5 Propojení tématu s teoriemi sociální práce, sociální politikou a etikou

V této kapitole bude věnována pozornost oblastem, které nejsou součástí předchozího textu. Jedná se o oblast teorií a metod sociální práce, sociální politiky, legislativy a etického hlediska. Popíšu zde teorie/metody/přístupy, které používají sociální pracovníci ať už pracují na jakékoliv pozici v oblasti NRP. Některé pojmy pouze vyjmenuji, avšak dále jim nebudu věnovat pozornost.

V krátkosti zde ještě zmíním, že s dítětem je potřeba komunikovat dle jeho věku a rozumovým schopnostem, tak aby nám rozumělo. Důležité v pomáhajících profesích je si udržovat hranice mezi klientem a pracovníkem a tím tak předcházet nepříjemnostem nebo syndromu vyhoření.

Sociální práce s veřejností spadá do reformního paradigmatu popsaného Malconem Paynem. Navrátil (2000, str. 15) označuje toto paradigma jako „úsilí o reformu společenského prostředí.“ To se pojí s vizí společenské rovnosti. Kromě asi nejznámější metody empowermentu – zmocňování bych zde ještě zmínila alespoň heslovitě další metody, které by se daly uplatnit.

Působení na prostředí může mít více rolí – obhajování (advocacy), plánování změn nebo tvůrce programů. (Matoušek, 2013, str. 297).

Medializací je myšleno prosazování určitého tématu do povědomí veřejnosti prostřednictvím sdělovacích prostředků. (Matoušek, 2013, str. 321). Medializace může být uplatněna ve více různých situacích. Mohou ji používat organizace k upozornění na problém ve společnosti. Média mohou podat nepřesné informace a zkreslený obraz o sociálních pracovnících z oddělení sociálně právní ochrany dětí, a to že buď zasahují do života rodin příliš, nebo pro ochranu dětí nezasahují dostatečně. (Matoušek, 2013, str. 321-322).

Etické hledisko

K etickému hledisku bych zde jen zmínila, že na sociální pracovníky se vztahuje Etický kodex sociálních pracovníků, kterým by se měli řídit při výkonu své práce.

5.1 Sociální politika

5.1.1 Principy

Krebs (2015, str.26-27) ve své knize o sociální politice píše, že „sociální politika směřuje k ovlivňování (ke změně) sociální reality (sociálního systému).“ Hlavním principem sociální politiky státu je sociální spravedlnost.

Krebs (2015) člení principy sociální politiky do 5 kategorií – princip sociální spravedlnosti, sociální solidarity, princip ekvivalence, subsidiarity a participace.

Já se níže pokusím v následujících řádcích přiřadit 4 nejčastější principy, vyjma principu ekvivalence, do kontextu pěstounské péče a NRP.

Princip sociální solidarity = vzájemná podpora, sounáležitost. V podstatě pěstounská péče je státem organizovaná solidarita prostřednictvím lidí – pěstounů. Bez nich by institut pěstounské péče nešel realizovat.

Princip subsidiarity hovoří o tom, že každý je povinen si nejdříve pomoci sám sobě a pokud nemá tuto možnost, hledá pomoc v rodině. Nezvládně-li si jedinec ani za pomoci rodiny ani společenství ze svého okolí situaci vyřešit a dostane se do potíží, poslední možností je se obrátit na stát.

Převvedeme-li tento princip na institut pěstounské péče, platí to v praxi také tak. Ocitne-li se dítě v situaci, kdy je pro něj potřeba najít vhodnou pečující osobu, sociální pracovníci zkouší nejdříve pátrat po rodinných příslušnících a oslovit je, zda by si nevzali dané dítě do péče. Nemá-li dítě rodinu, nepodaří se s rodinou zkontaktovat, nebo rodina nemá zájem si dítě převzít do své péče, nastupuje institut pěstounské péče na přechodnou dobu. Pokud však není vhodný volný přechodný pěstoun, končívá dítě podle věku buď v kojeneckém ústavu, ZDVOP nebo jiném ústavním zařízení. Tomuto chce přicházející novela zákona o SPOD zabránit, aby nekončily děti v ústavní péči, ale v rodinném prostředí u pěstounů.

Princip participace – podílení se na něčem

Tzn. spolupráce pěstounů s doprovázejícími organizacemi, práce pěstounů pro stát. Za to je stát finančně odměňuje.

5.1.2 Funkce

„Funkce sociální politiky spolu vzájemně souvisí, působí komplexně a vztahují se k velice rozmanitým objektům.“ (Krebs, 2015, str. 56). Autor dělí funkce sociální politiky do 5 skupin: ochranná, rozdělovací a přerozdělovací (redistribuční), homogenizační, stimulační a preventivní.

Ochranná – tato funkce má řešit již vzniklé sociální události, kdy dítě je znevýhodněno ve vztahu k ostatním. Jde o zmírnění či odstranění důsledků sociálních událostí (dítě v ohrožení – týrané, zanedbávané, zneužívané, osiřelé, žijící v nevyhovujících podmínkách apod.). Je to nejstarší funkce sociální politiky. (Krebs, 2015, str. 57).

Redistribuční – je jednou z nejsložitějších, ale současně nejvýznamnějších funkcí sociální politiky. Řeší, co, jak, komu, za co a podle čeho rozdělovat. V případě tématu pěstounství a NRP má na starost zajištění důstojných životních podmínek všem a zajištění rovných šancí pro všechny. Patří sem např. i začleňování lidí do společnosti, rozdělování prostředků a podmínek ke zdokonalování života jedinců. (Krebs, 2015, str. 57-58).

Homogenizační funkce úzce souvisí s funkční redistribuční. Směřuje ke zmírňování, případně dorovnání sociálních rozdílů v životních podmínkách jedinců a sociálních skupin. (Krebs, 2015, str. 62).

Stimulační funkcí se rozumí podpora, podněcování a vyvolávání žádoucího sociálního jednání jednotlivců a skupin nejen v oblasti ekonomické. (Krebs, 2015, str.63). V souvislosti s tématem by se zde dalo hovořit o osvětě a tzv. působení na veřejnost.

Preventivní funkce se snaží předcházet určitým škodám na zdraví a životech a předcházet nepříznivým sociálním situacím. (Krebs, 2015, str.63). Tzn. věnovat více prostoru prevenci – sanaci rodinám, preventivním programům pro rodiny s dětmi, práci s rodinou, zvyšování vzdělání, finanční gramotnost, zvyšování příjmů vlastním přičiněním apod.

5.1.3 Nástroje

Sociální politika se realizuje prostřednictvím několika typů nástrojů.

Jedná se např. o:

- právní normy – nejen na děti se vztahuje Základní listina práv a svobod, Úmluva o právech dítěte atd.
- ekonomické nástroje – zde bych zmínila úlevy na daních, slevy na jízdě, slevy na vstupném, zlevněné školní obědy a další slevy v sektoru služeb – volný čas, kultura, sport, jízdné
- sociální dokumenty – koncepce, plány, programy, projekty

5.2 Rodinná politika

Rodinnou politikou se rozumí souhrn aktivit a opatření za účelem podpory rodiny. Musí respektovat autonomii a schopnost rodin se samostatně rozhodovat. Cílem je podpora rodin při výkonu jejich funkcí, ale nepřebírat tyto role a nezasahovat do života rodin.

5.3 Politika zaměstnanosti

Mám za to, že výkon pěstounství je mezi veřejností vnímám spíš jako posláni konkrétních jedinců. Dovedu si však představit do budoucna, že by se pozice pěstounů na přechodnou dobu uzákonila a stala součástí politiky zaměstnanosti a nezaměstnaní lidé při hledání práce by našli inzeráty na pozici „pěstouna na přechodnou dobu“ v databázi volných míst na Úřadu práce ČR. Tímto by se naplnily některé z funkcí politiky zaměstnanosti – např. vytváření nových pracovních příležitostí, zprostředkovatelská funkce.

Tématika pěstounství úzce souvisí i s politikou sociálního zabezpečení, neboť je přechodným pěstounům vypláceno několik druhů dávek pěstounské péče. Blíže jsem o dávkách pro pěstouny psala v souvislosti s rolí sociálního pracovníka na ÚP na oddělení státní sociální podpory při vyplácení dávek.

6 Legislativní zakotvení

Hlavní dokumentem pro náhradní rodinnou péči včetně pěstounské péče na přechodnou dobu je Úmluva o právech dítěte. „Respektovat rodinu jako základní jednotku společnosti a jako přirozené prostředí, ve kterém se mohou rozvíjet a prospívat všichni její členové, zejména pak děti.“ (Vyskočil, 2014, str.2). Úmluva je zakotvena ve Sbírce zákonů č.104/1991 Sb.

Odstavec 1. článku 3 zákona č.104/1991 Sb. Úmluva o právech dítěte říká, že zájem dítěte má být na prvním místě při činnostech týkajících se dětí. Odstavec 2. článku 3 téhož zákona pak říká, že státy, které mají úmluvu o právech dítěte se zavazují zajistit takovou ochranu a péči jaká je nezbytná pro blaho dítěte, přičemž musí být brán ohled na práva a povinnosti rodičů a zákonných zástupců. (2023, [online]).

„Nově bylo zakotveno právo dítěte, aby se podle stupně svého vývoje vyjadřovalo ke všem rozhodnutím rodičů, která se týkají podstatných záležitostí jeho osoby a musí být slyšeno v každém řízení, v němž se o takových záležitostech rozhoduje. K těmto názorům musí být brán zřetel jak při rozhodování v rámci rodiny, tak při rozhodování u soudu. Váha těchto názorů pak nabývá na významu s narůstajícím věkem a zralostí dítěte. Aktuálně je toto právo asi nejvýrazněji upraveno v řízení o osvojení, kdy soud je v rámci rozhodování povinen zjišťovat názor osvojovaného dítěte a u dětí starších dvanácti let je, až na zákonem stanovené výjimky, vyžadován souhlas dítěte s osvojením.“ (Vyskočil, 2014, str. 3).

Dalším ze zákonů vztahující se nejen na děti je zákon č.2/1993 Listina základních práv a svobod, která nám říká, že jsme svobodní a rovní v důstojnosti i v právech. (2023, [online]).

Pomine-li u biologických rodičů dítěte důvod proč bylo dítě svěřeno do pěstounské péče a požádají si u příslušného soudu o navrácení dítěte zpět do své osobní péče, může být rozhodnuto v jejich prospěch za předpokladu, že je to v souladu s nejlepšími zájmy dítěte. (89/2012, § 959-960).

Paragraf 27a zákona 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí prošel v roce 2021 novelou č.363/2021 Sb. nově ukládá krajským úřadům povinnost vést evidenci osob, které jsou schopny zajistit přechodnou pěstounskou péči. Do seznamu evidence osob jsou zařazeni žadatelé na základě absolvovaného odborného posouzení, kde součástí posudku je informace o tom, zda je u žadatele předpoklad pro výkon krátkodobé péče o dítě a také péče o dítě novorozeneckého věku. (Novela zákona)

Zákon č.94/1963 Sb. o rodině platil v ČR do konce roku 2013. Následně byl zrušen a jeho části se přesunuly do Nového občanského zákoníku č.89/2012 Sb. (2023, [online]).

Také zákon č.50 z roku 1973 o pěstounské péči byl zrušen k poslednímu březnu 2000 a od dubna 2000 jej nahradil zákon č.359/199 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí. (2023, [online]).

Vyhláška 473/2012 o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí upravuje zaměření a rozsah vyhodnocování situace dítěte a jeho rodiny, určuje obsah individuálního plánu ochrany dítěte, obsah a rozsah odborné přípravy osob vhodných stát se pěstounem, hovoří o rozsahu poradenství pro osoby pečující o svěřené dítě, zmiňuje i obsah, zaměření a způsob zajištění zvyšování znalostí a dovedností v oblasti výchovy dítěte. Dále stanovuje rozsah úkonů poskytovaných v zařízení ZDVOP a maximální možnou výši úhrady za péči o dítě, za stravu a ubytování. V posledním paragrafu se vyhláška zaměřuje na standardy kvality sociálně-právní ochrany a v příloze jsou vzory služebních průkazů zaměstnanců.

Sociální pracovníci OSPOD by se měli umět orientovat ve Správním řádu č.500/2004 Sb. vzhledem k jejich náplni práce ve státní správě.

K tématu SPOD, ochrany práv a dětí, se vztahuje aktuálně platný dokument „Národní strategie ochrany práv dětí na období let 2021-2029. Hlavním cílem je zajistit všem dětem bezpečný život v rodinném prostředí. Tento dokument poukazuje na kroky, které je potřeba v následujících letech realizovat, aby co největší počet dětí mohl vyrůstat ve vlastních nebo náhradních rodinách. (MPSV, 2022, [online]).

7 Analýza potřebnosti

V této kapitole bude představena zpracovaná analýza potřebnosti daného tématu a bude členěna do pěti podkapitol. Analýza byla vytvořena za účelem zjištění, jak jsou obyvatelé Olomouckého kraje informováni o pěstounské péči na přechodnou dobu a o službách doprovázejících organizací působících na území Olomouckého kraje.

„Analýza potřeb vyžaduje konkrétní pojmenování a určení nedostatků proto, aby bylo později možné na základě výsledků navrhnout intervenční programy.“ (Topinka, 2008, s. 329-330).

Zjišťování potřeb lze rozdělit do dvou fází. První spočívá v identifikaci problému, se kterými se potýkaly nebo ještě stále potýkají dotčené subjekty. V druhé fázi je důležité pojmenovat, roztrždit a uspořádat tak, aby na základě zjištěných skutečností šlo navázat projektem a programy řešícími nastalou situaci.

Samotná analýza potřeb je velmi účinným nástrojem pro obeznámení na co konkrétního se v dané problematice máme podrobněji zaměřit. Z analýzy by tedy mělo jasně vyplývat zdůvodnění projektu a doložení jeho potřebnosti.

7.1 Příčiny, důsledky a dopady na cílovou skupinu

Téma celé předkládané práce reaguje na v posledních letech mezi politiky diskutované téma a sice rušení ústavní péče pro děti do tří let věku od roku 2025. Tato novela se však nevztahuje na děti s těžkým zdravotním postižením a děti umístované do zařízení sourozeneckého typu jako jsou školské dětské domovy. (Dítě a rodina, 2021, [online]).

V případě rušení ústavů pro děti do tří let věku je však potřeba zajistit adekvátní náhradní rodinou péče formou pěstounské péče. Když se však podíváme ať už na celorepublikové statistiky počty pěstounů a počty dětí v NRP, nebo jen na Olomoucký kraj, čísla nejsou příliš uspokojivá.

Hovoříme-li o PPPD, počítá se ve větší míře s dětmi mladšími, proto je potřeba důkladně pěstouny vybírat a podrobit je vyšetřením. Je potřeba mít jistotu, že péči o menší děti zvládnou, mají už své rodičovské povinnosti dávno saturovány a své biologické děti už mají třeba odrostlejší. Dále je potřeba aby byli schopni přijmout fakt, že svěřené dítě budou mít pouze na určitou omezenou dobu a také zajišťovat kontakt s biologickými rodiči dítěte, případně budoucími osvojiteli dítěte a že se budou muset dítěte vzdát. Nevýhoda oproti osvojení je ta, že biologičtí rodiče mající dítě v PP příp. PPPD nejsou zbaveni rodičovských povinností a že mohou být v případě zájmu s dítětem v kontaktu.

Děti se do kojeneckých ústavů dostávají ze zdravotních, sociálních nebo zdravotně sociálních důvodů. Spadají do gesce ministerstva zdravotnictví. Ústavní péče je příliš drahá. Děti z ústavů mají ztížený start do dospělosti – mají ztížené profesní uplatnění a hůře zvládají některé životní situace.

Pokud se nepodaří sehnat dostatek pěstounů nebo osvojitelů, nebude možné děti umisťovat do rodin. Kam s nimi? Tot' otázka. Děti je více než volných pěstounů.

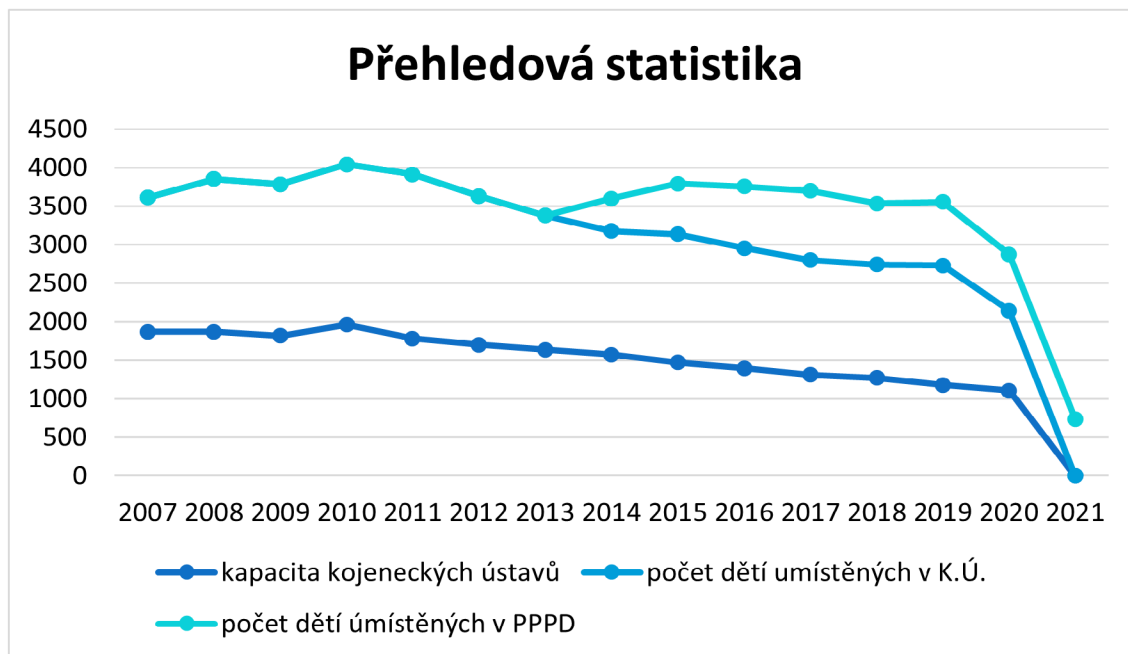
Příčinu problému shledávám v nedostatečném počtu pěstounů ať už na přechodnou dobu nebo i pro dlouhodobou péči. Jednou z příčin může být nedostatečná finanční motivace pěstounů, zdoluhavý proces do zařazení evidence pěstounů, vysoké požadavky na pěstouny v rámci procesu zprostředkování, povinnost absolvovat každoročně vzdělávání v rozsahu 24 hodin, spolupracovat s doprovázejícími organizacemi, s pracovníky OSPOD, soudy, umožnit styk dítěti s biologickými rodiči, aj.

Porovnáme-li statistiky počtu pěstounů, počtu dětí v ústavní péči a počty míst v ústavních zařízeních, vyjde nám jednoduchý výsledek, ze kterého vyplývá, že sice se počty dětí v kojeneckých ústavech snižují, ale počty přechodných pěstounů nijak výrazně v posledních 2 letech nezvedají, je potřeba zapracovat na propagaci a osvětě pěstounství.

Rok	Kapacita kojeneckých ústavů	Počty dětí umístěných v kojeneckém ústavu v daném roce	Počty pěstounů na přechodnou dobu
2007	1871	1741	---
2008	1871	1981	---
2009	1818	1966	---
2010	1963	2077	---
2011	1783	2131	---
2012	1700	1932	---
2013	1638	1740	neuvedeno
2014	1571	1606	421
2015	1470	1666	654
2016	1396	1559	799
2017	1309	1490	900
2018	1270	1474	792
2019	1178	1552	825
2020	1105	1038	732

2021	nezveřejněno	nezveřejněno	735
------	--------------	--------------	-----

Tabulka 7: Vlastní zpracování, zdroj MPSV, ÚZIS, 2023, online.

Obrázek 2: Vlastní zpracování, zdroj: MPSV a ÚZIS 2023, online.

Institut PPPD vznikl v roce 2006, avšak až v roce 2013 vstoupila v platnost novela zákona, která zahrnovala mimo jiné např. finanční ohodnocení profesionálních pěstounů, podporu pěstounům ve formě doprovázejících organizací (podpůrné a doprovodné služby) a nárok na vzdělávání. (Zákon 401/2012). Na druhou stranu budou více pod drobnohledem než dříve. Od roku 2013 se začaly zvedat i počty pěstounů na přechodnou dobu. V roce 2018 však začalo přechodných pěstounů opět ubývat.

Němcová (2021, [online]) říká, že chybí nábor nových pěstounů a zároveň uvádí, že díky přechodným pěstounům se ročně vyhne cca 700 dětí pobytu v ústavním zařízení. Důvodem, proč ubývá přechodných pěstounů je ten, že se někteří z nich rozhodnou o ně pečovat až do zletilosti, a proto přechází na dlouhodobou péči. Podle údajů MPSV je důvodem poklesu pěstounů nízká odměna (Němcová, 2021, [online]).

7.2 Příklady řešení dané problematiky

Níže uvádím veškeré aktuálně realizované i již ukončené projekty, které se mi podařilo na podobné téma dohledat.

7.2.1 Hledáme rodiče o.p.s.

Organizace „Hledáme rodiče o.p.s.“ dokončila v roce 2021 projekt s názvem „Nábor pěstounů jako lepší sociální služba“. V projektu byly rozpracovány 4 inovace, které byly odzkoušeny na území Pardubického kraje. Cílem tohoto jejich projektu bylo zlepšení procesu náboru pěstounů na přechodnou dobu za účelem, aby nedocházelo ke snižování počtu pěstounů nebo ke stagnaci a aby co nejvíce dětí mělo možnost vyrůstat v rodinném prostředí než v institucionálních zařízeních. (Hledáme rodiče, [online]).

Projekt byl financovaný z prostředků EU – Evropským sociálním fondem, konkrétně z operačního programu Zaměstnanost a vznikly z něho 4 výstupy v podobě informačních materiálů.

Materiál cesta pěstouna vizuálně představuje jednotlivé kroky od podání žádosti až po převzetí dítěte do pěstounské péče. Materiál cesta osvojitele potom graficky znázorňuje jednotlivé kroky od podání žádost až po přijetí dítě do adopce.

„Pěstoun na drátě“ je program prostřednictvím kterého si organizace „Amalthea“ a „Děti patří domů“ připravily možnost popovídat si s konkrétním pěstounem o každodenních radostech i starostech běžného života a zejména o tom, co pěstounská péče přináší.

Publikace „Jak vyhledat pěstouna“ a „Máme správnou strategii“ jsou praktickými průvodci určenými zejména pro pracovníky krajských úřadů a pro organizace věnující NRP, kteří se věnují osvětě. Tyto publikace přináší čtenářům praktické tipy a příklady dobré praxe v ČR.

Manuál „Návod na individuální nábor v 7 krocích“ reaguje na aktuální potřeby a konkrétní situace kdy je potřeba najít konkrétnímu dítěti vhodnou rodinu, pokud se nedaří standartním způsobem najít dítěti rodinu. Manuál vznikl spoluprací krajských pracovníků s odborníky i MPSV a přináší funkční řešení, které splňuje všechny zákonné a potřebné náležitosti“.

Posledním výstupem tohoto projekt je materiál „Zvažujeme stát se náhradními rodiči“. Za použití infografiky znázorňuje výpovědi 12 rodičů, se kterými byl v rámci projektu prováděn hloubkový rozhovor. (Hledáme rodinu, 2023, [online]).

7.2.2 Sdružení pěstounských rodin

Zmíněná organizace se v uplynulých letech zabývala několika projekty v souvislosti s NRP. V současné době má aktuální 3 projekty. Já zde přiblížím ty projekty, které se týkají osvěty pěstounství.

„Hledáme vás, mámo, táto I – osvěta a vzdělávání veřejnosti v oblasti NRP v Jihomoravském kraji“

Tento projekt byl realizován v období mezi lednem a prosincem roku 2021 a navazoval na aktivity spolku v rámci propagace a osvěty problematiky pěstounské péče a oslovení zájemců o pěstounství. Cílovou skupinou byla široká veřejnost.

Aktivity spočívaly v online oslovování zájemců. Součástí aktivit byla přímá podpora zájemců o NRP formou nabídky bezplatného vzdělávání a bezplatných konzultací k otázkám PP a plakátovací kampaň napříč Jihomoravským krajem.

Na projekt realizovaný v roce 2021 navazovala další etapa se stejným názvem. Projekt „Hledáme vás, mámo, táto II – osvěta a vzdělávání veřejnosti v oblasti NRP“ se realizoval v roce 2022. Záměrem bylo zajistit pokračování aktivit sdružení v oblasti osvěty, propagace a prezentace široké veřejnosti tématu pěstounská péče.

Jednou z aktivit byla tvorba nových dílů podcastu „Náhradka“, dále pak tvorba knihy a brožury pro zájemce o NRP a mini kampaň v médiích a na sociálních sítích. Aktuálně běžícím projektem je 3.část projektu „Hledáme vás, mámo, táto III – osvěta a vzdělávání veřejnosti v oblasti NRP, který je realizován od ledna 2023 a měl by končit v prosinci 2023. Záměrem projektu je pokračování v aktivitách vzniklých v rámci projektu předchozího.

Navíc oproti předešlému projektu se přidaly aktivity typu online poradna pro zájemce o pěstounství a webináře pro zájemce o informace z oblasti NRP. Posledním projektem Sdružení pěstounských rodin, který zde zmíním je aktuálně běžící projekt s názvem „Propagace pěstounství a Den pěstounských rodin“, který je realizovaný od 27.2.2023 a měl by končit 30.9.2023.

Záměrem projektu má být obnova tradice propagace pěstounství v rámci široké veřejnosti, upozornit veřejnost na téma pěstounství a poukázat na potřebnost pěstounů ve společnosti.

Mezi zařazené aktivity projektu patří uspořádání dne pěstounských rodin s přednáškami na téma pěstounství, výtvarnými a sportovními aktivitami pro děti. Pěstounům bude poskytnut prostor pro neformální setkání a sdílení co tíží pěstounské rodiny při péči o svěřené dítě. Aktivity jsou směřovány na obyvatele Jihočeského kraje.

Organizace sdružení pěstounských rodin kromě realizace projektů spolupracuje s krajskými úřady napříč celou ČR a vyhledávají dlouhodobě neumístitelné děti k osvojení či do pěstounské péči. Následně každý měsíc vydávají dokument s popisem dětí, pro které hledají umístění. Medailonky jsou veřejně přístupné na webových stránkách organizace.

Mimo to má organizace v rámci osvěty a propagace pěstounství vytvořeny video spoty, které jsou veřejně dostupné na webu YouTube, plakáty s tematikou pěstounství a v neposlední řadě se objevují v médiích – poskytují rozhovory pro časopisy, reportáže pro televizní pořady a rozhovory v rádiích.

7.2.3 Dobrá rodina

Také organizace Dobrá rodina využívá k propagaci svých služeb a téma pěstounství sociální sítě. Např. na webu YouTube můžeme zhlédnout krátká videa s názvy „Pryč s předsudky v NRP“, „Identita – význam původní rodiny“, NRP – příběh škola a minulost dítěte“, „příběh prarodiče a škola“, „Chcete se ještě znovu zamilovat?“ a „Děti v NRP“. Za účelem nábory nových pěstounů pak vytvořili video s názvem „Láska se rodí v srdci: Hledáme nové náhradní rodiče“.

Dalším z videí z dílny organizace Dobrá rodina je půl hodinový dokument „Napojení“ z roku 2021, který je také veřejně přístupný na internetu. Dokument pojednává o příbězích lidí, kteří vyrostli v PP nebo byli osvojeni, hovoří v něm odborníci pracující s dětmi i s pěstouny a současní pěstouni na přechodnou dobu. Organizace má mimo jiné zřízený svůj blog, kam přispívá články o NRP, vydali knihy pohádek pro adoptované děti a informační letáky ve formátu pdf.

7.2.4 Dejme dětem rodinu v MSK

Jednou z klíčových aktivit projektu „Zvyšování efektivity a podpora využívání nástrojů systému péče o ohrožené děti v Moravskoslezském kraji“ je Kampaň „Dejme dětem rodinu“ na níž pracovala pracovní skupina složená z odborníků z praxe – zaměstnankyně obecních úřadů z Moravskoslezského kraje a doprovodné organizace z Moravskoslezského kraje. Projekt byl realizován v období od začátku roku 2019 do konce roku 2021.

Výstupem klíčové aktivity byly podpůrné materiály pro žadatele, letáky ke kampani a omalovánky, které jsou volně ke stažení z internetu. Všechny tyto aktivity měly přispět ke zvýšení informovanosti odborné i laické veřejnosti o pěstounství a NRP.

7.2.5 Pěstounské rodiny Vysočina

Projekt MPSV – S náhradní rodinou vstříc dospělosti. Tak zní název projektu realizovaného od ledna do prosince roku 2020. Součástí projektu byly aktivity zaměřené na zvýšení informovanosti veřejnosti o problematice systému péče a ochrany ohrožených dětí v ČR, propagaci NRP v Kraji Vysočina a vyhledávání náhradních rodičů. Jedná se o aktivity jako je publikování naučných a odborných článků, informační setkání pro veřejnost a zájemce o NRP, besedy pro žáky základních škol, letákové kampaně atd. Jedním z cílů projektu bylo zvýšit informovanost všech cílových skupin, aby pochopili dopad NRP na individuální život dítěte, dopad na život pěstouna a z dlouhodobého hlediska dopad na celou společnost.

Dalším z projektu realizovaného organizací Pěstounské rodiny Kraje Vysočina je projekt nazvaný „Osvěta jako nástroj rozvoje náhradní rodinné péče“. Tento projekt vznikl za finanční podpory Nadace J&T. Cílem projektu bylo prostřednictvím besed ve školách šířit povědomí mezi mládeží o systému péče o ohrožené děti, budovat pozitivní vztah a respekt k náhradní rodinné péči jakožto formě pomoci ohroženým dětem a zvyšovat prestiž náhradního rodičovství. Projekt byl realizován v období od ledna 2019 do konce října 2019.

7.2.6 Adopce.com

Tento projekt je realizován za spolupráce Nadace Terezy Maxové dětem a Střediska náhradní rodinné péče. Je určen nejen pro zájemce o adopci, nebo pěstounskou péči, ale i náhradním rodičům. Hlavním cílem je informovat zájem o jakékoliv formě NRP.

Klíčovými aktivitami projektu jsou: webové stránky, které obsahují všechny důležité informace o NRP, informační brožury „Průvodce náhradní rodinnou péčí“. Tuto brožuru je možné bezplatně objednat nebo stáhnout z internetu. Poslední aktivitou je informační telefonní linka 725 756 505, která slouží k informování přímo od odborníků. (Adopce.com, 2023, [online]).

7.2.7 Narodit se do rodiny

Cílem tohoto projektu je poskytnout novorozencům u kterých se předpokládá brzký návrat do rodiny nebo osvojení, pěstounskou péči na přechodnou dobu a tím zmírnit negativní dopady pobytu v ústavním zařízení. Předpokladem je, že dítě nebude v PPPD déle než 8 měsíců, max. do 10. měsíce života. Ideální by bylo, kdyby první kontakty dítěte s pěstouny proběhl ještě v porodnici (Nožičková, 2012).

7.3 Cílová skupina

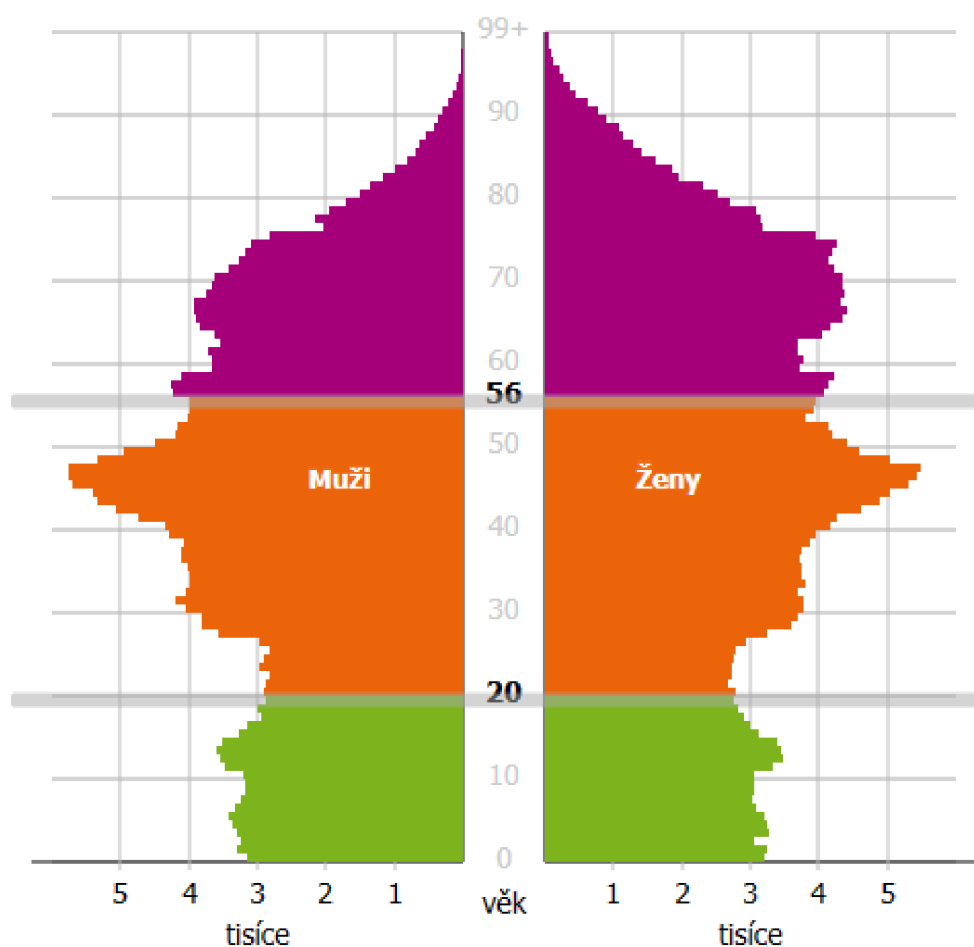
Rok	Počet dětí v PPPD	Počet pěstounů na PD
2018	16	11
2019	5	11
2020	16	11
2021	2	5

Tabulka 8: Statistika pěstounů na PD a dětí v PPPD v ORP Olomouc, vlastní zpracování, zdroj Magistrát města Olomouc a Krajský úřad Olomouckého kraje

Obrázek 3: Mapa Olomouckého kraje, zdroj: www.pavlovice.cz/olomouckym-krajem

Věková struktura k 31. 12. 2021 Olomoucký kraj

Obrázek 4: Počet obyvatel v rozmezí 20-55 let v Olomouckém kraji v roce 2021. Zdroj ČSÚ, 2023, online.

Věkové skupiny (2021)

věk	miliony	%	% žen
56+	0,2	32,8	55,7
20–55	0,29	46,7	48,5
<20	0,13	20,6	49
Celkem	0,62	100	51

Obrázek 5: Počet obyvatel v rozmezí 20-55 let v Olomouckém kraji v roce 2021. Zdroj ČSÚ, 2023, online.

7.4 Popis metod získání dat a vyhodnocení stavu

Abych získala aktuální údaje o míře informovanosti občanů Olomouckého kraje o PPPD a službách doprovázejících organizací, vytvořila jsem na webu Survio.com bezplatný dotazník s 21 otázkami. Odpovědi byly koncipovány do formy výběru jedné možnosti, více možných odpovědí a otevřené odpovědi, kdy respondenti vepisovali odpověď.

Výhodou dotazníku je získání velkého množství dat v poměrně krátkém čase, a přitom je zachována anonymita respondenta. Nevýhodou u dotazníků může být podle Kutnohorské (2009, str.42) nízká návratnost, což bylo znatelné i v případě sběru mého dotazníku a nemožnost doplnění či zpřesnění otázek v případě, že jim respondenti neporozuměli. Respondenti mají např. oproti rozhovoru více času na přemýšlení, na druhou stranu však pokud nejsou sdílní, nevyplní otevřené otázky. Kritériem pro sběr dat byla nízká nákladnost, velké množství získaných dat a oslovení širokého věkového rozpětí respondentů. V tomto případě přicházel v úvahu dotazník v online podobě.

Sběr dotazníků probíhal v dubnu 2023 a trval necelých 24 hodin. Za tu dobu se podařilo vysbírat rovných 100 dotazníků. Sběr jsem ukončila v momentě, kdy počet dosáhl právě 100 dotazníků, a to z toho důvodu, že v bezplatné verzi by se mi další výsledky dotazníků již nezobrazovaly. Dotazník jsem mezi respondenty šířila prostřednictvím facebookových skupin. Úspěšnost vyplnění byla 69 %. Dotazník byl 145krát zobrazen, z toho ve 45 případech nevyplněn.

Hlavním cílem dotazníkového šetření bylo zjistit aktuální informovanost obyvatel Olomouckého kraje o systému náhradní rodinné péče v České republice. Nevyplněný vzorový dotazník je přiložen v příloze práce.

Portál Survio umožňuje v sekci výsledky vidět nejen samotné výsledky v grafech či tabulkách, ale je zde možnost si vyhrát a zpracovat i kontingenční tabulky, čehož jsem využila a nyní Vás níže seznámím s výsledky průzkumu.

K demografickým údajům se řadí věk, pohlaví, bydlení, děti, rodinný stav, dosažené vzdělání a náboženská orientace.

Protože se do dotazníkového šetření zapojili i občané z jiného kraje než Olomouckého, musela jsem je pro účely analýzy výsledků vyřadit. Ze získaných 100 dotazníků budu tedy už pracovat jen se 76 vyplněnými dotazníky.

Pohlaví

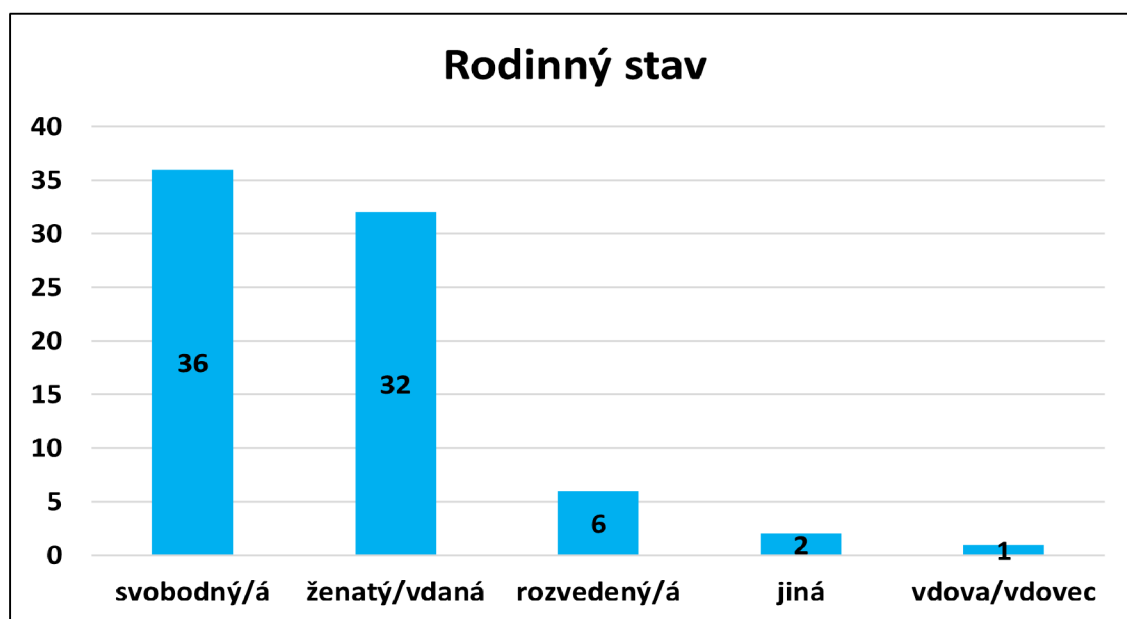
Ze 76 respondentů z Olomouckého kraje je 68 žen a 8 mužů, což představuje 90% zastoupení žen a pouze 10 % mužů.

Věk

Nejpočetněji zastoupenou skupinou respondentů byla mládež ve věku 19-24 let a 26 letí. Ostatní věková kategorie měla po jednom zástupci. Toto považuji za pozitivum, neboť mladí lidé mohou šířit osvětu mezi veřejností ještě po mnoho let a zároveň mohou být potenciálními budoucími pěstouny.

Rodinný stav

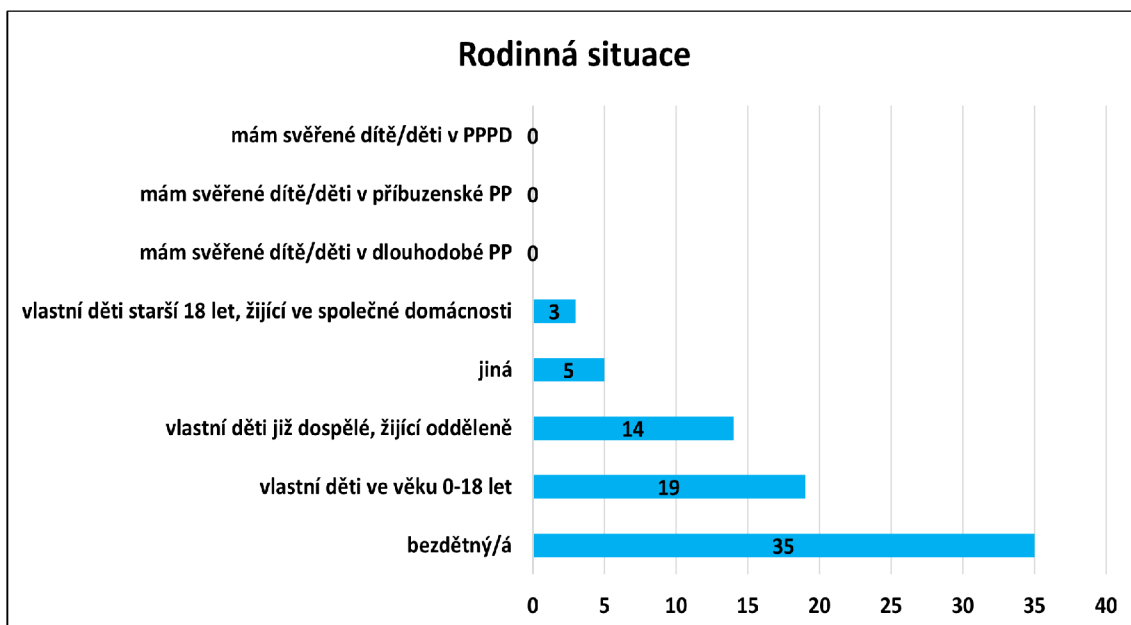
36 respondentů je svobodných, 32 ženatých/vdaných, 6 rozvedených, 1 vdovec a 2 zvolili variantu jiná.

Obrázek 6: Zdroj: vlastní dotazník, vlastní zpracování, 4/2023.

Rodinná situace

Na otázku týkající se rodinné situace 35 respondentů uvedlo, že je bezdětných, 19 že mají vlastní děti ve věku 0-18 let. 3 lidé mají vlastní děti starší 18 let, které s nimi žijí ve společné domácnosti a 14 respondentů zvolilo variantu, že mají vlastní děti již dospělé a žijící odděleně. Žádný z účastníků průzkumu nemá svěřené dítě v žádné formě pěstounské péče. Zbýlých 5 zvolilo variantu „jiná“.

Obrázek 7: Zdroj: vlastní dotazník, vlastní zpracování, 4/2023.

Jaké máte nejvyšší dosažené vzdělání?

2 lidé uvedli základní školu, 6 má středoškolské s výučním listem, nejpočetnější zastoupení měla skupina respondentů s maturitou, tedy 37. 2 lidé mají nejvyšší dosažené vzdělání vyšší odborné, 12 VŠ v bakalářském stupni, 14 VŠ v magisterském stupni a 3 dokonce doktorský či vyšší stupeň.

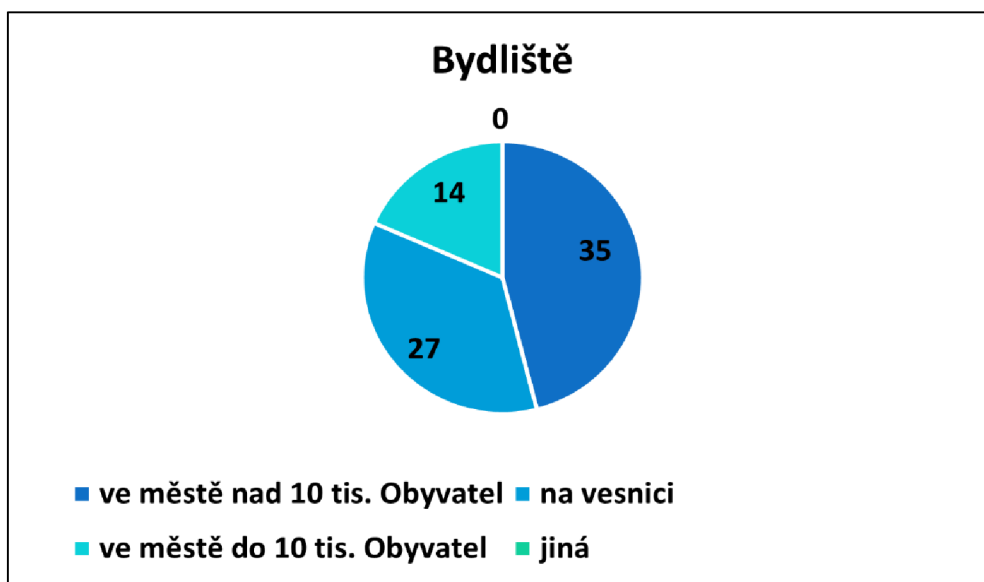

Obrázek 8: Zdroj: vlastní dotazník, vlastní zpracování, 4/2023.

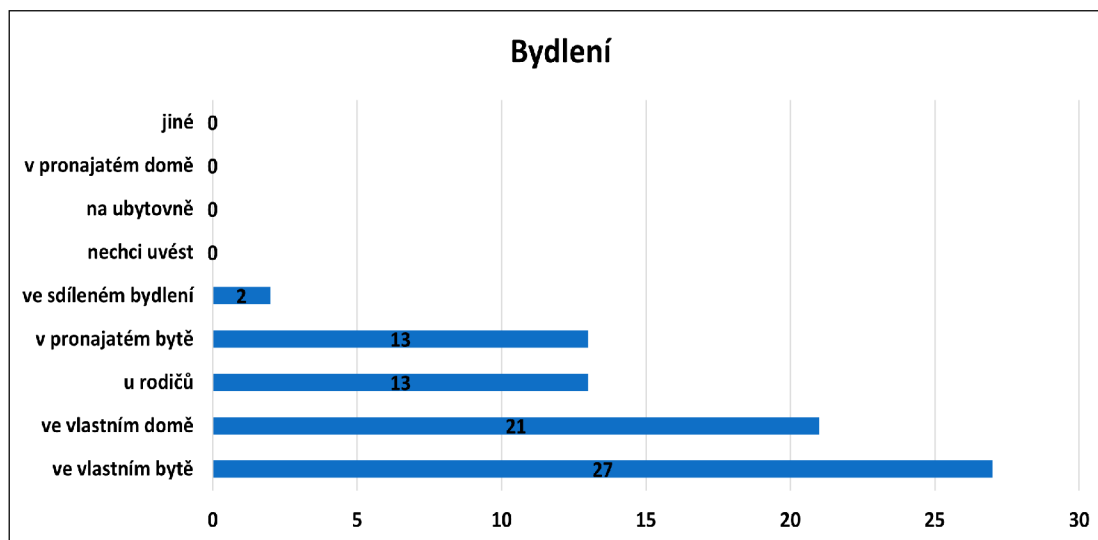
Bydlení a bydliště

Nejvíce respondentů – 35 žije ve městě s počtem nad 10 tisíc obyvatel, 27 lidí uvedlo, že žije na vesnici a 14 ve městě do 10 tisíc obyvatel.

Dále pak byla součástí dotazníku otázka na bytové poměry, z čehož nejvíce respondentů 27 odpovědělo, že bydlí ve vlastním bytě, hned za nimi s 21 odpověďmi jsou lidé žijící ve vlastním domě. Shodně dopadli respondenti bydlící v pronajatém bytě a u rodičů. Tuto variantu zvolilo 13 lidí. Dva účastníci výzkumu potvrdili, že žijí ve sdíleném bydlení.

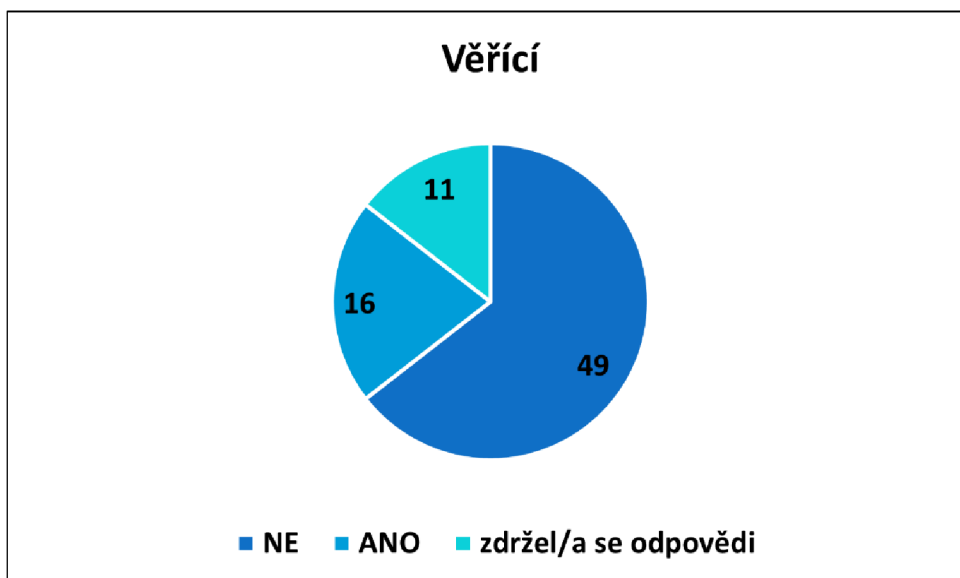
Obrázek 9: Zdroj: vlastní dotazník, vlastní zpracování, 4/2023.

Obrázek 10: Zdroj: vlastní dotazník, vlastní zpracování, 4/2023.

Jste věřící?

49 dotázaných uvedlo, že nejsou věřící, pouze 16 zvolilo variantu „ANO“ a 11 se zdrželo odpovědi.

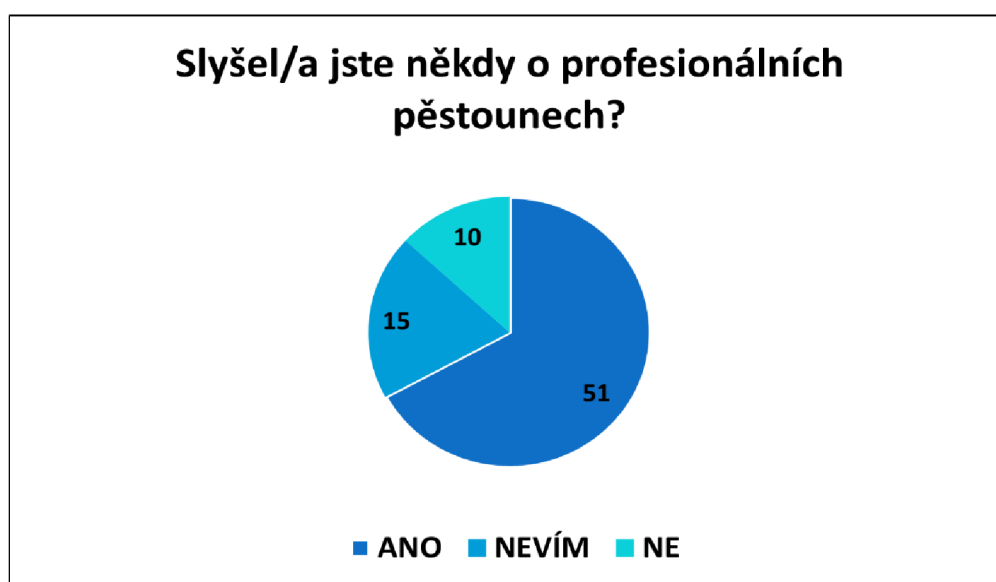
Obrázek 11: Zdroj: vlastní dotazník, vlastní zpracování, 4/2023.

Slyšel/a jste někdy o pěstounské péči na přechodnou dobu?

20 dotázaných uvedlo NE, což je zhruba 26 %, 56 lidí pak zodpovědělo, že ANO, což je zhruba 73 %. Tento výsledek není vůbec špatný, mě samotnou překvapil. Součástí odpovědi ANO byla i varianta na doplnění odpovědi. Nejčastější odpovědí bylo, že respondenti o PPPD slyšeli na internetu, v médiích nebo ve škole.

Slyšel/a jste někdy o profesionálních pěstunech?

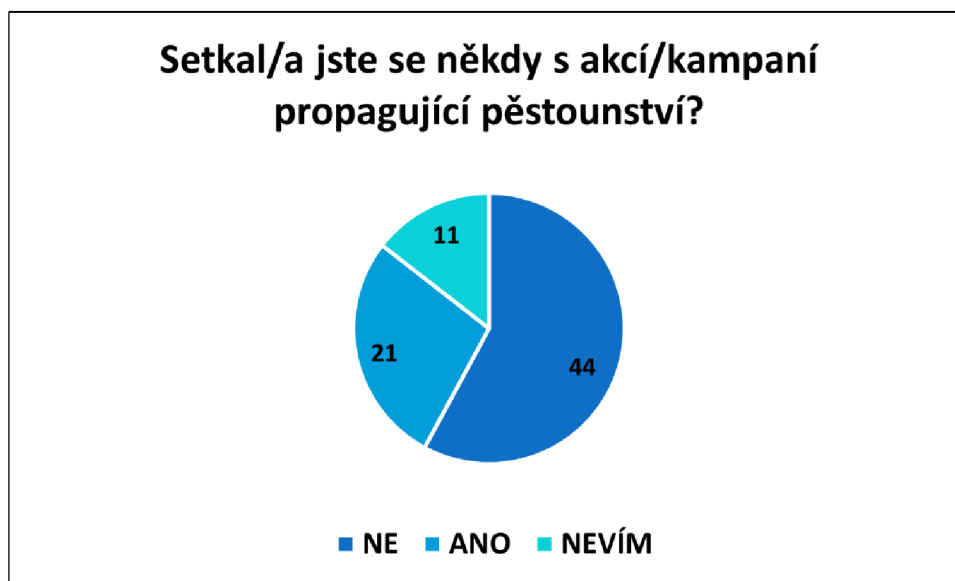
10 respondentů NE, 15 NEVÍ a 51 lidí uvedlo ANO, což je také potěšující výsledek.

Obrázek 12: Zdroj: vlastní dotazník, vlastní zpracování, 4/2023.

Setkal/a jste se někdy s akcí/kampaní propagující pěstounství?

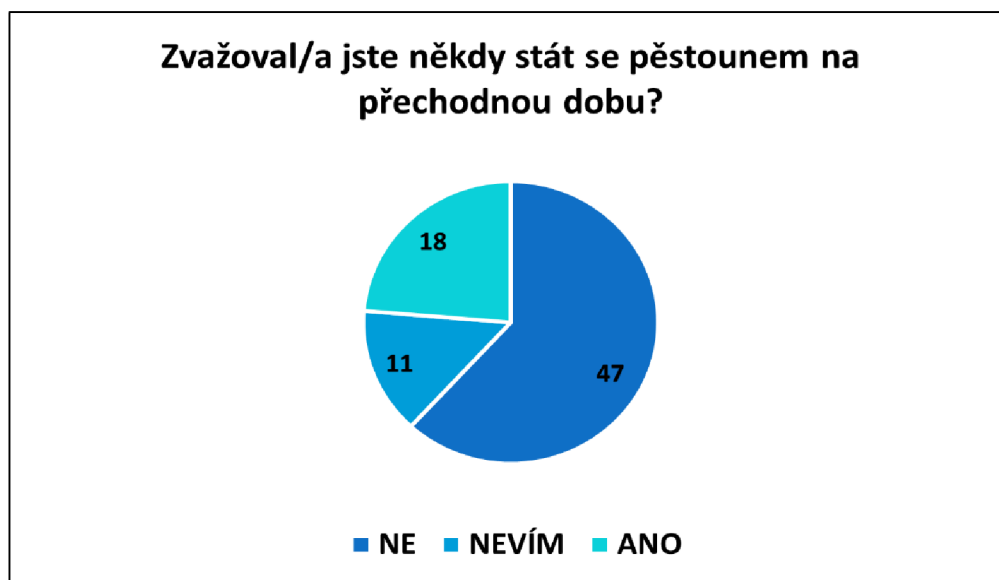
Více než polovina dotázaných – 44 odpověděla, že NE. 11 lidí pak zvolilo variantu „NEVÍM“ a pouze 21 lidí se již někde setkali s osvětou ohledně pěstounství.

Obrázek 13: Zdroj: vlastní dotazník, vlastní zpracování, 4/2023.

Uvažoval/a jste někdy o možnostech stát se pěstounem?

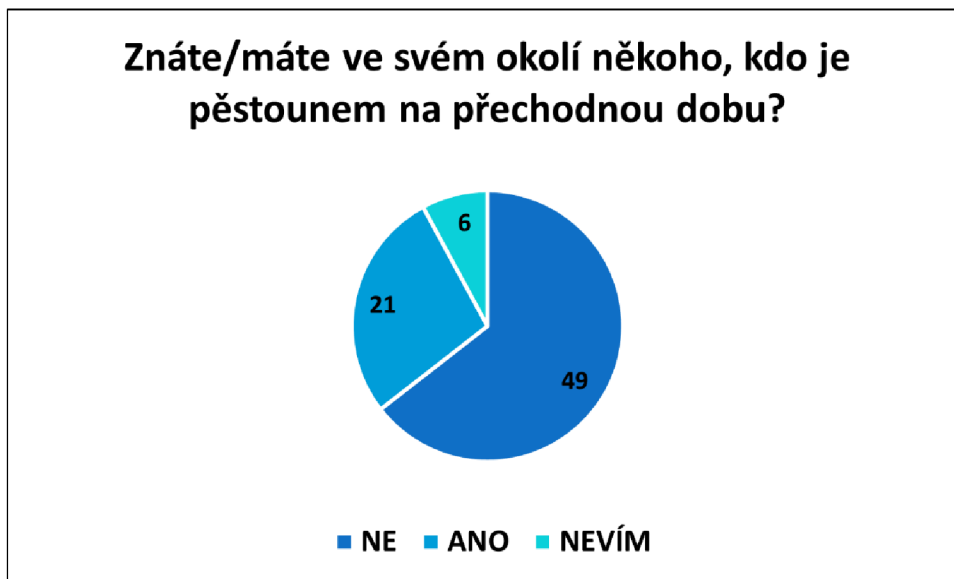
Na tuto otázku odpovědělo 55 respondentů, že NE. Pouze 21 lidí tuto možnost zvažuje.

Obrázek 14: Zdroj: vlastní dotazník, vlastní zpracování, 4/2023.

Znáte/máte ve svém okolí někoho, kdo je pěstounem na přechodnou dobu?

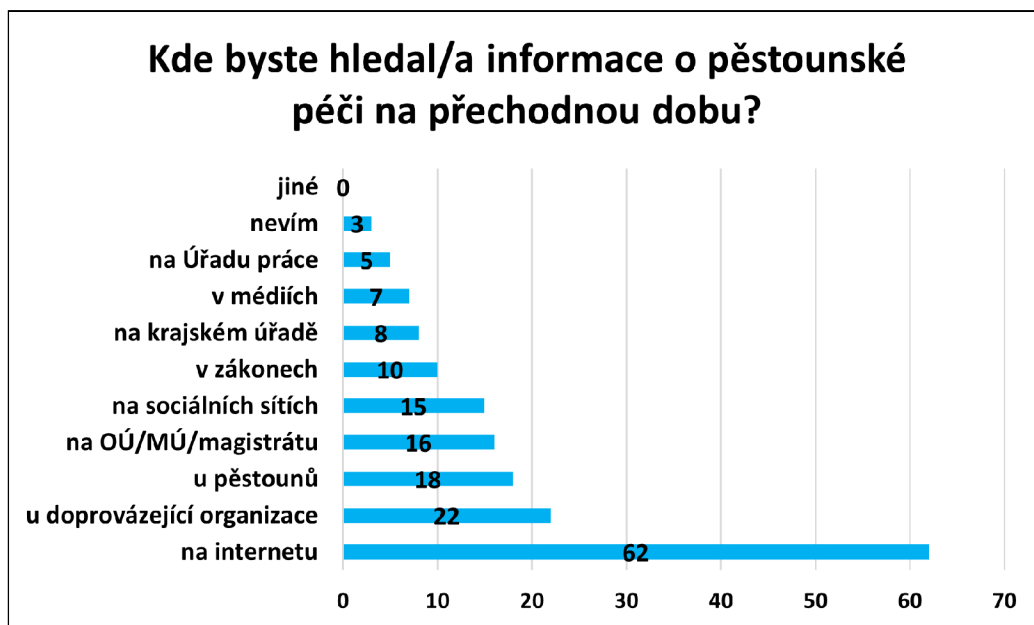
Zde opět ne příliš pozitivní čísla. Pouze 21 dotázaných odpovědělo ANO. 49 lidí NE a 6 lidí nevědělo.

Obrázek 15: Zdroj: vlastní dotazník, vlastní zpracování, 4/2023.

Kde byste hledali informace?

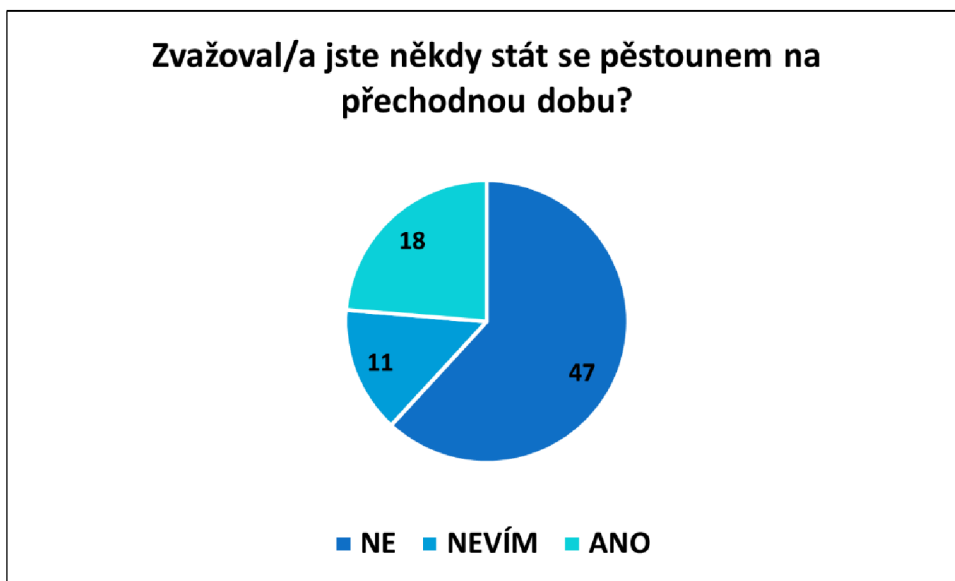
Nejčastější odpovědí bylo „na internetu.“

Obrázek 16: Zdroj: vlastní dotazník, vlastní zpracování, 4/2023.

Zvažoval/a jste někdy stát se pěstounem na přechodnou dobu?

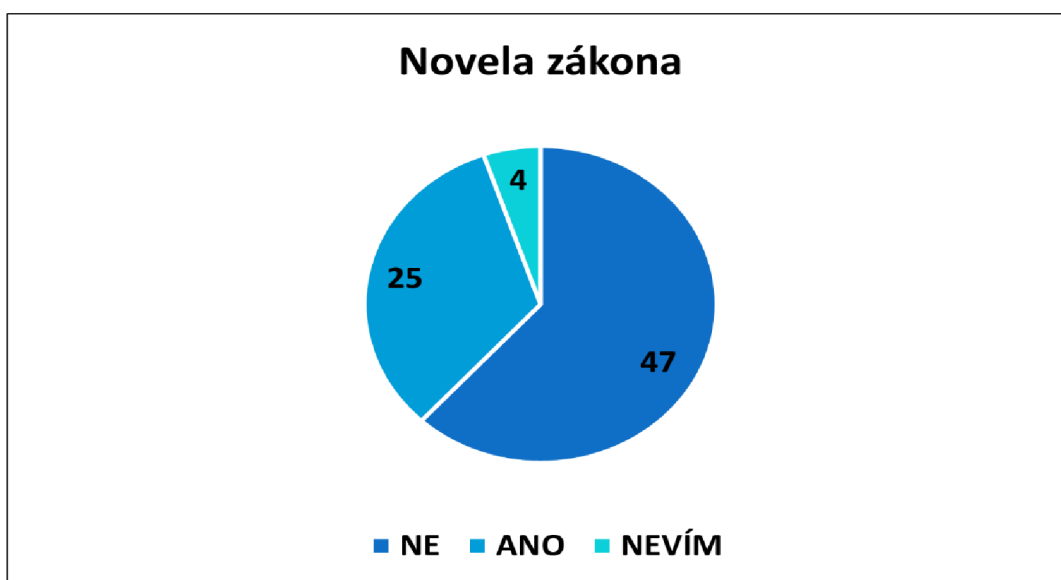
47 lidí zvolilo jednoznačně variantu NE, 11 neví a pouze 18 respondentů by do pěstounství na přechodnou dobu šlo.

Obrázek 17: Zdroj: vlastní dotazník, vlastní zpracování, 4/2023.

Slyšel/a jste někdy o novele zákona č.359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí a rušení ústavní péče pro děti do 3 let věku od 1.1.2025?

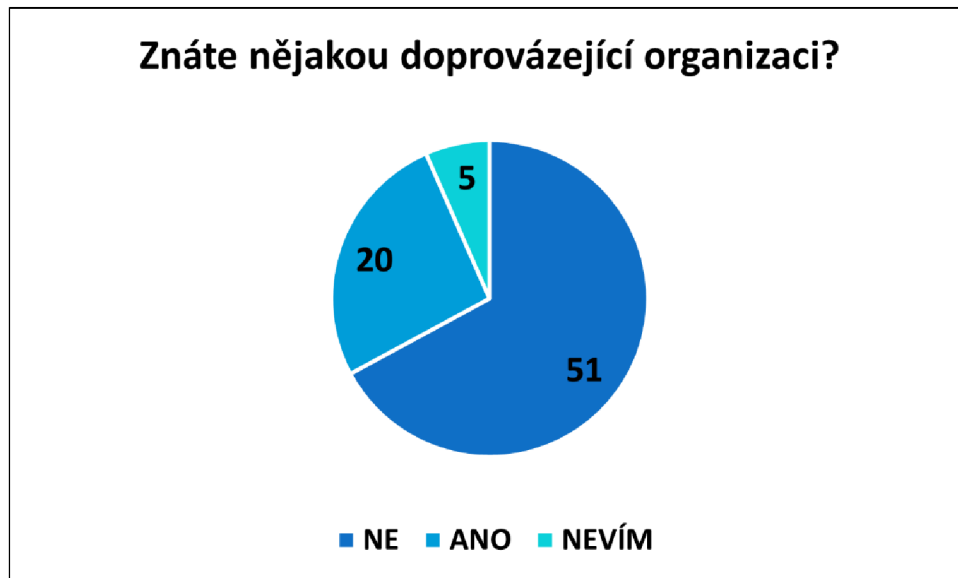
U této otázky odpovědělo 47 lidí NE, nikdy neslyšeli o této chystané novele. Pouze 25 lidí o novele zákona slyšelo a 4 lidé neví.

Obrázek 18: Zdroj: vlastní dotazník, vlastní zpracování, 4/2023.

Znáte nějakou doprovázející organizaci?

U této otázky zvolilo odpověď ANO 20 respondentů. 5 nevědělo a 51 vybralo variantu NE. Počet 51 je opravdu velmi vysoký a snad ke zlepšení informovanosti přispěje právě návrh projektu.

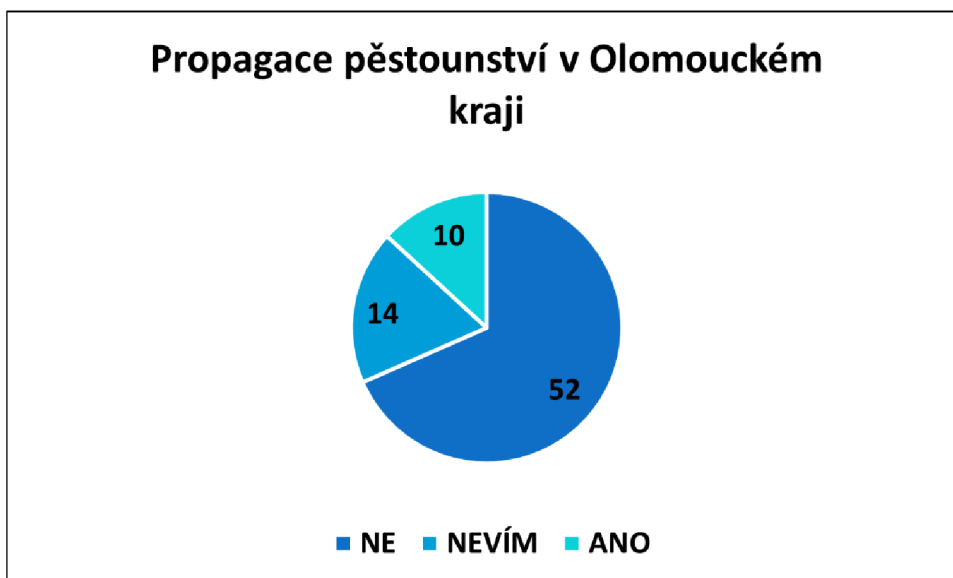
Obrázek 19: Zdroj: vlastní dotazník, vlastní zpracování, 4/2023.

Pokud znáte nějakou doprovodující organizaci, znáte jejich služby?

Pouze 7 respondentů odpovědělo ANO, další 9 dokázalo vyjmenovat některou z doprovodných organizací. Bohužel však 60 respondentů nezná vůbec žádnou službu doprovodujících organizací. Informovanost je zde velmi nízká, proto potřebnost projektu na zvýšení povědomí obyvatel je vysoká.

Setkal/a jste se někdy na území Olomouckého kraje s nějakou akcí/reklamou/kampaní o pěstounství?

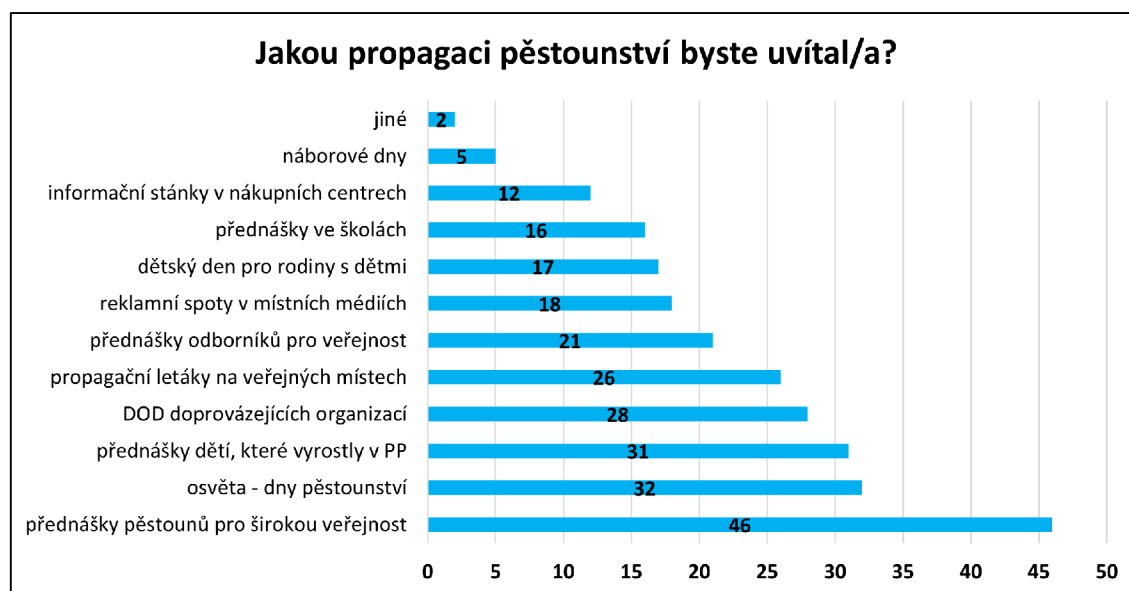
Jen 10 respondentů odpovědělo ANO, 14 nevědělo a 52 zvolilo variantu NE. Tato data opět potvrzují potřebnost projektu na zvýšení povědomí mezi obyvateli.

Obrázek 20: Zdroj: vlastní dotazník, vlastní zpracování, 4/2023.

Jakou propagaci byste uvítala?

U této otázky mohli respondenti volit z více odpovědí. Nejčastěji zvolenou odpovědí byly přednášky pěstounů pro veřejnost, osvěta ve formě dnů pěstounství, přednášky dětí, které vyrostly v pěstounské péči.

Obrázek 21: Zdroj: vlastní dotazník, vlastní zpracování, 4/2023.

7.5 Stakeholdeři

V podstatě jsou to všechny zainteresované fyzické i právnické osoby, tzn. sociální pracovníci, politici, Krajský úřad Olomouckého kraje, obce a města z Olomouckého kraje, OSPOD, doprovázející organizace, aj.

Hlavním subjektem při realizaci projektu bude pracovní skupina složená z pracovníků jednotlivých obecních a městských úřadů napříč Olomouckým krajem a dále oslovené doprovázející organizace spolupracující s pěstouny na území Olomouckého kraje. Jedná se o organizace: Vlaštovičky Kelč, Na Dlaní Zlín, Triáda Brno, Sdružení pěstounských rodin Km, ISIS, Dobrá rodina, Náruč dětem, Centrum pro rodinu a děti, Středisko sociální prevence.

Z analýzy potřebnosti vyplynulo, že respondenti dotazníku nejsou příliš mnoho informovaní o daném tématu. Na základě toho, co jsem zpracovala v analýze potřebnosti mám dostatek informací, ze kterých vyplývá, že je potřeba vytvořit projekt na zvýšení informovanosti.

8 Představení návrhu projektu

Autor Němec (2002, str. 11) definuje projekt jako „cílevědomý návrh na uskutečnění určité inovace v daných termínech zahájení a ukončení.“

Při tvorbě projektu si musíme nejdříve zodpovědět proč projekt realizujeme a čeho chceme dosáhnout. Proto by prvním krokem při plánování mělo být definování a stručné popsání cílů projektu. (Němec, 2002, str. 76).

8.1 Cíl projektu

Cílem projektu je za pomoci klíčových aktivit zvýšit informovanost obyvatel Olomouckého kraje o institutu pěstounské péče na přechodnou dobu a o službách doprovázejících organizací a přilákat tak nové nejen přechodné pěstouny.

Významem projektu by mohlo být navýšení počtu nových pěstounů a snížení počtu dětí vyrůstajících v ústavních zařízeních. Dále pak zlepšení citové vazby u dětí v NRP, zvýšení sebevědomí, eliminaci citové deprivace a snazší start do života po odchodu z pěstounské péče. V případě, že budou do evidence žadatelů o PP zařazeni úspěšní žadatelé, mohlo by se to mírně projevit na počtech nezaměstnaných v kraji. Pěstouni mají možnost dát dětem, které neměly v životě to štěstí, šanci na důstojný život.

Výstupní materiály se budou týkat všeobecných informací o pěstounství a o službách doprovázejících organizací s cílem přilákat nové potenciální pěstouny, kteří by si vzali do své péče děti a tím je ochránili před ústavní péčí. Od naplnění cíle si slibují zvýšení počtu nových pěstounů na přechodnou dobu a častější propagaci pěstounství, neboť si to samotná problematika zaslouží. Cílovou skupinou jsou obyvatelé Olomouckého kraje ve věku od 20 let až do 55 let.

Délku trvání projektu je stanovena na 2 roky a bude rozdělena do 17 dílčích aktivit. Doprovázející organizace a OSPODY a oddělení NRP obdrží materiály v online podobě, se kterými mohou nakládat dle jejich uvážení.

Nedokážu předem určit, na kolik obyvatel bude mířeno a ke kolika z nich se dostanou hlavní informace.

Cíl práce vzešel z domněnky, že je veřejnost málo informovaná o pěstounství na přechodnou dobu a o službách doprovázejících organizací, což se mi potvrdilo v dotazníkovém šetření, jehož výsledky jsou zahrnuty v kapitole „Analýza potřebnosti.“ Z tohoto důvodu jsem se rozhodla pro návrh právě tohoto projektu.

Při stanovování cíle jsem se řídila metodou SMART a myslím si, že se mi cíl podařilo formulovat správně a v souladu s metodou SMART. (Posner, Appelgarth, 2006, IN Matoušek, 2022, str. 485).

S – specifický

M – měřitelný

A – akceptovatelný, dosažitelný

R – realistický

T – časově ohraničený

Dílčí cíle projektu:

- zvýšení motivace a zájmu o pěstounství
- zvýšení počtu nových zájemců o výkon pěstounské péče
- zvýšení povědomí o službách doprovázejících organizací

Rozhodnutí pro tvorbu tohoto projektu byl na základě skutečnosti, že od roku 2025 má vejít v platnost novela zákona č. 359/1999 Sb. zákona o SPOD, která zakazuje umístování dětí mladších 3 let věku do kojeneckých ústavů a v současné době se potýkáme napříč celou ČR s nedostatkem pěstounů. To může být dle mého názoru způsobeno i nedostatečnou motivací a informovaností obyvatelstva, což vyplynulo i z provedeného dotazníkového šetření mezi obyvateli Olomouckého kraje. Ve zkratce řečeno – informovanost obyvatel Olomouckého kraje o PPPD a službách doprovázejících organizací je podprůměrná, z tohoto důvodu považují potřebnost projektu za aktuální a více než žádoucí.

8.2 Cílová skupina

Autoři Šedivý a Medlíková (2009, str.35) uvádí, že čím lépe provedeme analýzu cílové skupiny, tím lépe pro ně můžeme vytvořit nabídku, která by uspokojovala jejich potřeby. Předpokládám, že vzniklé materiály budou sloužit ještě následujících několik let po skončení projektu za předpokladu, že informace v nich uvedené budou tou dobou aktuální.

Přesto, že nedostatek pěstounů je celorepublikový problém, projekt bude zaměřen na cílovou skupinu – obyvatele Olomouckého kraje ve věkovém rozmezí 20 až 55 let, kteří mohou být potenciálními pěstouny. Podle nejnovějších údajů Českého statistického úřadu v roce 2021 žilo v Olomouckém kraji 290 721 obyvatel v rozmezí 20-55 let, což představuje z celkového počtu 622 930 obyvatel Olomouckého kraje 46,7 %. Z počtu 290 721 obyvatel ve věku 20-55 let je 48,5 % žen. (ČSÚ, 2023, [online]).

Předpokládám, že prostřednictvím 17 klíčových aktivit bude za dva roky trvání projektu proškolen v součtu alespoň 50 tisíc obyvatel Olomouckého kraje, což bychom hovořili o přímém prospěchu.

Co se týká nepřímých příjemců, to jsou ti, ke kterým se informace dostanou zprostředkovaně od přímých příjemců. Vezmeme-li v úvahu, že každý přímý příjemce získané informace o pěstounství a službách doprovázejících organizací řekne minimálně jednomu až dvěma lidem ve svém okolí, mohlo by v celkovém součtu dojít ke zvýšení informovanosti 100–150 tisíc obyvatel Olomouckého kraje v rozmezí 18–60 let věku během dvou let.

8.3 Klíčové aktivity

Účelem klíčových aktivit je seznámit nenásilnou formou veřejnost o výhodách pěstounské péče na přechodnou dobu a o službách fungujících doprovázejících organizací.

Klíčovými aktivitami vedoucími k naplnění cíle jsou:

KA 1: Sestavení pracovní skupiny

Prvním nezbytným krokem k realizaci projektu je sestavení pracovní skupiny lidí – ze zaměstnanců obecních úřadů obcí s rozšířenou působností. Z tohoto důvodu bych emailem oslovila úřady měst: Olomouc, Hranice, Lipník nad Bečvou, Přerov, Kojetín, Němčice nad Hanou, Prostějov, Konice, Litovel, Šternberk, Hlubočky, Uničov, Moravský Beroun, Mohelnice, Zábřeh, Šumperk, Hanušovice, Jeseník, Zlaté Hory a Javorník. Celkem tedy 21 pracovníků zapojených do projektu za předpokladu, že se zapojí zástupci všech oslovených měst a obcí. Výhodou by bylo, pokud by část pracovní skupiny byla složená ze sociálních pracovníků a dále lidí nadšených do tvorby a realizace projektů. Účetnictví by nám vypracovávala soukromá osoba na základě smlouvy. Členové pracovní skupiny by pracovali na základě dohody o provedení práce nebo dohody o provedení činnosti. Dále na určitý termín svolat zasedání u kulatého stolu, kde by manažer projektu seznámil pracovníky s cílem projektu, harmonogramem a klíčovými aktivitami o kterých by se hlasovalo. Na prvním setkání skupiny si rozdělí členové role. Výstupem ze setkání budou zápisy z porad, rozdělení činností mezi jednotlivé pracovníky, nastavené termíny plnění a termín dalšího zasedání pracovní skupiny.

Indikátor splnění: setkání pracovní skupiny, sestavení pracovní skupiny, rozdělení rolí, zápis ze schůze.

KA 2: Hledání prostor

Tím je myšleno hledání prostor nejen pro setkávání pracovní skupiny, ale také pro realizaci jednotlivých klíčových aktivit v průběhu trvání projektu. Ideální by bylo setkávat se v prostorách obecního/městského úřadu, aby se nejednalo o příliš velké výdaje. Rovněž by se mohla skupina setkávat pokaždé na jiném úřadě, aby to bylo fér vůči všem pracovníkům z hlediska dojezdové vzdálenosti.

Vybraní členové pracovní skupiny osloví prostřednictvím emailu nebo telefonicky majitele či pronajímatele prostor, které vytypovali za vhodné pro pořádání aktivit. V případě domluvy se pojedou pracovníci na místo osobně podívat. Následně na schůzi skupiny seznámí všechny přítomné s výsledky hledání a bude se o tom hlasovat. V případě, že budou prostory odhlasovány nadpoloviční většinou, sepiše se s druhou stranou kontrakt o zapůjčení/pronajmutí prostor.

Členové pracovní skupiny v podstatě mohou vykonávat tuto práci z domova, na tzv. home office. K práci potřebují pouze připojení k internetu, telefon a případně auto na dojezd na schůzky, na místa prohlídek prostor, aj. Rozhodně se nevyplatí jít do prostor, které vyžadují investici do rekonstrukce.

Indikátor splnění: nalezení prostorů, představení celé pracovní skupině, odhlasování pracovní skupinou, smlouva/kontrakt na pronájem/zapůjčení prostor.

KA 3: Oslovení sponzorů

Pro realizaci projektů je také důležité mít dostatek finančních zdrojů. Nejlepším řešením by byla vícezdrojovost, tzn. nespoléhat se pouze na jednoho sponzora, ale na více zdrojů a tím tak eliminovat riziko, že bude projekt muset skončit kvůli nedostatku financí. O tom, koho oslovit, o jakou částku si říct a na jaké výdaje by se diskutovalo na setkání pracovní skupiny a následně se o tom hlasovalo. Ze skupiny by se vybralo několik pracovníků, kteří by měli na starost vypracovat předběžné rozpočty a následně oslovovat potenciální sponzory.

Indikátor splnění: finanční prostředky na účtu, věcné dary, sponzorské dary, reklamní předměty od sponzorů, naše reklama u sponzorů/dárců.

KA 4: Výroba bannerů

Členové pracovní skupiny by si mezi sebou rozdali úkoly a vybraní pracovníci by měli na starost zajištění výroby reklamních bannerů. To by spočívalo nejdříve v oslovení grafiků s návrhy reklamy a cenovou nabídkou. Tito členové by na dalším setkání pracovní skupiny s návrhy a cenovou nabídkou seznámili celou skupinu a o nejlepší by se opět hlasovalo. Vyhrál by návrh s nadpoloviční většinou hlasů. Pracovníci by následně zadali reklamní firmě zakázku na výrobu několika bannerů s tematikou NRP a především pěstounstvím.

Indikátor splnění: výběr nejlepšího návrhu a cenové nabídky, zadání zakázky na výrobu bannerů, hotové vyrobené bannery, zájem obcí a organizací o zapůjčení bannerů na akce jimi pořádané.

KA 5: Výroba billboardů

Vybraní pracovníci osloví prostřednictvím výběrového řízení grafické firmy, které se zabývají návrhem a výrobou reklamních billboardů. Výběrové řízení bude vypsáno do určitého data, do kterého budou přijímat nabídky firem s cenovou nabídkou. O výsledcích seznámí na setkání všechny pracovníky skupiny a o nejlepším návrhu se bude hlasovat. Vybere se opět návrh s nadpolovičním počtem obdržených hlasů. Pověření pracovníci následně zadají zakázku na výrobu billboardů.

Dalším úkolem bude sehnat plochy, tam by se daly billboardy umístit.

Indikátor splnění: vyrobené billboardy, sehnané prostory k vylepení, vyvěšené billboardy napříč Olomouckým krajem.

Nyní už se dostáváme k samotným klíčovým aktivitám, které by měly přispět ke zvýšení informovanosti obyvatel Olomouckého kraje o PPPD a službách doprovázejících organizací.

KA 6: Propagační letáky na veřejných místech

Rozdělení úkolů, kdo bude mít tuto aktivitu na starost. Činnost spočívá v oslovení grafiků s požadavkem na návrh letáků a cenovou nabídku. Pokud by se tohoto úkolu zhostil některý z členů týmu, stačilo by zjistit pouze cenovou nabídku tisku materiálů. Každopádně pověření pracovníci seznámí celou skupinu s návrhy a o nejlepší budou hlasovat. Následně se zadá zakázka na výrobu. Až budou letáky hotovo, bude dalším krokem distribuce materiálů na veřejná místa se zvýšeným výskytem obyvatel. O online sdílení se postarají členové pracovní skupiny, zapojené subjekty – obecní úřady, doprovázející organizace, aj. Distribuci v tištěné podobě zajistí zapojené subjekty + možno využít dobrovolníky.

Materiály by měly obsahovat informace o pěstounství, výhodách a nevýhodách, právech a povinnostech pěstounů, dětí a biologických rodičů, finanční ohodnocení a v neposlední řadě kontakty na kompetentní osoby či organizace. Na škodu by nemusely být ani uvedené statistiky počtu dětí v ústavech a v NRP.

Indikátor splnění: Zpracovány materiály v digitální podobě, ale i v tištěné. Náklad 50 tisíc ks od každého druhu, distribuce letáků, dotisk dalších letáků.

KA 7: Přednášky pěstounů pro veřejnost

Pověřené osoby by se spojily s obecními úřady měst a obcí, nabídli jim přednášku pěstounů pro veřejnost, domluvili se na termínu konání akce, na rozdělení rolí – kdo vyrobí plakáty a kdo a kam je následně bude distribuovat. V neposlední řadě se vyjedná prostor ke konání přednášky.

Za dobu trvání projektu by se uskutečnilo 21 přednášek pěstounů pro veřejnost, tedy každý měsíc jedna. Pokaždé by se přednáška konala v jiném městě na území Olomouckého kraje, aby bylo zajištěno, pokud možno pokrytí celého Olomouckého kraje.

Pěstounům by byly z finančního rozpočtu projekty propláceny cestovní výdaje do místa přednášek.

Indikátor splnění: sjednané prostory a termíny akce, vytvořeny plakáty s pozvánkou, vyvěšeny na veřejných místech, účast na přednášce stvrzená podpisem v prezenční listině, dotazy na přednášející, diskuze publika s přednášejícími.

KA 8: Přednášky dětí, které vyrostly v PP

V tomto kroku bude stěžejní oslovit děti, nyní již dospělé osoby, které vyrostly v PP a byly by ochotny si připravit přednášku pro veřejnost a absolvovat jich rovnou několik po celém Olomouckém kraji v rozsahu 2 let. Očekává se z jejich strany ochota sdílet své zážitky a postřehy, ať už byly pozitivní či negativní.

Součástí přednášek pěstounů pro veřejnost by byly i výstupy dětí, které vyrostly v pěstounské péči. Tzn. za dobu běžení projektu 21 přednášek, tzn. každý měsíc jedna až dvě dle časových možností přednášejících. Přednáška by se pokaždé uskutečnila v jiném městě Olomouckého kraje, aby bylo pokryto, pokud možno co největší území Olomouckého kraje. Z hlediska logistiky a náročnosti organizace si myslím, že by bylo vhodné spojit přednášku pěstounů dohromady v jednu zároveň s přednáškou dospělých, kteří vyrůstali v pěstounské péči.

Indikátor splnění: zkontaktování osob, které vyrůstaly v pěstounské péči, dohoda na účasti na přednáškách, sepsaná smlouva s přednášejícími, sjednané místo a termín přednášky, vytvořeny plakáty s pozvánkou, vyvěšeny na veřejných místech, účast na přednášce stvrzená podpisem v prezenční listině, dotazy na přednášející, diskuze publika s přednášejícími.

KA 9: Dny pěstounství

Jeden týden v roce, a ještě jen v Olomouci považují za nedostačující. Z tohoto důvodu navrhuji po celý zářijový týden akce v několika městech napříč Olomouckým krajem. Tzn. alespoň na 15 vybraných místech v kraji, a ne pouze v krajském městě nebo okresních městech.

Úkolem pracovní skupiny bude rozdělit si mezi sebou činnosti na této aktivitě. Bude nutné oslovit subjekty působící v oblasti NRP a pěstounství, sehnat prostory k pořádání akce, oslovit sponzory a organizace, které by se chtěly akce zúčastnit a prezentovat své služby. Předpokladem hodné účasti je kvalitní pozvánka na akci. Pozornost diváků by mohla přilákat účast veřejně známých osobností, které jsou např. tváří některé z kampaní na osvětu pěstounství v ČR.

Indikátor splnění: sjednaný prostor k pořádání akce, účast sponzorů a jiných organizací na akci, vystoupení veřejně známých osobností, hojná účast široké veřejnosti, počet rozdaných soutěžních lístků, vyplněné dotazníky.

KA 10: Dny otevřených dveří doprovázejících organizací

Pracovní skupina osloví doprovázející organizace z celého Olomouckého kraje s žádostí o zapojení do projektu formou realizace dní otevřených dveří. Všechny oslovené organizace pozve ke kulatému stolu na jednání, aby mohli zástupci doprovázejících organizací vznést svoje náměty a připomínky a domluvit se mezi sebou na jednotlivých termínech akce. Organizace by si mezi sebou vytvořily harmonogram, který měsíc se to bude které organizace týkat.

Představa je taková, že jeden den v měsíci by měla některá z doprovázejících organizací den otevřených dveří. Celkem by jich mělo za doby trvání projektu proběhnout alespoň 24. Důležitou roli zde opět sehraje kvalitní pozvánka na akci.

Riziko v tomto případě shledávám v tom, že některá z organizací může odmítnout se do projektu zapojit.

Indikátor splnění: setkání u kulatého stolu, zápis z jednání, sjednání harmonogramu akcí, účast veřejnosti, zpětná vazba odkud se o dni otevřených dveří dozvěděli, s jakými znalostmi přišli a s jakými odcházeli po exkurzi v doprovázející organizaci.

KA 11: Přednášky odborníků pro veřejnost

Jedním z dalších úkolů pracovní skupiny bude oslovit odborníky na slovo vzaté a přizvat je do projektu. Kromě vyjednání podmínek s přednášejícími bude také potřeba sehnat vhodné prostory pro pořádání přednášek a zajistit výrobu pozvánek a následně jejich distribuci na veřejná místa a plakátovací plochy.

Bude se jednat nejen o přednášky pracovníků OSPOD a oddělení NRP, ale i klíčových pracovníků z doprovázejících organizací, vyučujících sociálních oborů, studentů sociálních a pedagogických oborů. Každý měsíc po dobu 2 let projektu. Pokaždé v jiném městě. Dohromady celkem 21 přednášek.

Indikátor splnění: oslovení přednášejících, vyjednání podmínek, harmonogram přednášek, domluvené prostory pro přednášku, vyrobené a vyvěšené plakáty, účast stvrzená podpisem v prezenční listině, zpětná vazba, opakované přednášky na stejných místech.

KA 12: Přednášky ve školách

V první řadě zajistit realizační tým opět z řad odborníků. Může se jednat o ty samé lidi jako v předchozí aktivitě – přednášky odborníků pro veřejnost, ale mohou být vybráni i jiní přednášející se vztahem k dětem a edukaci o tématu pěstounství a NRP. Aktéry pozvat ke kulatému stolu, kde by se dojednaly termíny a vytvořily dvojice, ve kterých by přednášející jezdili do škol.

Před samotným spuštěním této aktivity bude důležité oslovit prostřednictvím emailu ZŠ a SŠ na území Olomouckého kraje a zmapovat jejich zájem o přednášku. Na základě toho lze vytvořit harmonogram a zajistit dostatek přednášejících.

Touto aktivitou jsou myšleny zejména přednášky na středních školách, včetně gymnázií po celém Olomouckém kraji, neboť nastupující generace může za pár let ledasco ovlivnit. Z webu infoabsolvent.cz jsem zjistila, že je na území Olomouckého kraje momentálně 91 středních škol a gymnázií. (Infoabsolvent, 2023, [online]). Pokud bychom chtěli udělat ve všech školách přednášku, museli bychom navštívit minimálně 4 školy za měsíc, abychom stihli v rámci dvouletého programu odpřednášet ve všech školách.

Indikátor splnění: oslovené školy, zájem o přednášku, sjednané termíny přednášek, domluvení přednášející, podpis v prezenční listině, zpětná vazba, povědomí o tématu před přednáškou a znalosti nabyté během přednášky – formou diskuze.

KA 13: Dětský den pro rodiny s dětmi

Pracovní skupina si rozdělí úkoly, kdo co bude zajišťovat, vytvoří program, zajistí prostory, zajistí tvorbu a distribuci plakátů na akci, pozve účinkující, osloví sponzory a přizve soukromníky, kteří budou zajišťovat na akci občerstvení a prodej formou stánků s občerstvením. Vstupné bude symbolické, 50 Kč za dítě, za dospělého bude dobrovolné. Tombolu na akci zajistíme prostřednictvím oslovených dárců z okolí pořádané akce. Za poskytnutý dar jim můžeme vystavit potvrzení o poskytnutí daru.

Nemusí se nutně jednat pouze o dětské dny v období letních měsíců, ale můžeme uspořádat i přes zimu ve společenských prostorách karnevaly či šibřinky pro rodiny s dětmi a tím se snažit zvýšit povědomí mezi veřejností, případně finanční zisk na další propagaci.

Indikátor splnění: sestavený harmonogram, zajištěné prostory, zajištěný program, účinkující, dary do tomboly, vytvořené a vylepené plakáty na akci, účast veřejnosti, finanční zisk z prodeje vstupenek a lístků do tomboly.

KA 14: Reklamní spoty v místních médiích

Tato aktivita spočívá v oslovení reklamních agentur s požadavkem na vytvoření reklamních spotů s tématem pěstounství a NRP, které by se daly následně po vyhotovení prezentovat v místních médiích. Mělo by se jednat o vytvoření infografiky, letáků a také krátkých videí. O nejlepším návrhu a ceně se pak bude hlasovat na zasedání pracovní skupiny.

Dále pak zjistit možnosti umístění reklamy a finanční stránku věci. Představa je, že bychom uveřejňovali reklamu v místních médiích typu Olomoucké listy, Olomoucký/Přerovský/Hranický deník a dalších místních tiskovin. Video upoutávky pak na místech, kde je k tomu určené zařízení pro prezentaci.

Indikátor splnění: vybrán nejlepší návrh, vytvořená reklama, distribuce reklamy, počet vydaných tiskovin, počet prodaných tiskovin.

KA 15: Info stánky v nákupních centrech a na jiných místech

V první řadě bude potřeba zmapovat situaci, kam bychom mohli s info stánkem stát, jaké by byly podmínky a kolik by stál pronájem plochy. Nemusí se nutně jednat pouze o nákupní centra, ale třeba i o konference na území měst, výstavy, veletrhy, a jiné podobné akce s výskytem většího množství lidí. Od této aktivity si slibujeme, že získáme větší pozornost veřejnosti. Součástí akce by mohly být doprovodné aktivity pro děti, jako např. malování barvami na obličeje. Každý sudý měsíc na 15 ti místech kraje a každý lichý měsíc na dalších 15 ti místech v kraji.

Kolemjdoucí bychom mohli oslovovat s požadavkem o vyplnění krátkého dotazníku, který by se týkal otázek zaměřených na pěstounství a celkově problematiku NRP.

Indikátor splnění: vyjednaná místa/plochy k realizaci aktivity, počet rozdaných informačních letáků, počet vyplněných dotazníků.

KA 16: Náborové dny několikrát do roka

Principem této aktivity by byla možnost využití bezplatné konzultace a poradenství a vyplnění formulářů „Žádost o zařazení do evidence žadatelů vhodných stát se osvojiteli/pěstouny/pěstouny na přechodnou dobu.

Tato akce by se konala např. každou první středu v měsíci v budovách úřadů obcí s rozšířenou působností, kde by žadatelům byly předány formuláře a poskytnuta pomoc při vyplňování. Dále pak by byli informováni o následujících krocích – procesu zprostředkování, který už má v gesci Krajský úřad.

Indikátor splnění: počty nových zájemců, kteří si vyzvedli příslušné formuláře a vyplněné je odevzdali a začal u nich proces zprostředkování ti, kteří byli úspěšně zařazení do evidence pěstounů na přechodnou dobu.

KA 17: Výstava fotografií s tematikou pěstounství

Pracovní skupina by vytypovala vhodná místa pro výstavu fotografií, kde je předpokladem vyšší koncentrace lidí. Oslovila by fotografy, kteří se zabývají tematikou pěstounství a náhradní rodinné péče s nabídkou možnosti vystavovat. Následovalo by vyjednání prostorů – oslovení potenciálních majitelů plochy s cenovou nabídkou. Následně by na zasedání skupiny přizvali autory fotografií, hlasovali o výběru fotek na výstavu a o prostorech, kam budou fotografie vystaveny. Jednou z dílčích aktivit by mohla být i výroba kalendáře složeného z fotografií a ty by mohly být předmětem prodeje na úvodní vernisáži při zahájení výstavy. Ze zisku za zakoupené kalendáře by se zaplatily náklady na tisk, provize autorům fotografií a případně pronájem plochy k vystavování.

Rizikem u této aktivity může být fakt, že se nám nepřihlásí dostatek fotografů a nesejde se nám dostatek fotografií.

Výstava by se mohla konat 2krát do roka a sice v okresních městech Olomouckého kraje a trvat vždy měsíc.

Indikátor splnění: sjednané prostory ke konání akce, vybrané fotografie, vytvořen kalendář s fotkami, výtěžek z prodeje kalendářů.

Klíčová aktivita	Indikátor splnění	Časové období	Počet
KA 1 sestavení pracovní skupiny	setkání pracovní skupiny, sestavení pracovní skupiny, rozdělení rolí, zápis ze schůze	6/2023	2x
KA 2 hledání prostor	nalezení prostorů, představení celé pracovní skupině, odhlasování pracovní skupinou, smlouva/kontrakt na pronájem/zapůjčení prostor	6/2023–6/2025 24 měsíců	
KA 3 oslovení sponzorů	finanční prostředky na účtu, věcné dary, sponzorské dary, reklamní předměty od sponzorů, naše reklama u sponzorů/dárců	6/2023–6/2025 24 měsíců	
KA 4 výroba bannerů	výběr nejlepšího návrhu a cenové nabídky, zadání zakázky na výrobu bannerů, hotové vyrobené bannery, zájem obcí a organizací o zapůjčení bannerů na akce jimi pořádané	6/2023–8/2023	6 ks

KA 5 výroba billboardů	vyrobené billboardy, sehnané prostory k vylepení, vyvěšené billboardy napříč Olomouckým krajem	6/2023–8/2023	50 ks
KA 6 propagační letáky na veřejných místech	Zpracovány materiály v digitální podobě, ale i v tištěné. Náklad 50 tisíc ks od každého druhu, distribuce letáků, dotisk dalších letáků	9/2023–6/2025 21 měsíců	50 000 ks
KA 7 přednášky pěstounů pro veřejnost	sjednané prostory a termíny akce, vytvořeny plakáty s pozvánkou, vyvěšeny na veřejných místech, účast na přednášce stvrzená podpisem v prezenční listině, dotazy na přednášející, diskuze publika s přednášejícími	9/2023–6/2025 21 měsíců	21x

<p>KA 8 přednášky dětí, které vyrostly v PP</p>	<p>zkontaktování osob, které vyrůstaly v pěstounské péči, dohoda na účasti na přednáškách, sepsaná smlouva s přednášejícími, sjednané místo a termín přednášky, vytvořeny plakáty s pozvánkou, vyvěšeny na veřejných místech, účast na přednášce stvrzená podpisem v prezenční listině, dotazy na přednášející, diskuze publika s přednášejícími</p>	<p>9/2023–6/2025</p>	<p>21x</p>
<p>KA 9 dny pěstounství</p>	<p>sjednaný prostor k pořádání akce, účast sponzorů a jiných organizací na akci, vystoupení veřejně známých osobností, hojná účast široké veřejnosti, počet rozdaných soutěžních lístků, vyplněné dotazníky</p>	<p>9/2023 a 9/2024</p>	<p>Na 15 místech 2 roky po sobě, tzn. 30x</p>

<p>KA 10 dny otevřených dveří doprovázejících organizací</p>	<p>setkání u kulatého stolu, zápis z jednání, sjednání harmonogramu akcí, účast veřejnosti, zpětná vazba odkud se o dni otevřených dveří dozvěděli, s jakými znalostmi přišli a s jakými odcházeli po exkurzi v doprovázející organizaci</p>	<p>6/2023–6/2025 24 měsíců</p>	<p>24x</p>
<p>KA 11 přednášky odborníků pro veřejnost</p>	<p>oslovení přednášejících, vyjednání podmínek, harmonogram přednášek, domluvené prostory pro přednášku, vyrobené a vyvěšené plakáty, účast stvrzená podpisem v prezenční listině, zpětná vazba, opakované přednášky na stejných místech</p>	<p>10/2023–6/2025 21 měsíců</p>	<p>21x</p>

KA 12 přednášky ve školách	oslovené školy, zájem o přednášku, sjednané termíny přednášek, domluvení přednášející, podpis v prezenční listině, zpětná vazba, povědomí o tématu před přednáškou a znalosti nabyté během přednášky – formou diskuze	9/2023–6/2024 9/2024–6/2025 20 měsíců	91x
KA 13 dětský den pro rodiny s dětmi	sestavený harmonogram, zajištěné prostory, zajištěný program, účinkující, dary do tomboly, vytvořené a vylepené plakáty na akci, účast veřejnosti, finanční zisk z prodeje vstupenek a lístků do tomboly	6/2024–8/2024 1/2025–2/2025, 6/2025	Na 15 místech, 2 roky po sobě 30x
KA 14 reklamní spoty v místních médiích	vybrán nejlepší návrh, vytvořená reklama, distribuce reklamy, počet vydaných tiskovin, počet prodaných tiskovin	8/2023–6/2025 22 měsíců	110x

KA 15 info stánky v nákupních centrech	vyjednaná místa/plochy k realizaci aktivity, počet rozdaných informačních letáků, počet vyplněných dotazníků	10/2023–6/2025 21 měsíců	15 míst každý měsíc x 21 měsíců 315x
KA 16 náborové dny několikrát do roka	počty nových zájemců, kteří si vyzvedli příslušné formuláře a vyplněné je odevzdali a začal u nich proces zprostředkování ti, kteří byli úspěšně zařazeni do evidence pěstounů na přechodnou dobu	1/2024–6/2025 1. středa v měsíci	18x
KA 17 výstava fotografií s tematikou pěstounství	sjednané prostory ke konání akce, vybrány fotografie, vytvořen kalendář s fotkami, výtěžek z prodeje kalendářů.	2 x ročně 12/2023 6/2024 12/2024 6/2025	4x

Tabulka 9: Klíčové aktivity, vlastní zpracování

8.4 Indikátory splnění

Indikátor neboli také ukazatel. Je určen pro sledování průběhu projektu. Může být zaměřen na monitorování konkrétní oblasti nebo na priority. (Polášková, 2016, str. 40).

Indikátorem splnění musí být něco měřitelného a dokazatelného, tzn. např. prezenční listina, zpětná vazba, dotazníky, nárůst počtu pěstounů a úbytek dětí v ústavní péči – statistiky, kladné hodnocení od odborníků z praxe.

Dále se může jednat o konkrétní počet proškolených lidí, uveřejněné články v médiích, vytvořená webová stránka a pravidelná její aktualizace.

Rizikem projektu může být, že se nám nepodaří některou z indikátorů naplnit, a to z různých důvodů, nejen na straně realizátora, ale i na straně přijímajících, kteří mají mít z projektu užitek. To může mít za následek vrácení části finančních prostředků nebo obdržení sankce. Proto budeme na každém zasedání pracovní skupiny apelovat na všechny přítomné a motivovat je ke zdárnému plnění aktivit.

8.5 Provedení terénního průzkumu

Pro potvrzení potřebnosti jsem provedla dotazníkové šetření v online formě na webu Survio.com. Během necelých 24 hodin se mi podařilo získat 100 vyplněných dotazníků, což jsem ani nečekala v tak krátkém časovém období. Sběr dotazníků jsem při sto vyplněných dotaznicích stopla, a to z toho důvodu, že bezplatná verze umožňuje náhled a vyhodnocení pouze prvních 100 kusů v měsíci. Při větším počtu shromážděných dotazníků bych neměla přístup k výsledkům. Dotazníky jsem šířila výhradně přes sociální síť Facebook, kde jsem mířila na facebookové skupiny vztahující se k větším městům Olomouckého kraje, ale i na menší vesnice. Další platforma, kde jsem sdílela odkaz na vyplnění dotazníku byla školní aplikace Ms Teams.

Bohužel jsem však byla neúspěšná v momentě, kdy jsem opakovaně emailem žádala o vyjádření k tématice doprovázející organizace pro pěstouny. Ani jedna ze tří oslovených doprovázejících organizací na moje emaily nereagovala ani omluvou, že o vyjádření nemají zájem, a tak se mi nepodařilo získat názory odborníků z praxe.

8.6 Management rizik

V průběhu naplňování cíle můžeme narazit na několik rizik, která mohou vyvstat, ale také nemusí. Proto je dobré s potenciálními riziky počítat. Níže popíšu závažnost a pravděpodobnost rizik, jakým způsobem budou vyhodnocovány a návrh opatření pro případ, že by nastaly.

Identifikace předpokládaných rizik	Hodnocení rizika	Návrhy preventivních opatření
Nedostatek finančních prostředků na realizaci projektu	Před začátkem projektu Vysoká pravděpodobnost Velmi výrazný vliv na naplnění cílů projektu, nenaplnění indikátorů	Zmapovat možnosti financování, zpracování žádostí o finanční podporu, kvalitní PR a fundraising, oslovování dárců
Nedostatek pracovníků	Střední pravděpodobnost, na začátku i v průběhu projektu, vliv na naplnění cílů, nenaplnění indikátorů	Nízké finanční ohodnocení, nízká motivace zapojit se, časová náročnost práce, nezajímavá cílová skupina
Nízká účast na aktivitách	Vysoká pravděpodobnost, v průběhu celé realizace projektu, velmi výrazný vliv na naplnění cílů, nenaplnění indikátorů	Zvýšit osvětu, více pozvánek, motivace, přilákat na známé tváře, doprovodný program, který zaujme
Nezájem o pěstounství	Vysoká pravděpodobnost, v průběhu celé realizace projektu, velmi výrazný vliv na naplnění cílů, nenaplnění indikátorů	Vysvětlit druhy NRP, rozdíly, odměny pěstounů, práva a povinnosti pěstounů, zdůraznit podporu doprovázejících organizací

Nevhodná cílová skupina	Nízká pravděpodobnost, v průběhu realizace projektu	Vysvětlit, proč je důležité, aby se jednalo o vyspělé lidi a ideálně s praxí s dětmi, ve věkovém rozpětí do max. 55 let kvůli kondici
Nedostatečná opora v zákoně	Střední pravděpodobnost	
Nemáme prostory	Střední pravděpodobnost, v průběhu realizace projektu, výrazný vliv na naplnění aktivit, nenaplnění indikátorů	Předběžně vyjednané prostory, písemná smlouva
Nedostatek zájemců/návštěvníků akcí	Vysoká pravděpodobnost, v průběhu celé realizace projektu, velmi výrazný vliv na naplnění cílů, nenaplnění indikátorů	Zlepšit propagaci, dostatek plakátů s pozvánkou, motivace na doprovodný program a známé osobnosti
Neshody v realizačním týmu	Střední pravděpodobnost, v průběhu realizace projektu, velmi výrazný vliv na naplnění cílů, nenaplnění indikátorů	Supervize, intervize, facilitace, zápisy z porad, vzájemný respekt, hlasování o rozhodnutích
Nedostatečná propagace akcí	Střední pravděpodobnost, v průběhu realizace projektu, velmi výrazný vliv na naplnění cílů, nenaplnění indikátorů	Vynaložit úsilí na kvalitní propagaci nejen na sociálních sítích, ale i v tištěných médiích a na veřejných místech

Tabulka 10: Management rizik, zdroj vlastní zpracování

8.6.1 SWOT analýza

Strenghts = silné stránky	Weaknesses = slabé stránky
<p>Existující síť doprovázejících organizací</p> <p>Poskytování poradenství v oblasti sociálně právní ochrany dětí</p> <p>Individuální přístup ke klientovi</p> <p>Odborně vzdělaní pracovníci</p> <p>Poskytování doprovázení pěstounům</p> <p>Poskytování odlehčovací služby, poradenství a vzdělávání pěstounů</p> <p>Bezplatné služby pro pěstouny</p>	<p>Nedostatečná informovanost obyvatel</p> <p>Chybějící, příp. nedostatečná osvěta tématu</p> <p>Chybějící náborová kampaň</p> <p>Nedostatečná podpora ze strany státu</p> <p>Nedostatek financí</p> <p>Nedostatečná prezentace služeb</p>
Opportunities = příležitosti	Threats = rizika

Využití dotací od státu	Nezájem veřejnosti o aktivity
Více zdrojů financování	Nezájem stát se pěstounem
Více sponzorů/donátorů	Nedostatek financí
Zvýšení osvěty	Nedostatek donátorů
Zvýšení informovanosti obyvatel	Nedostatek pracovníků pracovní skupiny
Zvýšení počtu nových pěstounů	Drahé pronájmy prostor
Snížení počtu dětí v kojeneckých ústavech a celkově v ústavní péči	
Propagace služeb	
Setkání u kulatého stolu se zástupci obcí a měst a odborníky z praxe	
Pořádání aktivit pro veřejnost – přednášky, výstavy, dětský den	

Tabulka 11: SWOT analýza, zdroj vlastní zpracování

8.7 Výstupy a výsledky

Výstupem budou elektronicky zpracované informační materiály o možnostech pěstounství a podpoře pěstounů ze strany doprovázejících organizací.

Obsah materiálu se pokusím vytvořit tak, aby byl pro celou širokou veřejnost srozumitelný a zároveň aby byly znatelné rozdíly ve formách pěstounské péče. Pokusím se, aby výstupní materiály z projektu měly nejen informační charakter, ale i motivační.

Předpokládané výsledky projektu mají především informační a motivační charakter, zvýšení povědomí o možnostech pěstounské péče na přechodnou dobu s poukázáním na výhody pěstounství na přechodnou dobu. V neposlední řadě je to navýšení počtu nových pěstounů na přechodnou dobu.

Občané by měli po účasti na některých z klíčových aktivit mít povědomí o institutu PPPD a o službách fungujících doprovázejících organizací. Bohužel však samotná motivace a rozhodnutí je až na nich samotných, zda si podají žádost do registru stát se pěstounem nebo nikoliv. Tento projekt nemá mít v žádném případě nátlakový charakter.

To, jestli měl projekt smysl a ovlivnil obyvatele Olomouckého kraje bude prokazatelné až během následujících pár let po skončení projektu a sice ve statistických údajích o počtu pěstounů a počtu dětí v NRP a v ústavní péči.

8.8 Popis přidané hodnoty

Profesionální pěstouni mohou svým počinem dát dočasně lásku a rodinu dítěti, které to štěstí v životě nemělo a nemůže dočasně vyrůstat u své původní biologické rodiny. Pěstouni tak mohou zajistit svěřeným dětem lepší start do života a třeba i eliminovat poruchu attachmentu – citové vazby, nebo třeba zvýšit sebevědomí dětí.

Za práci vykonávanou pro stát budou náležitě finančně odměněni a dále budou mít podporu v doprovázející organizaci, kde s klíčovým pracovníkem mohou sdílet své strasti i radosti péče o svěřené děti. Budou se cítit užiteční a prospěšní.

Jako bonus může být pro pěstouny fakt, že získají díky pěstounství nové kontakty, přátelství a zkušenosti, které mohou předávat dále mezi veřejnost. V neposlední řadě to může být příjemný pocit z dobrého skutku, který pro dítě mohli udělat a také obdiv veřejnosti, že se do pěstounství pustili.

Děti jsou velmi křehké a zranitelné bytosti a kdo jiný by jim mohl dát lásku šanci na důstojný život v rodinném prostředí než právě pěstouni? Tyto děti jim budou jistě vděčné a pěstouni tak mohou mít dobrý pocit, že udělali záslužný skutek zejména pro děti.

Díky aktivitám projektu si slibujeme i vyšší společenskou prestiž výkonu pěstounské péče.

8.9 Harmonogram – Ganttův diagram

Pomocí Ganttova diagramu znázorním délku trvání a pořadí jednotlivých aktivit, jejich možný souběh případně návaznost. Díky grafickému znázornění je výhodou srozumitelnost a jednoduchost pro zpracování. (Weaver, 2007, IN Matoušek, 2022, str. 485).

Ganttův diagram	2023												2024												2025					
Klíčová aktivita	6	7	8	9	10	11	12	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1	2	3	4	5	6					
sestavení pracovní skupiny	■																													
hledání prostor	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■				
oslovení sponzorů	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■				
výroba bannerů	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■				
výroba billboardů	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■				
propagační letáky - výroba a distribuce				■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■				
přednášky pěstounů				■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■				
přednášky dětí, kt. vyrostly v PP				■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■				
dny pěstounství				■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■				
DOD doprovázejících organizací				■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■				
přednášky odborníků				■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■				
přednášky ve školách				■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■				
dětský den				■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■				
reklamní spoty v médiích				■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■				
info stánky				■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■				
náborové dny				■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■				
výstava fotografií								■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■				

Obrázek 22: Ganttův diagram, zdroj vlastní zpracování

8.10 Rozpočet

Tento rozpočet je zaměřen převážně na náklady spojené s realizací projektu. Níže v tabulce uvádím možnosti finanční podpory, kterou by bylo možno v rámci projektu využít. Rozpočet nákladů je přibližným odhadem aktuálních cen a jeho finální verze by byla odsouhlasena s celým realizačním týmem participujícím na tvorbě projektu.

Možnosti zajištění finančních zdrojů pro účely realizace projektu prostřednictvím oslovování nadání, nadačních fondů a Evropských dotačních fondů, ale i od místních podnikatelů, právnických i fyzických osob.

Abychom získali dostatek finančních prostředků, využijeme vícezdrojovost. Každoročně jsou vypisovány dotační programy, kdy si konkrétní organizace žádá o finanční prostředky. Existují dotace ze státního rozpočtu, z Evropských fondů, příspěvky krajů, měst, obcí a pak také od menších subjektů jako jsou fyzické nebo právnické osoby, nadace či nadační fondy.

Rozpočet bude obsahovat náklady na mzdy pracovníků, na odměnu pro přednášející a účinkující a cestovné. Dále je potřeba počítat s platbou za pronájmy prostor, grafické návrhy, tisk dotazníků, letáků, pozvánek, billboardů a bannerů.

Kategorie nákladů	Výpočet nákladů			Zdroj financování	Popis položky
	Cena za jednotku	Počet jednotek	Celkem		
Osobní výdaje					
Pracovní skupina	180 Kč/hod.	21 pracovníků Každý úvazek 20 hod./měsíc 24 měsíců 21x20x24	1 814 400 Kč	MPSV, Krajský úřad Evropské fondy	Mzda pro pracovníky
Přednášející Pěstouni, děti, odborníci	400 Kč za přednášku	4 pěstouni, 6 dětí, odborník z praxe, 24 přednášek	105 600 Kč	Krajský úřad	Odměna pro přednášející
Účetní	200 Kč/hod.	10 hod./měsíc * 24 měsíců	48 000 Kč	Krajský úřad	Mzda pro účetní
Nákup služeb					

Grafické návrhy	1000 Kč	20x	20 000 Kč	Evropské fondy, MPSV, dárci	Návrhy vč. cenové nabídky
Tisk letáků	3 Kč	50 000 x	150 000 Kč	Evropské fondy, MPSV, dárci	Tisk letáků a propagačních materiálů
Pronájem prostor	1000 Kč	50x	50 000 Kč	Evropské fondy, MPSV, dárci	Pronájem prostoru/místa
Pronájem reklamních ploch	1000 Kč	24x	24 000 Kč	Evropské fondy, MPSV, dárci	Pronájem reklamní plochy
Výroba bannerů	1500 Kč	6x	9 000 Kč	Evropské fondy, MPSV, dárci	bannery
Výroba billboardů	1500 Kč	50	75 000 Kč	Evropské fondy, MPSV, dárci	billboardy
Materiál, zboží			5000 Kč	Krajský úřad, města a obce	Kancelářské potřeby, tisk

Občerstvení			20 000 Kč	Krajský úřad, města a obce	Drobné občerstvení na akcích, pro přednášející
Spotřební výdaje					
Cestovné	300 Kč	80x	24 000 Kč	Krajský úřad, města a obce	Cestovné pro přepravu na místo akce a zpět
Výdaje celkem	2 345 000 Kč				

Tabulka 12: Rozpočet, zdroj vlastní zpracování

8.11 Logframe projektu

Logický rámec slouží ke grafickému znázornění logické posloupnosti o čtyřech sloupcích a čtyřech řádcích, které na sebe vzájemně navazují. Přehledně zobrazuje záměr projektu, cíl projektu, výstupy a klíčové aktivity. Může být užitečnou pomůckou při přípravě nebo plánování projektu.

	Logika intervence	Objektivní ověřitelní ukazatelé úspěchu	Prostředky pro ověření	Předpoklady a rizika
Záměr projektu	Zvýšení informovanosti obyvatel Olomouckého kraje o PPPD a službách doprovázejících organizací, případně i obyvatel jiných krajů ČR, vyšší počet pěstounů na přechodnou dobu, nižší počet dětí vyrůstajících v ústavní péči	Předpokládaný počet účastníků na jednotlivých akcích	Počty podpisů v prezenční listině, počty rozdaných letáků	Nedostatečná motivace obyvatel k výkonu PPPD Nízká účast na akcích
Cíl projektu	Zvýšená informovanost obyvatel, vyšší počet nových pěstounů, nižší počty dětí vyrůstajících v ústavní péči, realizace osvětové kampaně	Vytvoření aktivit na zvýšení informovanosti obyvatel a o službách doprovázejících organizací	Informační materiály v tištěné a elektronické podobě pro OSPOD, oddělení NRP, OÚ, OÚ ORP, městské úřady, magistráty měst, krajský úřad, doprovázející organizace	Nedostatečné přesvědčení obyvatel, nedostatečná motivace k výkonu PPPD, nízká osvěta, riziko nedostatku osob k zajištění propagace a realizace klíčových aktivit, nedostatek financí, prostor, nízká účast veřejnosti na akcích
Výstupy	Vznik propagačních materiálů, plakátů s pozvánkou na akci, vytvořené události = pozvánky na akci na Facebooku, vyšší počet nových pěstounů, více dětí vyrůstajících v rodinném prostředí	Zpětná vazba účastníků klíčových aktivit, dotazy na pracovníky, možnosti využití individuální konzultace, nabídka realizace dalších akcí, zapojení dobrovolníků	Prezenční listina, evaluační dotazníky, zápisy ze setkání pracovní skupiny, rozdělení rolí, odsouhlasení záměru	Informační letáky pro účastníky akcí

Klíčové aktivity		Finanční zdroje	Harmonogram aktivit	Spolupráce sociálních pracovníků z OSP oddělení s pracovníky z doprovázejících organizací a jejich odbornost Předpoklad aktivního zapojení všech členů pracovní skupiny
------------------	--	-----------------	---------------------	--

Tabulka 13: Logframe, zdroj vlastní zpracování

Hlavním ukazatelem budou v řádu několika příštích let statistiky s počty pěstounů v Olomouckém kraji, s počty dětí v PP a případně počty dětí vyrůstajících v ústavní péči.

Závěr

Tato bakalářská práce se věnuje tématu pěstounská péče na přechodnou dobu a službám doprovázejících organizací s cílem zvýšit informovanost obyvatel Olomouckého kraje za pomoci klíčových aktivit vytvořených v rámci návrhu projektu.

Potřeba projektu vyplynula z provedené analýzy potřeby, která je teoretickým východiskem pro návrh projektu. Cílem práce bylo navrhnout projekt na zvýšení informovanosti obyvatel Olomouckého kraje o pěstounské péči na přechodnou dobu a o službách doprovázejících organizací.

Vyrůstání dítěte v rodinném prostředí má pozitivní vliv na jeho psychický vývoj, zejména co se týká citové vazby, dále je tato forma péče pro stát mnohonásobně levnější, než když by bylo dítě umístěno v ústavním zařízení.

První část práce je teoretickým východiskem, kdy seznámím čtenáře s definicemi NRP a PPPD, historickým vývojem, počty dětí v ústavních zařízeních, v NRP a počty pěstounů a s rolí sociálních pracovníků na různých pozicích. Poslední částí teoretické části je analýza potřeby, ze které vyplynula potřeba projektu na zvýšení informovanosti obyvatel Olomouckého kraje.

Druhá část práce už je praktická, kde její součástí je několik tabulek a grafů. Vzhledem k tomu, že realizace projektu začne teprve běžet, nelze nyní na tomto místě uvést jaký dopad projekt měl.

Myslím si, že se mi podařilo naplnit cíl práce, který jsem si kladla na začátku.

Bibliografie

ADOPCE.COM. *O projektu*. [online]. Copyright © 2023 [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: <https://www.adopce.com/o-projektu/>

ARNOLDOVÁ, Anna. *Sociální péče 2.díl*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5148-1.

BAJER, Pavel. *Okruh klientů z řad pěstounských rodin se stále rozšiřuje*. Brno: Asociace vzdělavatelů v sociální práci, 2006. Sociální práce/Sociálna práca, 1/2006, str.22-26. ISSN 1213-6204.

BECHYŇOVÁ, Věra. *Syndrom CAN a způsob péče o rodinný systém*. Praha: IREAS, 2007. ISBN 978-80-86684-47-5.

BĚHOUNKOVÁ, Leona. *Fenomén odchodu do samostatného života dítěte vyrůstajícího v náhradní výchovné péči. Přehledová studie*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků. 2012. ISBN 978-80-87652-87-9.

BOČKOVÁ, Julie. *Informovanost studentů vysokých škol o formách náhradní rodinné péče*. Olomouc, 2015. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta, Katedra antropologie a zdravotní vědy. Vedoucí práce: Petr Zemánek.

BUBLEOVÁ, Věduna. *Základní informace o pěstounské péči a péči poručníka*. 3. přeprac. vyd. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2014. ISBN 978-80-87455-19-7.

CERMANOVÁ, Zdeňka. *Pěstounská péče*. Liberec, 2016. Diplomová práce. Technická univerzita v Liberci. Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická. Vedoucí práce: Alena Dědečková.

ČESKO. Zákon č.89 ze dne 22.března 2012 občanský zákoník. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 33. Dostupný také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>

ČESKO. Zákon č.108 ze dne 31.března 2006 o sociálních službách. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 37. Dostupný také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108>

ČESKO. Zákon č.359 ze dne 30.prosince 1999 o sociálně-právní ochraně dětí. In *Sbírka zákonů České republiky*. 1999, částka 111. Dostupný také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-359>

ČESKO. Vyhláška č.473 ze dne 27.prosince 2012 o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí. In *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 177. Dostupný také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-473>

DEJME DĚTEM RODINU. *Aktivity kampaně*. [online]. [Cit. 2023-04-20]. Dostupné z: https://dejmedetemrodinu.msk.cz/aktivity_kampane.html

Doprovázení pěstounů. In: Dobrá rodina [online]. [Cit. 2023-04-20]. Dostupné z: <https://dobrarodina.cz/pro-zajemce/doprovazeni-pestounu/>

Dohoda o výkonu pěstounské péče – vzorová dohoda a formuláře. Ministerstvo práce a sociálních věcí [online]. 2023 [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/doprovazeni-pestounu-dohody-o-vykonu-pestounske-pece>

DOBRÁ RODINA. *Informace o náhradní rodinné péči.* [online]. 2023. [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: <https://dobrarodina.cz/informace-o-nahradni-rodinne-peci/>

DUNOVSKÝ, Jiří. *Dítě a poruchy rodiny.* Praha: Avicenum, 1986.

GABRIEL, Zbyněk a Tomáš NOVÁK. *Psychologické poradenství v náhradní rodinné péči.* Praha: Grada, 2008. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-1788-3.

GOLDMANN, Radoslav. *Vybrané kapitoly ze sociálních disciplín.* 3., přeprac. a dopl. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. ISBN 80-244-1454-6.

GUDBRANDSSON, Bragi. *Children in institutions: prevention and alternative care.* Final report. Strasbourg: Council of Europe. 2004.

HLEDÁME RODIČE. *Nábor pěstounů jako lepší sociální služba.* [online]. Citováno [2023-04-20]. Dostupné z: https://www.hledamerodice.cz/realizovane_projekty/hledame-rodice-ops/

HOFROVÁ, Veronika, Eva ROTREKLOVÁ. *Odborná příprava budoucích pěstounů a osvojitelů – koncepční a metodické poznámky.* Brno: TRIADA – poradenské centrum, o.s., 2009. ISBN 978-80-254-4588-4.

KONEČNÁ, Hana a Markéta SUDOVÁ. *Jak dál s pěstounskou péčí na přechodnou dobu?.* Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2011. ISBN 978-80-87455-08-1.

KOLEKTIV autorů 8000důvodů. *Úspěchy a úskali transformace systému péče o ohrožené děti na Slovensku.* 2022. Online. Citováno [2023-04-20]. Dostupné z: <https://www.8000duvodu.cz/blog/uspechy-a-uskali-transformace-systemu-pece-o-ohrozene-deti-na-slovensku>.

KRAUSOVÁ, Lucie, Věra, NOVOTNÁ. *Sociálně – právní ochrana dětí.* Praha: ASPI, 2006. ISBN 80-7357-214-1.

Královehradecký kraj. *Kritéria výběru.* Osposp.kr-kralovehradecky.cz [online]. ©2015 [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: <https://osposp.kr-kralovehradecky.cz/cz/pppd/kriteria-vyberu-pestounu-na-prechodnou-dobu-78882/>

KREBS, Vojtěch. *Sociální politika.* 6., přeprac. a aktualiz. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2015. ISBN 978-80-7478-921-2.

KRTIČKOVÁ, Kateřina. *Vztahy v náhradní rodinné péči z pohledu psychologa. Šance dětem* [online]. 06. 05. 2015 [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: <https://www.sancedetem.cz/vztahy-v-nahradni-rodinne-peci-z-pohledu-psychologa#pp-motiv>

KUTNOHORSKÁ, Jana. *Výzkum v ošetrovatelství.* Vyd. 1. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2713-4.

LANGMEIER, Josef a Zdeněk MATĚJČEK. *Psychická deprivace v dětství.* Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1983-5.

- MACELA, Miloslav. *Krátkodobá pěstounská péče, historie, praxe, perspektivy*. Brno: Sdružení pěstounských rodin, 2015. ISBN 978-80-270-5530-2.
- MACELA, Miloslav. *Výdaje veřejných rozpočtů v oblasti péče o ohrožené děti*. Deník veřejné správy.cz. 2022, [online]. Citováno dne [2023-04-20]. Dostupné z: <http://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6835887>
- MACELA, Miloslav. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, ČR, 2015. ISBN 978-80-7478-727-0.
- MACELA, Miloslav a kol. *Zákon o sociálně-právní ochraně dětí: komentář*. Wolters Kluwer, ČR, 2019. ISBN 978-80-7598-481-4.
- MACELA, Miloslav. 2013. *Informace o postupech spojených s umístováním dětí do PPPD*. Ministerstvo práce a sociálních věcí [online]. Praha: MPSV [cit. 2023-04-10] Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/umistovani_deti_PPPD.pdf/fb58f7da-a93c-6ef2-0602-40b7d7ee536d
- MATĚJČEK, Zdeněk. *Náhradní rodinná péče: průvodce pro odborníky, osvojitele a pěstouny*. Praha: Portál, 1999, 183 s. ISBN 80-7178-304-8.
- MATĚJČEK, Zdeněk a kol. *Krizová situace v rodině očima dětí*. Praha: Grada Publishing, 2002. ISBN 80-247-0332-7.
- MATĚJČEK, Zdeněk, ed. *Osvojení a pěstounská péče*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-637-3.
- MATĚJČEK, Zdeněk, Josef LANGMAIER. *Počátky našeho duševního života*. Praha: Panorama, 1986.
- MATOUŠEK, Oldřich. *Strategie a postupy v sociální práci*. Praha: Portál, 2022. ISBN 978-80-262-1952-1.
- MATOUŠEK, Oldřich, KŘIŠŤAN, Alois, ed. *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0366-7.
- MATOUŠEK, Oldřich. 2008. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-368-0.
- MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Statistiky* [online]. Praha. [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/statistiky-1>
- MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Formy náhradní rodinné péče* [online]. Praha. [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/formy-nahradni-rodinne-pece>
- MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Pěstounská péče* [online]. Praha. [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/pestounska-pece>
- MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Legislativa a systém sociálně-právní ochrany* [online]. Praha, [cit. 2023-04-10]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/legislativa-a-system-socialne-pravni-ochrany>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Informace o postupech spojených s umístováním dětí do pěstounské péče na přechodnou dobu* [online]. Praha, 14. 3. 2013 [cit. 2023-04-09]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/umistovani_deti_PPPD.pdf/fb58f7da-a93c-6ef2-0602-40b7d7ee536d

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Metodické doporučení MPSV č. 8/2009 k postupu a cílům psychologického vyšetření žadatelů o osvojení nebo pěstounskou péči* [online]. Praha, 2009 [cit. 2021-04-08]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Metodicke_doporuceni_MPSV_c-8.pdf/9bb220f7-9702-b92b-0d3c-4902c30ca8ae

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Roční výkaz o výkonu sociálně-právní ochrany dětí za rok 2021* [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-09-02]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/statistiky-1>

MÜHLPACHR, Pavel. *Sociální patologie*. Brno: Masarykova univerzita, 2001. ISBN 80-210-2511-5.

NAVRÁTIL, Pavel. *Teorie a metody sociální práce*. Brno: Marek Zeman, 2001. ISBN 80-903070-0-0.

NĚMCOVÁ, Veronika. *Odměna pro pěstouny se zvýší, počet dětí v ústavech se má snížit*. In: Měsíc.cz [online]. 2021, [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: <https://www.mesec.cz/clanky/odmena-pro-pestouny-se-zvysi-pocet-deti-v-ustavech-se-ma-snizit/>

NĚMEC, Jiří. *Kapitoly ze sociální pedagogiky a pedagogiky volného času*. Brno: Paido, 2002. ISBN 978-80-7315-012-3.

NOVOTNÁ, Barbora. *Pěstounská péče na přechodnou dobu – příklady dobré praxe*. Brno, 2014. Diplomová práce. Masarykova Univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra speciální pedagogiky. Vedoucí práce: Věra Vojtová.

NOŽÍŘOVÁ, Jana, 2012. *Náhradní rodinná péče*. Praha: Linde Praha. ISBN 978-80-8613191-7.

NOŽÍŘOVÁ, Jana. „Narodit se do rodiny“, projekt Středočeského kraje. *Právo a rodina*, 2012, 14(7). ISSN 1212-866X.

PAZLAROVÁ, Hana, ed. *Pěstounská péče: manuál pro pomáhající profese*. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1020-7.

PEMOVÁ, Terezie, Radek PTÁČEK. *Sociálně-právní ochrana dětí pro praxi*. Praha: Grada Publishing, 2012. ISBN 978-80-247-4317-2.

PĚSTOUNSKÁ PÉČE NA PŘECHODNOU DOBU. *Projekt „Narodit se do rodiny“*. [online]. [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: <https://www.rpp.cz/inpage/narodit-se-do-rodiny/>

PĚSTOUNSKÉ RODINY KRAJE VYSOČINA. *Projekt MPSV – S náhradní rodinou vstríc dospělosti*. [online]. [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: <https://www.pestvys.cz/projekt-mpsv-s-nahradni-rodinou-vstric-dospelosti/>

- PODSEDNÍKOVÁ, Tamara. *Přechodná pěstounská péče dětí do 3 let*. Zlín, 2017. Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, Ústav pedagogických věd. Vedoucí práce: Renata Polepilová.
- POLÁŠKOVÁ, Lenka. *Kroky úspěšného projektu v mateřské škole*. Praha: Verlag Dashöfer, 2016. ISBN 978-80-87963-29-6.
- PROCHÁZKOVÁ, Jitka. *Informovanost veřejnosti o pěstounské péči na přechodnou dobu*. Praha, 2016. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Katedra pedagogiky. Vedoucí práce: Jaroslava Hanušová.
- Sdělení 104/1991 Sb., *Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právech dítěte*. [Cit. 2023-04-14]. Dostupný z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-104>
- SEMENCOVÁ, Martina. *Pěstounská péče na přechodnou dobu*. Olomouc, 2017. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Právnická fakulta. Vedoucí práce: Ondřej Šmíd.
- SEMERÁDOVÁ, Monika, ZACHAŘOVÁ, Barbora, ČERNÁ, Ria, et. al. *Metodika doprovázení, Podpora vzdělávání a kontrola výkonu náhradní rodinné péče*. Chrudim: Centrum náhradní rodinné péče Amalthea, 2011. ISBN 978-80-904801-0-0.
- SDRUŽENÍ PĚSTOUNSKÝCH RODIN. *Doprovázení*. [online]. [cit.2023-04-20]. Dostupné z: <https://www.pestouni.cz/pro-pestouny/doprovazeni/>
- SDRUŽENÍ PĚSTOUNSKÝCH RODIN. *Hledáme vás, mámo, táto*. [online]. [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: <https://www.pestouni.cz/hledame-rodinu/>
- SDRUŽENÍ PĚSTOUNSKÝCH RODIN. *Projekty*. [online]. [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: <https://www.pestouni.cz/o-nas/projekty/>
- SOS dětské vesničky. *Historie SOS dětských vesniček v České republice*. [online]. [cit.2023-04-20]. Dostupné z: <https://www.sos-vesnicky.cz/o-nas/kdo-jsme/historie/>
- SMATANA, Lubomír. *Na Slovensku vychovávají opuštěné děti profesionální rodiče*. [online]. 2010, 1 [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/na-slovensku-vychovavaji-opustene-deti-profesionalni-rodice-6320171>.
- SMETANOVÁ, Lenka. *Informovanost veřejnosti o problematice náhradní rodinné péče v oblasti Chomutovska*. Pardubice, 2008. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice, Fakulta filozofická, Katedra věd o výchově. Vedoucí práce: Giuseppe Maiello.
- SMOLÍKOVÁ, Veronika. *Tradice pěstounské péče v českých zemích*. Ostrava: Key Publishing, 2014. ISBN 978-80-7418-218-1.
- SMUTKOVÁ, L. *Sociální práce s rodinou*. 1.vyd. Hradec Králové: Gaudeamus. 2007. ISBN 978-80-7041-069-1.
- STANĚK, Antonín. *Násilí páchané na dětech: Sborník z konference*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého v Olomouci, 2006. ISBN 80-244-1430-9.

- STRÁNSKÁ, Lucie. *Informovanost vysokoškolských studentů o pěstounské péči*. Pardubice, 2017. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice, Fakulta zdravotnických studií. Vedoucí práce: Zdeněk Čermák.
- ŠEDIVÝ, Marek, Olga MEDLÍKOVÁ. *Úspěšná nezisková organizace*. Praha: Grada Publishing, 2009. ISBN 978-80-271-0249-5.
- ŠUSTROVÁ, Alena. *Dobry pěstoun: náhradní rodinná péče v ČR*. Tábor: Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR, 2018. ISBN 978-80-907053-2-6.
- TOPINKA, D. *Zpráva o příčinách umístování dětí mimo vlastní rodinu z perspektivy orgánu sociálně – právní ochrany dětí* [online]. [cit. 2023-04-06]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/637531/Zprava.pdf/86ee24d6-04a5-3b0a-a6ec-d0e4be11336a>
- TRNKOVÁ, Lucie. *Náhradní péče o dítě*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7552-864-3.
- TRUBAČOVÁ, Klára. *Pěstounská péče na přechodnou dobu pro nejmladší děti*. Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2011. ISBN 978-80-7421-039-6.
- VACKOVÁ, Karolína. *Pěstounská péče na přechodnou dobu: informovanost, názory a zkušenosti pěstounů na přechodnou dobu a dlouhodobých pěstounů*. Olomouc, 2017. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, Katedra psychologie. Vedoucí práce: Irena Sobotková.
- VILÍMKOVÁ, Jana. *Povědomí veřejnosti o náhradní rodinné péči*. Praha, 2012. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Filozofická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce: Petr Sak.
- VYORALOVÁ, Hana. *Informovanost obyvatel Zlínského kraje o náhradní rodinné péči v České republice*. Zlín, 2007. Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, Ústav pedagogických věd. Vedoucí práce: Zuzana Tichá.
- VYSKOČIL, Filip. *Právní úprava náhradní rodinné péče v České republice* [online]. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2014 [cit.2023-04-10]. Dostupné z: <https://docplayer.cz/1289015-Mgr-filip-vyskocil-pravni-uprava-nahradni-rodinne-pece-v-ceske-republice.html>
- ZEZULOVÁ, Dagmar. *Pěstounská péče a adopce*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0065-9.

Seznam zkratek a pojmů

ČSÚ – Český statistický úřad

ČR – Česká republika

DO – doprovázející organizace

KÚ – krajský úřad

MZ – Ministerstvo zdravotnictví ČR

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

NRP – náhradní rodinná péče

OSPOD – orgán sociálně právní ochrany dětí

o.p.s. – obecně prospěšná společnost

OÚ ORP – Obecní úřad obce s rozšířenou působností

p.o. – příspěvková organizace

PP – pěstounská péče

PPPD – pěstounská péče na přechodnou dobu

Sb. – sbírka zákonů

ÚP – Úřad práce

z.s. – zapsaný spolek

z.ú. – zapsaný ústav

ŽM – životní minimum

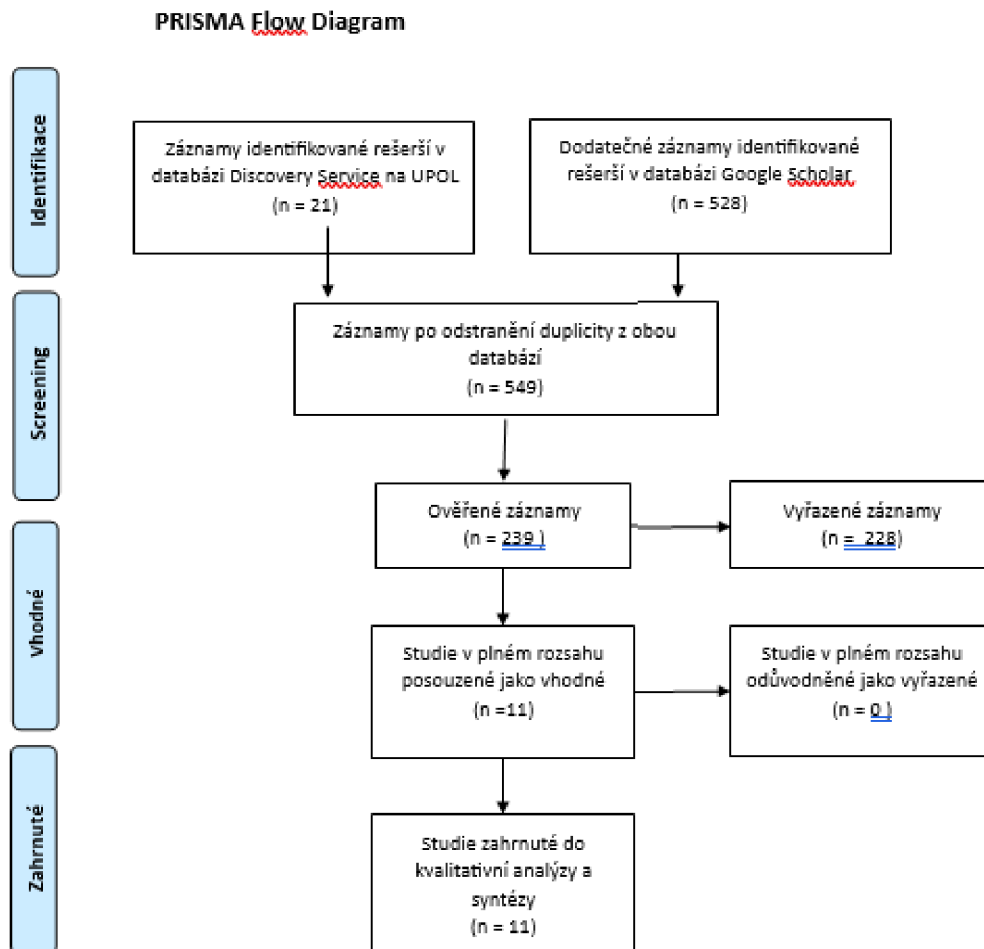
Seznam tabulek a obrázků

Tabulka 1: vlastní zpracování, údaje: Statistiky MPSV, 2023, online.	22
Tabulka 2: vlastní zpracování, údaje: Roční výkazy o výkonu SPOD, MPSV, 2023 online.	23
Tabulka 3: vlastní zpracování, zdroj ÚP ČR, 2023, online.	35
Tabulka 4: vlastní zpracování, zdroj ÚP ČR, 2023, online.	36
Tabulka 5: vlastní zpracování, zdroj ÚP ČR, 2023, online.	36
Tabulka 6: vlastní zpracování, zdroj ÚP ČR, 2023, online.	37
Tabulka 7: Vlastní zpracování, zdroj MPSV, ÚZIS, 2023, online.	56
Tabulka 8: Statistiky pěstounů na PD a dětí v PPPD v ORP Olomouc, vlastní zpracování, zdroj Magistrát města Olomouc a Krajský úřad Olomouckého kraje	61
Tabulka 9: Klíčové aktivity, vlastní zpracování	89
Tabulka 10: Management rizik, zdroj vlastní zpracování.....	92
Tabulka 11: SWOT analýza, zdroj vlastní zpracování	94
Tabulka 12: Rozpočet, zdroj vlastní zpracování.....	99
Tabulka 13: Logframe, zdroj vlastní zpracování	101
Obrázek 1: Vlastní zpracování, zdroj MPSV, 2023, online.....	34
Obrázek 2: Vlastní zpracování, zdroj: MPSV a ÚZIS 2023, online.....	56
Obrázek 3: Mapa Olomouckého kraje, zdroj: www.pavlovice.cz/olomouckym-krajem	61
Obrázek 4: Počet obyvatel v rozmezí 20-55 let v Olomouckém kraji v roce 2021. Zdroj ČSÚ, 2023, online.....	62
Obrázek 5: Počet obyvatel v rozmezí 20-55 let v Olomouckém kraji v roce 2021. Zdroj ČSÚ, 2023, online.....	62
Obrázek 6: Zdroj: vlastní dotazník, vlastní zpracování, 4/2023.....	64
Obrázek 7: Zdroj: vlastní dotazník, vlastní zpracování, 4/2023.....	65
Obrázek 8: Zdroj: vlastní dotazník, vlastní zpracování, 4/2023.....	65
Obrázek 9: Zdroj: vlastní dotazník, vlastní zpracování, 4/2023.....	66
Obrázek 10: Zdroj: vlastní dotazník, vlastní zpracování, 4/2023.....	66
Obrázek 11: Zdroj: vlastní dotazník, vlastní zpracování, 4/2023.....	67
Obrázek 12: Zdroj: vlastní dotazník, vlastní zpracování, 4/2023.....	67
Obrázek 13: Zdroj: vlastní dotazník, vlastní zpracování, 4/2023.....	68
Obrázek 14: Zdroj: vlastní dotazník, vlastní zpracování, 4/2023.....	68
Obrázek 15: Zdroj: vlastní dotazník, vlastní zpracování, 4/2023.....	69
Obrázek 16: Zdroj: vlastní dotazník, vlastní zpracování, 4/2023.....	69
Obrázek 17: Zdroj: vlastní dotazník, vlastní zpracování, 4/2023.....	70
Obrázek 18: Zdroj: vlastní dotazník, vlastní zpracování, 4/2023.....	70
Obrázek 19: Zdroj: vlastní dotazník, vlastní zpracování, 4/2023.....	71

Obrázek 20: Zdroj: vlastní dotazník, vlastní zpracování, 4/2023.	72
Obrázek 21: Zdroj: vlastní dotazník, vlastní zpracování, 4/2023.	72
Obrázek 22: Ganttův diagram, zdroj vlastní zpracování.....	96

Přílohy

Příloha 1: Prisma flow diagram

Vložená příloha – flow diagram

Příloha 2: Dotazník

Pěstounská péče na přechodnou dobu v Olomouckém kraji

Dobrý den, vážení občané Olomouckého kraje.

Věnujte prosím několik minut svého času vyplnění následujícího dotazníku.

Výsledky budou použity pro účely zpracování bakalářské práce "Informovanost veřejnosti o doprovázejících organizacích a pěstounské péči na přechodnou dobu v Olomouckém kraji".

Dotazník je zcela anonymní. Vaše účast je dobrovolná. Dotazník lze kdykoliv v průběhu vyplňování ukončit.

Děkuji Vám za Váš čas.

Silvie Hrabalová

1 Jste občan/ka Olomouckého kraje?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

ANO NE

2 Pohlaví

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

Žena Muž

3 Kolik je Vám let?

Nápověda k otázce: *napište číslem*

4 Váš rodinný stav

Nápověda k otázce: *Výberte jednu nebo více odpovědí*

- svobodný/svobodná ženatý/vdaná rozvedený/rozvedená vdova/vdovec
 Jiná...

5 Rodinná situace

Nápověda k otázce: *Výberte jednu odpověď*

- bezdětný/bezdětná vlastní děti ve věku 0-18 let vlastní děti, starší 18 let, žijící ve společné domácnosti vlastní děti, již dospělé, žijící odděleně
 mám svěřené dítě/děti v pěstounské péči na přechodnou dobu mám svěřené dítě/děti v příbuzenské pěstounské péči mám svěřené dítě/děti v dlouhodobé pěstounské péči
 Jiná...

6 Jaké máte nejvyšší dosažené vzdělání?

Nápověda k otázce: *Výberte jednu odpověď*

- Základní škola Střední odborná škola - výuční list Střední odborná škola / gymnázium - maturita Vyšší odborná škola VŠ - bakalářský stupeň
 VŠ - magisterský stupeň VŠ - doktorské a vyšší
 Jiná...

7 Slyšel/a jste někdy o pěstounské péči na přechodnou dobu?

Nápověda k otázce: *Výberte jednu odpověď*

- NE
 ANO a kde? doplňte

8 Slyšel/a jste někdy o profesionálních pěstounech?

Nápověda k otázce: *Výberte jednu odpověď*

- NE NEVÍM
 Pokud ANO, kde?

9 Setkal/a jste se někdy s akcí/kampaní propagující pěstounství?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- NE NEVÍM
- Pokud ANO v jaké formě a kde?

10 Uvažoval/a jste někdy o možnosti stát se pěstounem?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- NE
- ANO a proč?

11 Znáte/máte ve svém okolí někoho kdo je pěstounem na přechodnou dobu?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- ANO NE NEVÍM

12 Kde byste hledal/a informace o pěstounské péči na přechodnou dobu?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu nebo více odpovědí*

- Na internetu V médiích Na sociálních sítích Na obecním/městském úřadě/magistrátu města Na krajském úřadě
- Na Úřadu práce U pěstounů U doprovázející organizace V zákonech nevím
- Jiná..

13 Zvažoval/a jste někdy stát se pěstounem na přechodnou dobu?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- ANO NE NEVÍM
- Pokud ANO, proč?

14 Slyšel/a jste o novele zákona 359/1999 Sb. zákona o sociálně právní ochraně dětí a rušení ústavní péče pro děti do 3 let věku od 1.1.2025?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

ANO NE NEVÍM

Pokud ANO, kde?

15 Znáte nějakou doprovázející organizaci?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

ANO NE NEVÍM

Pokud ANO jakou? Napište její název

16 Pokud znáte nějakou doprovázející organizaci, znáte jejich služby?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

ANO NE

Pokud ANO jaké služby?

17 Setkal/a jste se někdy na území Olomouckého kraje s nějakou akcí/reklamou/kampaní o pěstounství?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

ANO NE NEVÍM

Pokud ANO, o co se jednalo?

18 Jakou propagaci pěstounství byste uvítal/a?

Náповěda k otázce: *Vyberte jednu nebo více odpovědí*

☐ Dny otevřených dveří doprovázejících organizací	☐ Dětský den pro rodiny s dětmi	☐ Přednášky dětí, které vyrostly v pěstounské péči	☐ Přednášky pěstounů pro širokou veřejnost
☐ Přednášky odborníků pro veřejnost	☐ Propagační letáky na veřejných místech (instituce, organizace, MHD)	☐ Reklamní spoty v místních médiích	☐ Přednášky ve školách
☐ Náborové dny několikrát do roka	☐ Osvěta - Dny pěstounství	☐ Informační stánky v nákupních centrech několikrát do roka	
☐ Jiná... navrhněte co vás napadá	____		

19 Jste věřící?

Náповěda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- ANO NE zdržuji se odpovědi

20 Bydlení

Náповěda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- ve vlastním domě ve vlastním bytě v pronajatém domě v pronajatém bytě na ubytovně u rodičů
- ve sdíleném bydlení nechci uvést
- Jiná...

21 Bydlíte

Náповěda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- na vesnici ve městě do 10 tis. obyvatel ve městě nad 10 tis. obyvatel
- Jiná...

Vložená příloha – dotazník

Anotace

Tento bakalářský projekt se zabývá informovaností obyvatel Olomouckého kraje o pěstounské péči na přechodnou dobu a o službách doprovázejících organizací.

Práce je určena všem zainteresovaným subjektům v oblasti ohroženého dítěte a náhradní rodinné péče – sociálním pracovníkům na OSPOD, klíčovými pracovníky doprovázejících organizací, ale třeba také donátorům.

Klíčová slova: náhradní rodinná péče, pěstounská péče, pěstounská péče na přechodnou dobu, kojenecký ústav, doprovázející organizace, pěstoun, pěstoun na přechodnou dobu, profesionální pěstoun, dítě, informovanost, veřejnost

Annotation

This bachelor's project deals with the awareness of residents of the Olomouc region about temporary foster care and the services of accompanying organizations.

The work is intended for all interested parties in the field of children at risk and substitute family care - social workers at OSPOD, key workers of accompanying organizations, but also donors.

Key words: substitute family care, foster care, foster care for a temporary period, infant institution, accompanying organization, foster parent, foster parent for a temporary period, professional foster parent, child, awareness, public